

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 50

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΟΜΙΛΙΑΙ ΝΕΤ'—ΕΑ'

Κείμενον: B. de Montfaucon

Μετάφρασις—Σχόλια
ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ (ΝΕΤ')

θεολόγου - φιλολόγου

(ΝΖ'—ΕΑ')
ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
θεολόγων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΝΣΤ'	11 (103)*
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΝΖ'	27 (119)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΝΗ'	51 (143)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΝΘ'	65 (157)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΝΙ'	78 (171)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΝΑ'	88 (182)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	108

* Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ παραπέμπουσι εἰς τὰς ἀντιστοίχους σελίδας τοῦ κειμένου.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ ΕΚΤΗ

339 Α «Ο ΛΑΘΩΣ ΜΕΤΑ ΠΑΡΕΛΕΙΞΙΝ ΕΠΤΑ ΕΤΩΝ ΕΙΠΕΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΘΑΝ ΔΟΣ ΜΟΥ ΤΗΝ ΡΑΧΗΝ ΩΣ ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΟΥ, ΔΙΟΤΙ ΣΥΝΕΠΗΛΗΡΩΘΗ Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΕΤΩΝ, ΟΠΩΣ ΝΥΜΦΕΥΘΩ ΑΥΤΗΝ.»¹

Λαθόντες ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Ἰακώβ, τὴν ὁποίαν εἶδειε πρὸς τὴν Ραχήλ,² ἐπεράσαμεν κατὰ τὴν χθεινήν μας ὁμιλίαν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καὶ ἀφοῦ ἐγκωρίσαμεν τὸν μέγαν του πόθον διὰ τὸν Χριστόν, ἂν νὰ μᾶς παρέσται μακριὰ κάποια μεγαλύτερα δύναμις, δὲν ἠμπορέσαμεν πλὴν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ θεματός τῆς ὁμιλίας μας. Β Δι' αὐτό, ἐὰν θέλετε, ἀφοῦ ἐρευνησώμεν τὴν συνέχειαν, ἂς συμπληρώσωμεν τὰς ἐλλείψεις, ὥστε καὶ ἀπὸ τὸ σημερινὸν ἀγιογραφικὸν ἀνάγνωσμα νὰ λάθωμεν ἱκανοποιητικὴν ἀφέλειαν, καὶ ἔτσι νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ σπίτια μας.

Ὅταν, λοιπόν, ἐπέρασαν ἑπτὰ χρόνια, «τὰ ὅποια», λέγει ἡ Γραφή, «εἰσέτησαν ἐνώπιον τοῦ Ἰακώβ ὀλίγοι ἡμέρας, ἐπειδὴ ἠγάπα αὐτὸς αὐτὴν καὶ θὰ τὴν ἐλάμβανε αὐξυγόνον του, τότε εἶπεν εἰς τὸν Λάθαν· Δὸς τὴν Ραχήλ ὡς γυναῖκά μου, διότι συνεπληρώθη ὁ χρόνος τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ὅπως νυμφευθῶ αὐτήν. Ὁ δὲ Λάθαν συνεκέντρωσεν ὄλους τοὺς ἀνδρας τοῦ τόπου ὅπου ἦμεν καὶ ἔκανε τὸν γάμον. Ἐβράδισεν. Ὁ Λάθαν ἀδήγησεν εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον τὴν θυγατέρα του Λείαν πρὸς τὸν Ἰακώβ.»³ Ἐἶδες μὲ πόσῃ σεμνότητι ἐτέλουν τοὺς γάμους κατὰ τὴν παλαιὰν ἐκείνην ἐποχὴν; Νὰ τὸ ἀκούσατε ὅσοι καταλαμβάνεσθε ἀπὸ θαυμασιῶν διὰ τὰς σατοικίας πομπᾶς καὶ ἐντροπιάζετε τὴν σεμνότητα καὶ ἱερότητα τοῦ γάμου ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν. Μήπως ὑπῆρχον καθόλου αὐλοὶ; Μήπως κύμβαλα; Μήπως σατανικοὶ χοροὶ; Μά, πὲς μου, διὰ ποῖον λόγον τὴσιν

1. Γεν. 29, 21.
2. Ἠβρ. ε. ε. σ. 20.
3. *Ε. ε. σ. 20-23.

καταστροφήν εισάγεις άμέσως εις τό σπίτι σου και προσκαλείς ήθσοποιούς και χορευτάς, ώστε, πέρον τής άνοήτου δαπάνης, να παραδάλψης και τής κόρης τήν σωφροσύνην και τόν νέον να καταστήσης πιά άναίσχυντον! Έξ άλλου είναι ίκαροποιητικόν τό να ήμπορέσουν οι άνθρωποι αότης τής ήλικίας, χωρίς να θρίστανται ατάς τάς παρωθήσεις, να υποφέρουν με πραότητα τήν ταραχήν τών παθών. Δ' Όταν, όμως, είναι τόσον πολλά τά θεάματα και τά άκροάματα πού άνάπτουν μεγαλύτερον τήν φωτιάν και θερμαίνουν περισσότερο τήν κάμινον τών παθών, τότε πώς είναι δυνατόν να μη καταποντισθή ή ψυχή του νέου; Πραγματικά, από κάτι τέτοια καταστράφησαν και διεφάθησαν τά πάντα, από τό γεγονός, δηλαδή, ότι από τήν άρχήν φρονίζεται ή σωφροσύνη τών μελλονόμενων. Και πολλές φορές από τήν πρώτην κιόλας ήμέραν του γάμου ο νέος έδέχθη σατανικόν βέλος εις τήν ψυχήν του, με τό να κυττάξη με άμαρτωλών μάτι άλλην γυναίκα, αλλά και ή κόρη αιχμαλωτίζεται από τήν όψη και τήν άκοήν, και, έτσι, τά τραύματα αυτά μεγαλώνουν σιγά-σιγά και δημιουργούν μεγαλύτερον κακόν. Ε Καί κατά πρώτον χάνεται ή μεταξύ των όμόνοια και μαραινεται ο πρόσος του ενός προς τόν άλλον. Διότι, όταν εκείνος έχη εστραωμένην τήν προσοχήν του προς άλλην γυναίκα και διασπάται τό μυαλό του από έδώ και από εκεί και κατευθύνεται από τόν ίδιον τόν διάβολον, τότε θα γεμίση τό σπίτι του με μεγάλην άηθίαν. Έάν πάλιν σύμβη να πάθη κάτι τέτοιο ή γυναίκα, τότε, ήμπορούμεν να είπωμεν, ότι τά πάντα εκ θεμελίων άνωτρέπονται, και εις τό έξής παρακολουθούν ο ένας τόν άλλον και ο μόν άνδρας όποφιάζεται τήν γυναίκα του, ή δέ γυναίκα τόν άνδρα της. Και εκεί πού έπρεπε να έπικρατή ή όμόνοια και ή αγάπη και αυτοί πού ήσαν όποχρεωμένοι να είναι ήνωμένοι, σάν να αποτελούν μίαν σάρκα, (αδιότι οι δύο θα αποτελέσουν μίαν σάρκα, λέγει ή Γραφή), αυτοί εύρίσκονται εις τόσην μεγάλην διάστασιν και διαμάχην, ¹⁴⁰ Α σάν να ήσαν έχθροί μεταξύ των. Διότι, αφού έμπήκε μέσα εις τό σπίτι των ο διάβολος, τούς πρσβεινεί τόσην μεγάλην ζημίαν, ώστε κάθε ήμέραν να πρόκολούνται έριδες και διδμάχαι, χωρίς ποτέ να ήσυχάζουν από τά κακά. Άλλά τί θα ήμπορούσε να είπη κανείς διά τήν περιφρόνησιν, πού

4. "Ε. 2, 24.

ύφίσταται τό ζεύγος αυτό από τούς ύπνρητάς του, διά τούς γέλωτας τών γαιτόνων και τής ποκίλας άσχημοσύνας; Διότι, όπως, όταν επαναστατήσουν οι κυβερνήται του πλοίου, κινδυνεύουν και όσοι ταξιδεύουν μαζί των και κατ' ανάγκην θυθίζεται οθανδρον τό πλοίου, έτσι, λοιπόν, και έδώ, όταν ο άνδρας και ή γυναίκα έρίζουν μεταξύ των, είναι φυσικόν και οι άλλοι να υποφέρουν τά κακά, πού προκύπτουν από τήν διαμάχην αυτήν.

Β Δι' αυτά, σάς παρακαλώ, λαμβάνοντες αυτά όπ' όψιν σας, να μη ακολουθήτε τήν συνήθειαν. Διότι γνωρίζω ότι μερκοί μου προβάλλουν τό έθωμον και δέν άνέχονται ούτε να άκούσουν τά λόγια μου. Άλλά έγώ είμαι όποχρεωμένος να σάς λέγω δρα σάς ώφελοούν και σάς άπαλλάσσουν από τήν μέλλουσαν τιμωρίαν. Έκεί, όμως, πού ύπάρχει τόση φθορά τής ψυχής, ένσκα ποίου λόγου έπιθυμείς να μου προβάλλης τό έθωμον; Νά, και έγώ σοβ παρουσιάζω συνήθειαν καλύτεραν, τήν όποιαν είχαν οι παλαιοί, όταν άκόμη δέν έγνωρίζον τόσον καλά τόν Θεόν. Και εις τό σημειον αυτό μη συλλογιζέσαι, σέ παρακαλώ, τόν δικαίον, έννοώ τόν Ιακώβ, αλλά σκέψου τόν Λάβαν, ο όποιος έπίστευεν άκόμη εις τά εΐδωλα και δέν έγκώριζε καθόλου τήν άληθινήν πίστιν Ε και, όμως, συμπεριφέρθη με τόσην εύλάβειαν. Διότι αυτή ή ένάρετος διαγωγή δέν άνήκεν εις τόν γαμβρόν, αλλά ήτο έργον του πατρός τής νόμφης. Δι' αυτό και άνεκίνησα τό θέμα αυτό, όποτεινόμενος όχι τόσον προς τούς μελλονόμενούς, δσαν άπευθύνωμαι προς τούς γονείς των, δηλαδή, έννοώ τόν πατέρα του γαμβρού και τόν πατέρα τής νόμφης. Πραγματικά, κατά ποίαν λογικήν δέν θα ήτο άποπον έσεις, πού άπαλούσατε τόσην φιλαυρωπιάν εκ μέρους του Θεού και άκρίθητε άξιοι να σάς άποκαλυφθούν τά φρικτά και άπόκουφα μυστήρια, να φανήτε κατώτεροι εις τό σημειον αυτό από τόν Λάβαν, ο όποιος έλάτρευεν άκόμη τά εΐδωλα; Η δέν άκούεις τόν Παύλον, πού λέγει ότι ο γάμος είναι μυστήριο και είναι τύπος τής αγάπης, Δ πού έβείβεν ο Χριστός προς τήν Έκκλησίαν!

Ένεπώς, ως μη έντραπιόζωμεν τούς έαυτούς μας και ως μη διαφθείρωμεν τήν αειμότητα του γάμου. Έάν, λοιπόν, ή αμύδαλη είναι καλή και ώφέλιμος, ως τήν φραρμόσετε, ήρω και άγ δέν είναι έθωμον. Έάν, όμως, σάς

5. Πρβλ. Έπει. 5, 28.

προξενή ζημίαν και μεγάλην καταστροφήν αὐτό πού τώρα πράττετε, ἄς καταφθῆῃ, και ἂν ἀκόμη εἶναι ἔθιμον. Διότι, ἐάν παραβλέψωμεν αὐτό, και ὁ κλέπτης και ὁ πόρνος και ὁ πράπτων οἰκονομία κακόν θά μᾶς προβάλλῃ ὡς δικαιολογία τήν συνήθειαν. Εἴ Ἀλλά δέν θά κερδίση τίποτε ἀπό τήν δικαιολογία αὐτήν, ὅτε θά συγχωρηθῆ, μά πολύ θά κατηγορηθῆ, ἐπειδή δέν ἠμπόρεσε νά ὑπερικήσῃ μίαν κακήν συνήθειαν. Ἐάν ὅμως, θέλωμεν νά εἰμεθα προσεκτικοί και νά φροντίζωμεν πολύ διά τήν σωτηρίαν μας, θά ἠμπωρέσωμεν και τήν κακήν συνήθειαν νά ἀποβάλλωμεν και εἰς καλήν συνήθειαν νά ὀδηγήσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας. Καί, ἔτσι, δέν θά δώσωμεν μικράν παρώθησιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους μας νά μιμοῦνται τὰς πράξεις μας και θά λάβωμεν ἡμεῖς τήν ἀμοιβήν τῶν ἔσων πράττων ἑκείνοι. Πραγματικά, ὅποιος κάνει τήν ἀρχήν τῆς καλῆς ὁδοῦ, ⁵⁴¹ Α αὐτός εἶναι ἡ αἰτία τῶν πράξεων πού γίνονται και ἀπό τοὺς ἄλλους και θά ἀποκαίση διπλοῦν μισθόν, ἀφ' ἑνὸς μὲν διά τὰ ἰδικά του κατορθώματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ διά τὸ γεγονός ὅτι και ἄλλους ὀδηγεῖ εἰς τήν ἀρίστην αὐτὴν εὐσέθειαν. Μὴ μοῦ προβάλλετε, σᾶς παρακαλῶ τὰ ψυχρά και γελοία ἑκείνη λόγια, ὑποστηρίζοντες ὅτι αὐτὰ εἶναι σύμφωνα με τὸν νόμον και δι' αὐτό πρέπει νά γίνονται. Διότι δέν καθιστοῦν αὐτὰ νόμιμον τὸν γάμον, ἄλλα τὸ νά πραγματοποιηθῆ ἡ συγκέντρωσις διά τὸν γάμον με σωφροσύνην και σεμνότητα σύμφωνα με τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ και νά ἐνωθοῦν με τήν ὁμόνοιαν οἱ συγκεντρωθέντες. Αὐτὸ τὸ γνωρίζουν και οἱ κοσμικοὶ νόμοι και ἠμπωρεῖς νά πληροφορηθῆς ἀπὸ τοὺς ἀσχολουμένους με τὰ ζητήματα αὐτά, ὅτι τίποτε ἄλλο δέν στηρίζει τήν οικογένειαν, παρὰ ἡ οικειότης. Συνεπῶς, ἄς μὴ παραδῶμεν και τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ μαζί με τοὺς ἀνθρωπίνους Β και ἄς μὴ προτιμῶμεν τοὺς διαβολικοὺς νόμους και τήν καταστρεπτικὴν αὐτὴν συνήθειαν, διότι αὐτὰ εἶναι νόμος ἑκείνου, πού χαίρει με τήν ἰδικήν μας καταστροφήν. Πραγματικά, ποῖον πράγμα ἠμπορεῖ νά θεωρηθῆ πῶς γελοῖον ἀπὸ τήν συνήθειαν αὐτήν, ὅταν και ὁ ἄνδρας και ἡ γυναῖκα δέχονται ἀναριθμητὰ πειράγματα και λαιβορίας ἀπὸ τοὺς ὑπέρτας και ἄλλα ἀσήμαντα πρόσωπα και δέν ὑπάρχη κανένας νά τοὺς ἀνακαλέσῃ εἰς τήν τάξιν, ἄλλα ἐπιτρέπεται εἰς ὅποιον θέλει χωρὶς φόβον νά λέγῃ τὰ πάντα κατὰ τήν νόκτα ἑκείνην και νά περῶξῃ με τὰ χοντρά του ὀστέα και τὸν

γαμβρόν και τήν νόμφην; C Και ἐάν μὲν ἐπιχειρήσῃ κανεὶς νά προθῆ εἰς λαιβορίας εἰς ἑλλην ἡμέραν, τὸν περιμένουν δικαστήρια, συλλήψεις και κινήσεις. Τότε, ὅμως ὅταν κυρίως ἔπρεπε νά ἐπικρατῆ μεγαλύτερος σεβασμός, μεγαλύτερα κοσμιότης και μεγάλη ἀγνότης, γαμίζουν τὰ πάντα ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀσχημασίαν, ὡστε εἶναι φυσικόν μόνον, ὅταν διεωθῆν ὁ διάβολος, νά συμβαίνουσι ἄλλα αὐτά. Ἀλλά μὴ στενοχωρησθε, σᾶς παρακαλῶ. Διότι δέν ἐμίλησα ἄσκοπα διά τὸ θέμα αὐτό, ἄλλα ἀπὸ ἐνδιαφέρον διά τήν ἰδικήν σας σωτηρίαν και εὐκοσμίαν και ἐπειδή ἤθελα νά κάνετε τήν ἀρίστην αὐτὴν ἀλλαγὴν και νά γίνεσθε οἱ πρωτεργάται τῆς καλῆς αὐτῆς συνήθειας. Πραγματικά, ἐάν γίνῃ μόνον ἡ ἀρχὴ και ἀνοίξῃ ὁ ἔρμος διά τήν ἐφαρμογὴν αὐτῆς τῆς συνήθειας, D ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μιμούμενος ὁ ἕνας τὸν καλόν και ἐπαινετόν αὐτὸν ζῆλον τοῦ ἄλλου, θά σᾶς ἐπανέσσουν ἔσοι, και ὄχι μόνον οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως θά μιμηθοῦν τήν ὥρασαν αὐτὴν ἀλλαγὴν, ἄλλα θά προσελκύσετε και τοὺς κατοικοῦντας μακριὰ και θά τοὺς κάνετε ἰδικούς σας μιμητάς, και θά ἀποκομίσετε λαμπρότερον τὸν στέφανον ἀπὸ τὸν Θεόν, διότι, ἔνθα καὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ και τῆς ἰδικῆς του ἐντολῆς, καταρβύσατε νά ὑπερικήσῃτε τήν σατανικήν αὐτὴν συνήθειαν. Ἀλλά, ὅτι μὲν θά δεχθῆτε με προθυμίαν τήν συμβουλήν μου αὐτὴν και θά τὴν ἐφαρμόσετε, εἶμαι ἀπολύτως βέβαιος. Ε Διότι, ὅταν ἄλτεψ νά ἀκούετε τοὺς λόγους μου με τὴν εὐχαρίστησιν ἀπὸ τὰ χειροκροτήματα και τὰς ἐπιδεκμασίας, σκέπτομαι, ὅτι θά σπεύσετε νά τὰ ἐφαρμόσετε εἰς τήν πράξιν.

Δι' αὐτό, ἀφοῦ ἀρκεσθῶ εἰς τὰ λεχθέντα περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, θά ἐπανέλθω εἰς τήν συνέχειαν τῆς ὁμιλίας. «Ἐβράδισεν», λέγει, «ὁ Λάβων ὠδήγησεν εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Λείαν πρὸς τὸν Ἰακώβ». ⁵⁴² Ἄς μὴ προσπεράσωμεν και τὸ περιστατικόν αὐτὸ ἀπρόσεκτα, διότι και ἀπὸ αὐτό πολλὰ ἠμποροῦμεν νά διδαχθῶμεν. Ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀπλότητα τοῦ Ἰακώβου και ὅτι ἐξηπατήθη, ἐπειδὴ ἦτο ἀπληλαγμένος ἀπὸ κάθε πονηρίαν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι τὰ πάντα ἐγίνοντο με τὴν εὐκοσμίαν και πουθενά δέν ὑπῆρχαν λαμπάδες, χοροὶ και φῶτα πέραν τῶν ἀπαραίτητων, ὡστε και ἡ ἀπάτη τοῦ Λάβων νά πραγματοποιηθῆ. Ἀπὸ ἐδῶ εἶναι δυνα-

6. Γεν. 29, 23.

τόν νά ἀντιληφθῶμεν καί τήν φιλοστοργίαν τοῦ Λάδαν διὰ τὸν Ἰακώβ. ⁷ Ἄ Διότι ἐμνηνεύθη αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ ἤθελε νά κρατήσῃ τὸν δίκαιον περισσότερον καιρῶν κοντὰ του. Ἐπειδὴ, δηλαδή, ἐγνώριζεν ὅτι τὴν Ραχήλ ἠγάπα ὁ Ἰακώβ καὶ ὅτι ἐὰν τὴν ἀπέκτα, δὲν θὰ ἤνειατο πλέον νά εἶναι δούλος ἐνεκα τῆς Λείας, οὔτε νά κατοική μαζί του, δι' αὐτὸ, ὅταν ἐγνώρισε τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς ὁ Λάδαν καὶ ἐπειδὴ ἀντελήφθη ὅτι δὲν θὰ ἤμπορούσε διαφορετικὰ νά τὸν κρατήσῃ καὶ νά τὸν πείσῃ νά παραμείνῃ κοντὰ του, ἔκανε αὐτὴν τὴν ἀπάντην καὶ τοῦ ἔδωκε τὴν Λείαν μὲ τὴν δούλην Ζεφάν. Ἐν συνεχείᾳ ἐρωτώμενος ἀπὸ τὸν δίκαιον διὰ ποῖον λόγον τοῦ ἔκανε τὴν ἀπάντην αὐτὴν, τοῦ πρᾶβεν ἐβλογον ἀπολογίαν. ⁸ Ὄταν, λοιπόν, τοῦ εἶπεν ὁ Ἰακώβ: «Διὰ τί μοῦ τὸ ἔκανες αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Διὰ τὴν Ραχήλ δὲν ἐδούλευσα πλησίον σου; Διὰ τί με ἠπάτησες;» ποῖαν ἀπάντησιν δίδει ὁ Λάδαν; «Ὅθεν ὑπάρχει συνθήκη εἰς τὸν τόπον μας νά δίδωμεν εἰς γάμον τὴν μικροτέραν κόρην, πρὶν δώσωμεν τὴν μεγαλυτέραν. Ἄς τελειώσῃ, λοιπόν, ἡ ἐβδομιάς τοῦ γάμου μὲ τὴν Λείαν καὶ θὰ δώσω εἰς σέ καὶ τὴν Ραχήλ ἑναντι τῆς ἐργασίας, τὴν ὅποιαν θὰ ἐργασθῆς πλησίον μου ἀκόμη ἐπὶ τὴν ἑπτα». ⁹ Βλέπεις, ὅτι δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἐπράξεν ὅλα αὐτὰ. Ἐπειδὴ, δηλαδή, εἶδε τὸν ἔρωτα ποῦ εἶχεν ὁ Ἰακώβ διὰ τὴν κόρην, λέγει: Μὴ νομίσης ὅτι σὲ ἠθέλησα. Ἐπειδὴ, θέβαια, αὐτὸς ὁ νόμος ἰσχύει εἰς ἡμᾶς, ὥστε πρῶτα νά ὑπανδρευώμεν τὴν μεγαλυτέραν κόρην, δι' αὐτὸ συνέβη αὐτὸ. ἤμπορεῖς, ἔμως, νά πάρῃς καὶ αὐτὴν ποῦ ἠπιθυμοῖς, ἐάν θουλεύσῃς ἰσάριθμα ἐπὶ καὶ δι' αὐτὴν. Ὄταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ δίκαιος, ἐδέχθη τὰ πάντα μὲ προθυμίαν ¹⁰ καὶ ὕστερα ἀπὸ ἑπτὰ ἄλλα χρόνια «ἔδωκε», λέγει, «ὁ Λάδαν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν θυγατέρα του Ραχήλ ὡς γυναῖκά του».¹¹

Βλέπεις, πάλιν, ὅτι οἱ γάμοι ἐγίνοντο μὲ τῶσαν μεγάλην καταιπνότητα. Ἄλλ' ἔταν ἀκαίωσις ὅτι ἐμνηνεύθη τὴν μεγαλυτέραν κόρην καὶ ὕστερα τὴν μικροτέραν τῆς ἀδελφῆν, νά μὴ παραχθῆς, οὔτε νά συγκρίνης τὰ τότε γέγοντα μὲ τὴν σημερινὴν κατάστασιν. Τότε θέβαια, ἐπειδὴ ἦτο ἡ ἀρχὴ καὶ τὰ προσήμιοι, ἐπιτρέπετο νά νυμφεύεται ὁ ἀνδρὸς δύο καὶ τρεῖς καὶ περισσότερας γυναῖκας.

7. Ἐ. 4. στ. 25.

8. Ἐ. 4. στ. 26-27.

9. Ἐ. 4. στ. 28.

ὥστε νά πολλαπλασιασθῇ τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἐνῶ τώρα, ἐπειδὴ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι πάρα πολλοὶ ¹² καὶ ἡ ἀρετὴ ἔχει ἀπλωθῆ, διότι, ἀφοῦ ἤλθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐφύτευσε τὴν ἀρετὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς μετέβαλεν, ὅπως ἤμπορεῖ νά λησθῇ, ἀπὸ ἀνθρώπων εἰς ἀγγέλους, ἀπηγόρευσε τελείως τὴν παλαιὰν αὐτὴν συνθήκην. Βλέπεις ὅτι δὲν πρέπει νά προβάλλωμεν τὴν συνθήκην, ἀλλὰ νά ἐπιστηθῶμεν τὸν χρῆσιμον εἰς κάθε περίπτωσιν; Νά, λοιπόν, ἐπειδὴ ἡ συνθήκη αὐτὴ ἦτο κακὴ, κότταξε ὅτι ἐξηφανίσθη καὶ δὲν ἐπιτρέπεται τώρα εἰς κανένα νά ἐπικαλῆται αὐτὴν τὴν συνθήκην. Συνεπῶς, πατέ, σὲ παρακαλῶ, νά μὴ ἐπιστηθῆς τὴν συνθήκην, ἀλλὰ νά ζητήσῃς τὸν χρῆσιμον καὶ οὐχὶ ὅτι θλάττει τὴν ψυχὴν. Καὶ ἐν ὑπόθεσιν κάποιο καλοῦ, νά ἐφαρμόζεται ἀπὸ ἡμᾶς, ἔστω καὶ ἐν δὲν συνηθίζεται. Ἐάν, πάλιν, κάτι εἶναι ὀλιγοπρόβλημα, νά τὸ ἀποφεύγωμεν καὶ νά τὸ ἀποστρεφώμεθα, ἔστω καὶ ἐν ἀποτελῇ συνθήκην.

Ἐ «Καὶ ἔδωκε», λέγει, «εἰς τὸν Ἰακώβ τὴν Ραχήλ μαζί μὲ τὴν δούλην Βαλλάν».¹³ Εἶδες πόση εὐσέβεια; Μήπως ὑπῆρχαν ἀγγελοὶ δούλων; Μήπως συμφωνητικὰ καὶ συμβόλαια καὶ οἱ καταγέλαστοι ἐκεῖνοι ὄροι, ἐάν θὰ γίνῃ αὐτὸ καὶ ἐν θὰ συμβῇ τὸ ἄλλο; Καὶ ἀμέσως, προτοῦ ἀκοῆναι νά ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν, ¹⁴ αὐτοὶ ποῦ δὲν γνωρίζουν, ἐάν θὰ ζήσουν μέχρι τὸ βράδυ, ἐκεῖνα, ποῦ πρόκειται νά συμβοῦν ὕστερα ἀπὸ πολλὸν χρόνον, καθορίζουν εἰς τὰ συμβόλαια. Ἐάν, λέγουν, ἀποθάνῃ χωρίς τέκνα, ἢ ἐάν ἀποκτήσῃ τέκνα καὶ ὅσα εἶναι παρόμοια. Μά, ἐδῶ δὲν γίνεται τίποτε τέτοιο, ἀλλὰ ἀφοῦ ἔδωκεν ἀπὸ μιαν δούλην ὁ πατέρας εἰς κάθε μιαν ἀπὸ τὰς θυγατέρας του, ἔτσι τὰς ὑπανδρευσε.

«Ὁ Ἰακώβ», λέγει, «ἠγάπησε περισσότερον τὴν Ραχήλ ἀπὸ τὴν Λείαν καὶ ἐδούλευσεν εἰς αὐτὸν ἄλλα ἐπτὰ χρόνια».¹⁵ Ἐπειδὴ, δηλαδή, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἠγάπησε τὴν κόρην διὰ τὴν ὠροκότητά της, δι' αὐτὸ μολὶς κατάρβασε νά ἐπιτόχη τὸ ποθοῦμενον, ἐκεῖνην, λέγει, ἠγάπησε περισσότερον ἀπὸ τὴν Λείαν, διότι ἡ ὀμορφία της, λέγει, τὸν παρωθούσε νά ἀγαπᾷ αὐτὴν. ¹⁶ Ἄλλὰ κότταξε, σὲ παρακαλῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ἀνάκταστον φιλοπρωτοπῆριαν τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ ποῖον τρόπον πραγματο-

10. Ἐ. 4. στ. 29.

11. Ἐ. 4. στ. 30.

ποιεί ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς ὑποσχέσεις του. Διότι ἐκεῖνος πού εἶπεν, ὅτι «θὰ εἶμαι μαζί σου καὶ θὰ σέ φυλάσω εἰς τὸν δρόμον σου ὅπουδήποτε καὶ ἂν μεταβῆς»¹³ καὶ ὅτι θὰ αὐξήσω καὶ θὰ πληθύνω τοὺς ἀπογόνους σου,¹⁴ αὐτὸς καὶ τώρα τακτοποιεῖ τὰ πάντα. Καὶ διὰ τὸ καταλάβεις ἄκουσε τὴν βίαν Γραφῆν πού τὸ λέγει μὲ σαφήνεια. «Καὶ Κύριος ὁ Θεός, ὅταν εἶδεν, λέγει, «ὅτι ἡ Λεία περιφρονεῖται ἀπὸ τὸν Ἰακώβ ὡς ἀσχημὸς κατέστησεν αὐτὴν γόνιμον. Ἡ δὲ Ραχὴλ ἦτο στέρια, ἄγονος. Ἡ Λεία κατέστη ἔγκυος καὶ ἐγέννησεν εἰς τὸν Ἰακώβ υἱόν».¹⁵ Κύτταξε τὴν σοφίαν τοῦ εὐμνήσαντος Θεοῦ. Ἐπειδὴ ἡ Ραχὴλ, λόγω τῆς ἀμορφίας της, ἀπέσπασε τὴν ἀγάπην τοῦ Ἰακώβ, ὁ ἐνῶ ἡ Λεία, στερουμένη ἀμορφίας, ἐφαίνεται σὺν τὴν περιφρονεῖτο, αὐτὴν μὲν καθιστᾷ γόνιμον, τῆς ἄλλης δὲ τὴν μητρὰν κλείει, ἐξοικονομῶν καὶ τὰ δύο αὐτὰ διὰ τῆς φιλανθρωπίας του, ὥστε καὶ αὐτὴ, ἕνεκα τῶν παιδιῶν πού θὰ ἐγεννῶντο ἀπὸ αὐτὴν, νὰ ἔχη κάποιαν παρηγορίαν, μὲ τὸ νὰ προσελκύῃ τὴν ἀγάπην τοῦ συζύγου, καὶ ἡ ἄλλη νὰ μὴ περιφρονῇ τὴν ἀδελφήν, λόγω τοῦ κάλλους καὶ ἀμορφίας της.

Καὶ «κατέστησεν αὐτὴν γόνιμον», λέγει ἡ Γραφή. Νὰ διδοχθῆς καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ἀγαπητέ μου, ὅτι ὁ Δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος εἶναι πού ἐξοικονομεῖ τὰ πάντα καὶ καθιστᾷ γόνιμον τὴν φύσιν καὶ ἀκόμη ὅτι δὲν σοῦ προσφέρει κανένα ὄφελος ἢ συνουσία, ἐὰν δὲν ὑπάρχη ἡ ἐξ οὐρανοῦ βοήθεια διὰ τὴν τεκνογονίαν. Ὁ Δι' αὐτὸ, λοιπὸν, εἶπεν ὅτι «κατέστησεν αὐτὴν γόνιμον διὰ τὴν ἀντιληφθῶμεν ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἱκανὴν πρὸς τεκνοποίησιν, διὰ τὴν παραμυθίαν τὴν λύτην αὐτῆς. Πραγματικῶς, αὐτὸς εἶναι πού ἀπὸ τὴν μητρὰν ἀκόμη διαπλάττη τὰ ὄφρα καὶ τοὺς δίδει ζωὴν, ὅπως ἀκριβῶς λέγει καὶ ὁ Δαυὶδ· «Μὲ ἔλαβες ὑπὸ τὴν προστασίαν σου, ἀπ' ὅτου ἦμουν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρός μου».¹⁶ Καὶ πρόσεξε μὲ ποῖον τρόπον μᾶς λέγει ἡ Γραφή ὅτι ὁ Δημιουργὸς τῆς φύσεως ἐπενεργεῖ εἰς τὴν κάθε μίαν ἀπὸ αὐτὰς μὲ τὴν δύναμιν του καὶ τὴν μὲν Λείαν καθιστᾷ γόνιμον, τὴν δὲ Ραχὴλ στέρια. Ἄφοῦ εἶναι Κύριος τῆς φύσεως, ἐκτελεῖ τὰ πάντα μὲ εὐκολίαν.

13. ῥ. ἀ. 28, 18.
14. Πρὸλ. Γ. ἀ. 28, 14.
15. ῥ. ἀ. 29, 81-82.
16. Ψαλμ. 138, 18.

«Ἡ Λεία», λέγει ἡ Γραφή, «κατέστη ἔγκυος καὶ ἐγέννησε εἰς τὸν Ἰακώβ υἱόν. Ὀνόμασε δὲ αὐτὸν Ρουβὴν»¹⁷ λέγουσα· Ἐ Διότι εἶδεν ὁ Κύριος τὴν περιφρόνησιν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός μου. Τώρα, λοιπὸν, θὰ μὲ ἀγαπήσῃ ὁ σύζυγός μου».¹⁸ Κύτταξε πόσον εὐγνώμων εἶναι ἡ γυναῖκα. Ἐπειδὴ, λέγει, εἶδεν ὁ Κύριος τὴν ταπεινώσιν πού ὑπέμεινα, μού ἔδωκε τὸν υἱόν, ὥστε διὰ μέσου αὐτοῦ νὰ ἠμπορέσω νὰ προσελκύσω τὴν ἀγάπην τοῦ συζύγου μου. Καὶ πρόσεξε, σὲ παρακαλῶ, τὴν μεγαλοδοξίαν τοῦ Θεοῦ πῶς ἐδηλώνεται μὲ ἀφθονίαν, ἐπειδὴ ἠθέλει καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ δικαίου νὰ αὐξήσῃ καὶ αὐτὴν νὰ καταστήσῃ πῶς ἀγαπητὴν εἰς τὸν Ἰακώβ. «Καὶ πάλιν», λέγει ἡ Γραφή, «κατέστη ἔγκυος ἡ Λεία καὶ ἐγέννησε δεύτερον υἱόν εἰς τὸν Ἰακώβ. Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι ἀκόμη περιφρονουῖται ὑπὸ τοῦ συζύγου μου, μού ἔδωκε καὶ αὐτὸν τὸν υἱόν. Διὰ τοῦτο ὠνόμασεν αὐτὸν Συμεῶν».¹⁹ Ἄ Κύτταξε ὅτι μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ καθενοῦ παιδιοῦ εὐχαριστεῖ τὸν Κύριον καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην της διὰ τὴν εὐεργεσίαν. «Ἦκουσε, βέβαια, ὁ Κύριος», λέγει, «ὅτι περιφρονουῖται ἀκόμη ὑπὸ τοῦ συζύγου μου καὶ μού ἔδωκε καὶ αὐτὸν τὸν υἱόν. Καὶ δι' αὐτὸ ὠνόμασεν αὐτὸν Συμεῶν». Εἶδες ὅτι δὲν δίδει ἄσκοπα καὶ τυχαία τὰ ὀνόματα τῶν παιδιῶν. Πραγματικῶς, ὠνόμασε αὐτὸν Συμεῶν, ἐπειδὴ τὴν ἤκουσεν ὁ Κύριος, διότι ἔτσι ἐρημνεύεται τὸ ὄνομα αὐτὸ εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν, δηλαδή, διότι εἰσηκούσθη ἀπὸ τῶν Κυρίων.

«Καὶ πάλιν κατέστη ἔγκυος ἡ Λεία καὶ ἐγέννησεν υἱόν καὶ εἶπεν ὁ Κύριος· Τώρα θὰ εἶναι πλέον μὲ τὸ μέρος μου ὁ σύζυγός μου, διότι ἐγέννησε εἰς αὐτὸν τρεῖς υἱούς. Ἐ Διὰ τοῦτο ὠνόμασεν αὐτὸν Λευὴν».²⁰ Μοῦ φαίνεται ὅτι μὲ δσα λέγει ἐδῶ ὑπαινίσσεται ὅτι καὶ μετὰ τὴν γέννησιν τῶν δύο υἱῶν δὲν κατέφρασεν ἀκόμη νὰ προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνδρός της, ἀλλ' αὐτὸς ἦτο ἐξ ὀλοκλήρου προσκεκολλημένος εἰς τὴν Ραχὴλ. Δι' αὐτὸ λέγει· «Τώρα πλέον θὰ εἶναι μὲ τὸ μέρος μου ὁ σύζυγός μου». Πισθάν, λέγει, ἡ προσθήκη τοῦ τρίτου τέκνου νὰ

17. Ρουβὴν τὸ ὄνομα σημαίνει, ἰσοὺ εἰς υἱός.
18. Γεν. 29, 82.
19. ῥ. ἀ. στ. 28. Τὸ ὄνομα Συμεῶν σημαίνει, ἠκούσεν ὁ Κύριος.
20. ῥ. ἀ. στ. 34. Τὸ ὄνομα Λευὴ σημαίνει, ἔνωσας.

κάνη τὸν σύζυγόν μου νὰ νοιώσῃ ἀγάπην δι' ἐμέ. Νά, τοῦ ἐγέννησα τρεῖς υἱούς.

«Καὶ πάλιν καταστάσα ἑγκυὸς ἡ Λεία ἐγέννησεν υἱὸν καὶ εἶπε. Καὶ τώρα πάλιν θὰ δοξολογήσω διὰ ταῦτο τὸν Κύριον. Διὰ τοῦτο ὠνόμασεν αὐτὸν Ἰουδαν».²⁰ Τί σημαίνει «Τοῦτο ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ»;²¹ Τὸ ρῆμα ἀξομολογήσομαι σημαίνει ἐν προκειμένῳ ὅτι θὰ εὐχαριστήσω καὶ θὰ δοξάσω αὐτόν, Ὁ διότι μοῦ ἔδωκε καὶ τέταρτον υἱὸν καὶ μοῦ ἐ χάρισε τόσην εὐπορίαν. Καὶ ἡ ζημία ποῦ ἐπράκειτο νὰ ὑποστῶ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ συζύγου μου, ἕνεκα τῆς ἀσχημίας τοῦ σώματός μου, αὐτὴν ἐπανώρθωσεν ἡ γέννησις τῶν τέκνων, ποῦ μοῦ ἐ χάρισεν ἡ φιλοφροσύνη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐσκόρπισεν τὴν μεγάλην μου λύπην, μὲ τὸ νὰ παρηγορήσῃ τὴν περιφρονημένην ἐξ αἰτίας τῆς ἀσχημίας τῆς καὶ νὰ μεταθέσῃ τὸ μῖσος τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὴν ἀδελφὴν μου. Ἀφοῦ ἐγέννησε τὸν Ἰουδαν, ἔπαυσε νὰ γεννᾷ,²² λέγει ἡ Γραφή.

«Ἡ Ραχὴλ ἐπειδὴ εἶδεν, ὅτι δὲν ἐγέννησεν εἰς τὸν Ἰακώβ τέκνον, ἐζηλοτύπησε τὴν ἀδελφὴν τῆς Λείαν καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἰακώβ· Δός μου τέκνα, εἶδὲ μὴ, θὰ ἀποθάνω».²³ Ὁ τὸ αἴτημα εἶναι ἀπερίσκεπτον καὶ ταιριάζει εἰς γυναῖκα καὶ προέρχεται ἀπὸ ψυχῆν ποῦ κατέχει ἡ ζηλοτυπία. «Δός μου τέκνα». Δὲν ἤκουσε ὅτι δὲν τῆς ἔδωσε τὰ παιδιά ἢ ἑνώσις τῆς μετὰ τὸν σύζυγόν της, ἀλλὰ ὁ Κύριος, «ὅταν εἶδεν» λέγει, «ὅτι περιφρονεῖται ὑπὸ τοῦ Ἰακώβ διὰ τὴν ἀσχημίαν τῆς, κατέστησεν αὐτὴν γόνιμον»;²⁴ Διὰ ποῖον λόγον, λοιπὸν, ζητεῖς ἀπὸ τὸν σύζυγόν σου ὑπερφυσικὰ πράγματα καὶ ἐγκαταλείψασα τὸν Κύριον τῆς φύσεως, κατηγορεῖς τὸν ἄνδρα σου, ὁ ὁποῖος τίποτε δὲν ἔμπορεῖ νὰ κάνῃ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτῆς; «Δός μου τέκνα, εἰ δὲ μὴ, θὰ ἀποθάνω». Φοβερὸν κακὸν εἶναι ἡ ζηλοτυπία, διότι ὁδηγεῖ εἰς παραφροσύνην, πρᾶγμα ποῦ ἔπαθε καὶ αὐτὴ. Ἐ Πραγματικῶς, ὅταν εἶδε τὸν ὄμιλον τῶν τέκνων τῆς ἀδελφῆς τῆς καὶ ἐσκέπτετο τὴν ἰδικὴν τῆς ἐρημίαν, δὲν ὑπέφερε τὴν λαιδορίαν, οὔτε ἔμπορεε νὰ συγκρατήσῃ τὸ ταραγμένον μυαλὸ τῆς, ἀλλὰ ἕκαστοι-

20. *B. 1. στ. 85.

21. Λέξεις τοῦ κειμένου (29, 36).

22. Γεν. 29, 35.

23. *E. 4. 30, 1. Ἡ Ραχὴλ ἀπεκρίθη ὅτι θὰ ἀυτοκτονήσῃ, ἐὰν δὲν ἀποκτήσῃ τέκνα.

24. *E. 4. 29, 31.

ζει· ἐκεῖνα τὰ γεμᾶτα ἀνοησίαν λόγια καὶ λέγει· «Δός μου τέκνα, εἰ δὲ μὴ, θὰ ἀποθάνω». Πισθάνον, νὰ εἶδε τὴν ἀγάπην τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὴν Λείαν καὶ νὰ ἐνόμισεν ὅτι ἐξ αἰτίας αὐτῆς ἀπέκτησε τόσα παιδιά ἐκεῖνη, ἐνῶ αὐτὴ ἢ ἴδια δὲν εἶχεν ἀκόμη γεννήσει, καὶ λέγει· «Δός μου τέκνα». Ἐπειτα, ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐκφοδίσῃ τὸν ἄνδρα τῆς, προσθέτει· «Εἰ δὲ μὴ θὰ ἀποθάνω».

Τί κάνει, λοιπὸν, ὁ φιλόθεος Ἰακώβ; «Ἐβόμωσα», λέγει, ἡ Γραφή, «διὰ τὰ λόγια αὐτὰ καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν»²⁵ Ἄ Μήπως εἶμαι ἐγὼ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος σοῦ ἐστέρησα καρπὸν κοιλίας μὴ δίδων εἰς σὲ τέκνον»;²⁶ Διὰ τί, λέγει, ἀφῆσες τὸν Κύριον τῆς φύσεως καὶ ἀποδίδεις εἰς ἐμένα τὴν κατηγορίαν; Ἐκεῖνος εἶναι ποῦ σοῦ ἐστέρησε τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας σου. Διὰ τί δὲν ἀπευθύνεσαι πρὸς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνοίξῃ τὰ ἐργαστήριον τῆς φύσεως καὶ νὰ σὲ καταστήσῃ γόνιμον; Μάθε, λοιπὸν, ὅτι ἐκεῖνος εἶναι, ποῦ σοῦ ἐστέρησε τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας σου καὶ ἐ χάρισεν εἰς τὴν ἀδελφὴν σου τόσα παιδιά. Συνεπῶς, νὰ μὴ ζητῆς ἀπὸ ἐμένα, ὅσα δὲν ἔμπορῶ νὰ σοῦ προσφέρω καὶ τὰ ὅποια δὲν ἐξουσιάζω. Διότι ἐὰν αὐτὸ ἐζητᾶτο ἀπὸ ἐμένα, θὰ ἐπροτιμοῦσα ἐσένα, ὅπως εἶπατε, ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν σου, Ἐ ἐπειδὴ ἔνωκα μεγαλύτεραν ἀγάπην δι' ἐσέ, θὰ εἶδῃ, ὅμως, ἔστω καὶ ἂν αἰσθάνωμαι μεγίστην ἀγάπην δι' ἐσέ, δὲν θὰ ἔμπορέσω νὰ κάνω τίποτε, δι' αὐτὸ νὰ ἀπευθυνθῆς πρὸς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος σοῦ ἔδωσε τὴν στείρωσιν καὶ ἔμπαρξεν νὰ παύσῃ αὐτὴν. Κύττωσε τὴν σύνεσιν τοῦ δικαίου, ὁ ὁποῖος; μολονότι ἐξωργίσθη ἐξ αἰτίας τῶν λόγων τῆς, ἐν τούτοις τῆς ἀπαντᾷ μετὰ μεγάλην σοφίαν, ἐξηγῶν τὰ πάντα μετὰ ἀκρίβειαν καὶ ἀποκαλύπτων τὴν αἰτίαν τῆς ἀτεκνίας τῆς, ὥστε νὰ μὴ ἐγκαταλείπῃ τὸν Κύριον καὶ ζητῇ ἀπὸ ἄλλου, ὅσα ἐκεῖνος μόνον ἔμπορεῖ νὰ δώσῃ.

Ὅταν, λοιπὸν, ἐπληροφόρηθῃ ὅτι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τῆς ἔχει στερηθῆ ἡ ἰκανότης πρὸς τεκνολογίαν καὶ ἔλεπυσα τὴν ἀδελφὴν τῆς νὰ εὐτυχῇ μετὰ τὰ παιδιά τῆς, Ὁ ἐξευρίσκουσα μίαν σχετικὴν παραμυθίαν, λέγει πρὸς τὸν Ἰακώβ. Ἐπειδὴ, τώρα, μετὰ διευκρίτισες ὅτι δὲν εἶμαι ἄτεκνος ἐξ αἰτίας σου, τότε πάρε τὴν δούλην μου καὶ ἀπέκτησε τέκνον ἀπὸ αὐτῆς, ὥστε νὰ ἔμπορέσω νὰ εὐρω ἔστω καὶ μικρὰν παρηγορίαν, μὲ τὸ νὰ θεωρῶ ὡς ἴδικά μου τὰ παι-

25. *E. 4. 30, 2.

διά πού θά γεννῶνται ἀπὸ αὐτὴν. «Καὶ ἡ Ραχὴλ παρέδω-
σεν εἰς αὐτόν», λέγει «τὴν δούλην τῆς Βαλλάν, ὡς σύζυ-
γον.²⁶ Ὁ Ἰακώβ ἦλθεν εἰς ἑνωσιν μετ' αὐτῆς. Καὶ αὐτὴ
κατέστη ἔγκυος καὶ ἐγέννησεν εἰς τὸν Ἰακώβ υἱόν. Καὶ ἡ
Ραχὴλ εἶπεν Ὁ Θεὸς με ἐδικαίωσε, ἤκουσε τὴν φωνὴν
μου καὶ μοῦ ἔδωσεν υἱόν.²⁷ Διὰ τοῦτο ὠνόμασεν αὐτὸν
Δάν.²⁸ Μικρὰν παρηγορίαν εὗρηκεν, ὅταν ἐγέννησεν ἡ
δούλη τῆς, ἢ δι' αὐτὸ καὶ δίδει αὐτὸ τὸ ὄνομα εἰς τὸ παι-
δι καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Κύριον διὰ τὸ γεννηθῆναι.

«Ἡ Βαλλάν», λέγει, «κατέστη καὶ πάλιν ἔγκυος καὶ
ἐγέννησεν υἱόν. Καὶ ἡ Ραχὴλ εἶπεν Ὁ Θεὸς με ἐδοξόθησε
καὶ συνηγωνίσθη τὴν ἀδελφὴν μου εἰς τὴν τεκνογονίαν
καὶ τὴν ἐνίκησα. Καὶ ὠνόμασε τὸν υἱὸν τοῦτον Ναφα-
θαίμ.²⁹ Ὅστε διὰ μέσου τῆς δούλης ἐμάθαινε καθαρά, ὅ-
τι δὲν ἦτο ὁ Ἰακώβ αἴτιος τῆς ἀτεκνίας τῆς. Δι' αὐτὸ καὶ
τὰ γεννηθέντα παιδιά τὰ ἀνατρέφει σὺν τὰ εἶναι ἰδικὰ τῆς
καὶ θέτει τὰ ὀνόματα, εὐρίσκουσα μεγάλην παρηγορίαν
ἀπὸ αὐτά.

«Ὅταν, ὅμως, ἡ Λεία, λέγει ἡ Γραφή, «εἶδεν ὅτι ἐ-
σταμέτησε νὰ γεννᾷ, ἔλαβε τὴν δούλην τῆς Ζεφάν καὶ
παρέδωκεν εἰς τὸν Ἰακώβ, ὡς σύζυγον. Καὶ αὐτὴ κατέ-
στη ἔγκυος καὶ ἐγέννησε. Καὶ εἶπεν ἡ Λεία Ἐγώμαι τυχε-
ρή,³⁰ ἀντὶ νὰ εἴπῃ ἐπέτυχῃ τὸν σκοπὸν μου. «Καὶ ὠνό-
μασε τὸν υἱὸν αὐτὸν Γάδ.³¹ Καὶ ἐπειδὴ ἐπέτυχεν ὅτι ἐ-
πέδωκε, δι' αὐτὸ ὠνόμασεν αὐτὸ Γάδ.

³⁴⁶ Ἡ Ζεφά κατέστη καὶ πάλιν ἔγκυος καὶ ἐγέν-
νησε δεῦτερον υἱόν. Καὶ ἡ Λεία εἶπεν Ἐγώμαι εὐτυχισμένη,
διότι θά με μακαρίξουν αἱ γυναῖκες. Ὄνόμασε δὲ διὰ τοῦ-
το τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀσήρ.³² Εἶδες ὅτι καὶ ἡ Λεία ἐθεώρη-
σε σὺν ἰδικὰ τῆς παιδιά τὰ γεννηθέντα ἀπὸ τὴν δούλη
τῆς καὶ θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν τῆς εὐτυχισμένον καὶ ἀξίαν νὰ
μακαρίζεται διὰ τὴν γέννησιν τῶν παιδιῶν αὐτῶν.

Ἄλλὰ πρόσθε, σὲ παρακαλῶ, πάλιν τὴν συνέχειον
τῶν γεγονότων, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι τὸ πάθος τῆς Ἰησοῦ

26. Ἡ Ραχὴλ κακοποιεῖ εἰς τὸ μέτρον τῆς Σάρρας (Γεν. 16, 1-9).
27. Ἡ Ραχὴλ φέρεται σὺν ματέρει εἰς τὸν υἱὸν τῆς δούλης τῆς καὶ
τοῦ Ἰακώβ.

28. Γεν. 30, 4-8. Τὸ ὄνομα Δάν σημαίνει, Κριτής.

29. Ἐ. 2. στ. 7-8. Τὸ ὄνομα Ναφαθαίμ σημαίνει, Συμπλοκή, ἀγών.
μου.

30. Ἐ. 2. στ. 9-11.

31. Ἐ. 2. στ. 11.

32. Ἐ. 2. στ. 12-13.

πίας ἀπὸ ἐδῶ ἐπήγαγεν ἐκεῖ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἤρξατο πάλιν
ἐδῶ, καὶ πότε μὲν ἐκείνην κατελάμβανε, πότε δὲ τὴν ἄλ-
λην. «Ὁ Ρουθὴν», λέγει ἡ Γραφή, «κάποιαν ἡμέραν τοῦ
θερισμοῦ τῶν σιτηρῶν μετέβη εἰς ἓνα χωράφι καὶ εὗρη-
κεν εἰς αὐτὸ καρπὸς τοῦ φυτοῦ μανδραγόρου.³³ Ἐ καὶ ἔ-
φερον αὐτοὺς πρὸς τὴν μητέρα (Λείαν). Ἡ Ραχὴλ εἶπεν
εἰς τὴν Λείαν Δός μου ἀπὸ τούτων μανδραγόρου τοῦ υἱοῦ
σου. Ἡ δὲ Λεία ἀπήντησε. Δὲν σοῦ εἶναι ἀρκετὸν ὅτι ὁ
ἄνδρας μου ἐγένεν ἀποκλειστικῶς ἰδικός σου³⁴ καὶ θέλεις
νὰ λάβῃς καὶ τοὺς μανδραγόρας τοῦ υἱοῦ μου;»³⁵ Βλέ-
πεις κατὰ ποῖον τρόπον ἀποκαλύπτει μὲ τὰ λόγια τῆς
τὸ πάθος τῆς ψυχῆς τῆς; «Δὲν σοῦ εἶναι ἀρκετὸν», λέγει,
«ὅτι ὁ ἄνδρας μου ἐγένεν ἀποκλειστικῶς ἰδικός σου καὶ
θέλεις νὰ λάβῃς καὶ τοὺς μανδραγόρας τοῦ υἱοῦ μου; Ἡ
Ραχὴλ ἀπήντησεν. Ὅχι, δὲν θά εἶναι ἀποκλειστικῶς ἰδι-
κός μου. Ἄς κοιμηθῇ αὐτὸς μαζί σου κατὰ τὴν νύκτα
αὐτὴν ἕναντι τῶν μανδραγοῦν τοῦ υἱοῦ σου πού θά μοῦ
δώσῃς.»³⁶ Δός μου ἓνα μέρος ἀπὸ τούτων μανδραγόρας καὶ
πάρε σήμερον μαζί σου τὸν Ἰακώβ. Βλέπεις πῶς ἀποδει-
κνύεται ὅτι ἡ συμπόθειά του ὅλη ἐπιπτεν εἰς τὴν Ραχὴλ;
Ἐ Πραγματικὰ, μολονότι ἡ Λεία τοῦ εἶχε γεννησάι τόσα
παιδιά, ἐν τούτοις τὴν Ραχὴλ ἠγάπα ἀκόμη περισσότε-
ρον, καὶ ἐὰν δὲν εἶχε πραγματοποιηθῆ αὐτὴ ἡ τεκνοποιία,
πῶς θά ἔμπορουσε νὰ ὑποφέρῃ ἡ Λεία τὴν συγκατοίκη-
σιν μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς; Διότι σὺν νὰ ἀσκή καθολικὴν
ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς τὸν Ἰακώβ ἡ Ραχὴλ, ἔτσι ἀπολύει τὸν
σύζυγον ἀντὶ τῶν μανδραγοῦν καὶ λέγει Ἐ Ἄς κοιμηθῇ
αὐτὸς μαζί σου κατὰ τὴν νύκτα αὐτὴν ἕναντι τῶν μαν-
δραγοῦν τοῦ υἱοῦ σου πού θά μοῦ δώσῃς. Ἰκανοποι-
ησε, λέγει, τὴν ἐπιθυμίαν μου διὰ τούτων μανδραγόρας, καὶ
πάρε τὸν ἄνδρα.

33. «Μήλα μανδραγοῦν» εἶναι μικροὶ κίτρινοι καρποὶ ἰσχυρῶς ὀσμῆς
καὶ εὐχαρίστου, γνωστοὶ εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἔχοντες νευρωτικὴν δύναμιν.
Τὸ ὄνομα αὐτῶν γίνεται καρπὸς μαζί με τὸν αἶον. Τὰ μήλα αὐτὰ ἀριστάτε-
τα, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν ἐνωσθεὶ διήγησιν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου συγ-
γραφέως, εἶναι προγόμενα ἀπὸ τῶν στείρων γενετικῶν ἔλαιον τῆς στείρωσιν.

34. Κατ' ἄλλους, ἔμας, οἱ σπόροι τοῦ γνωστοῦ μανδραγοῦ, ὁ ἴδιος ἔχει
κωφίως ἢ ἑνὴν ρίζαν τοῦ ἰσχυρῶς νευρωτικῆν δύναμιν δὲν παράγουσι.

35. Ἐδῶ παρακαλεῖ μάλλον περὶ ἀγρίου γαμοκεράτου (φοκουλῆ) ἐμοῦ-
ζωνος πρὸς μανδραγόρον, ἂν ἐγγεινὸν καὶ εὐγενέστερον πρῶτον.

36. Ἀπὸ τῶν λεγόμενων ἐνωσθεῶν φαίνεται ὅτι ἡ Λεία εἶχε ἑγκαταλεί-
ψῃ ἕως αὐτοῦ τοῦ Ἰακώβ.

35. Γεν. 30, 14-15.

36. Ἐ. 2. στ. 15.

Όταν δὲ ὁ Ἰακώβ ἐπέστρεφεν (τὸ ἑσπέρας ἐκ τῆς ἐξοχῆς εἰς τὸ χωρίον), ἡ Λεία ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ σπιτί της πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν· Σήμερον θὰ ἔλθῃς μαζί μου εἰς ἔνωσιν, **Δ** διότι σὲ ἐξηγόρασα διὰ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ μου. Ὁ Ἰακώβ ἐκοιμήθη μαζί της κατὰ τὴν νύκταν ἐκείνην. Ἡ Λεία προσευχῆθη. Καὶ ἤκουσεν ὁ Θεὸς τὴν προσευχὴν τῆς Λείας καὶ καταστᾶσα ἔγκυος ἐγέννησεν εἰς τὸν Ἰακώβ πέμπτον υἱόν. Καὶ ἡ Λεία εἶπεν· Ὁ Θεὸς με ἐπλήρωσε, διότι ἔδωσα εἰς τὸν ἄνδρα μου τὴν δούλην μου ὡς οὐζυγον. Διὰ τοῦτο ὠνόμασεν αὐτὸν Ἰσάακ, τὸ ὁποῖον σημαίνει μισθός.³⁷ «Ὁ Θεός», λέγει, «ἤκουσε τὴν προσευχὴν τῆς Λείας». Ἐπειδὴ τὴν ἔβλεπε πολὺ λυπημένην καὶ παρηγωνισμένην, ἤκουσεν ὁ Θεὸς τὴν προσευχὴν της καὶ τὴν ἔσκαυεν ἰκανῶς νὰ γεννήσῃ καὶ εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς με ἀντίμειψε, διότι ἔδωσα τὴν δούλην μου εἰς τὸν ἄνδρα μου ὡς οὐζυγον. Δι' αὐτὸ καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Ἰσάακ.

Ἡ Λεία καὶ πάλιν καταστᾶσα ἔγκυος ἐγέννησεν ἕκτον υἱόν εἰς τὸν Ἰακώβ. **Ε** Καὶ ἡ Λεία εἶπεν. Μοῦ ἔδωσεν ὁ Θεὸς ἕνα καλὸν δῶρον. Τώρα θὰ με πραγματοποιήσῃ πλέον ὁ σύζυγός μου, διότι τοῦ ἐγέννησα ἕξ υἱούς. Δι' αὐτὸ ὠνόμασεν αὐτὸν Ζαβουλών.³⁸ Εἰς τὸ ἕξῃς, λέγει, θὰ καταστῶ πολὺ ἀγαπητὴ εἰς τὸν ἄνδρα μου, διότι τοῦ ἐγέννησα ἕξ υἱούς. Δι' αὐτὸ καὶ τὸν ὠνόμασε Ζαβουλών.

«Κατόπι ἐγέννησεν ἡ Λεία καὶ θυγατέρα καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν Δείνα».³⁹

«Καὶ ὁ Θεὸς ἐνεθυμήθη τὴν Ραχήλ», λέγει ἡ Γραφή, «ἤκουσε τὴν προσευχὴν της καὶ κατέστησεν αὐτὴν γόνιμον. Αὐτὴ καταστᾶσα ἔγκυος ἐγέννησεν εἰς τὸν Ἰακώβ υἱόν. Εἶπε δὲ ἡ Ραχήλ· Ὁ Θεὸς μοῦ ἀφῆρεσε τὴν ἔντροπὴν τῆς ἀτεκνίας μου. Διὰ τοῦτο καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Ἰωσήφ λέγουσα· Ἄς μοῦ δώσῃ ὁ Θεὸς καὶ ἄλλον υἱόν».⁴⁰ «Ὁ Θεὸς μου», λέγει, «ἀφῆρεσε τὴν ἔντροπὴν τῆς ἀτεκνίας μου». Ἐλύσε τὴν στεῖρωσιν. ⁴¹ Ἄ Ἔγινεν εὐνοϊκὸς πρὸς ἐμέ, με κατέστησε γόνιμον καὶ με ἀπήλλαξεν ἀπὸ τοῦ θνεῖδος. «Καὶ τὸ ὠνόμασεν αὐτὸ Ἰωσήφ λέγουσα· Ἄς

37. *E. 2. σ. 16-18.

38. *E. 2. σ. 19-20.

39. *E. 2. σ. 21. Ὁ Ἰακώβ εἶχε καὶ ἄλλας θυγατέρας (πρὸς Γεν. 48, 7), ἀλλ' ἐνταῦθα ἀναφέρεται μόνον αὐτῇ. Πρὸς. κατ' ἂν κερ. θὰ ἐπισημάνω ἐπισημῶν περὶ αὐτῆς.

40. *E. 2. σ. 22-23.

μοῦ δώσῃ ὁ Θεὸς καὶ ἄλλον υἱόν».

Βλέπεις ὅτι αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ σιγὰ - σιγὰ πραγματοποιοῦνται; Πραγματικὰ, νὰ ἀμέσως πόσα παιδιά ἀπέκτησεν ὁ δίκαιος, ἔνεκα τῆς προνοίας τοῦ ἔδειξε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός. Ἐπειδὴ, δηλαδή, ὁ Ἰακώβ ἔδειξε μεγάλην ὑπομονήν, ὑπομένων τὴν δουλείαν ἐπὶ δεκατέσσαρα ἔτη, δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ σιμπαντος, ἀμείβων τὴν φιλόθεον διαγωγὴν τοῦ δικαίου, τὸν ἔκανε νὰ ἀποκτήσῃ τόσους ἀγαθούς, ὥστε νὰ κινήσῃ πλέον τὸν φθόνον, ὅπως θὰ μάθωμεν ἀπὸ τὴν συνέχειαν, **Β** τὴν ὁποῖαν θὰ ἤθελα μαζί νὰ μελετήσωμεν με προσοχὴν.

Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ δώσω μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν διήλκω καὶ φανῶ ὅτι ἐκμεταλλεύομαι τὴν ἀγάπην σας, ἐάν θέλετε, ἄς ἀφήσωμεν τὰ ὑπόλοιπα δι' ἄνδρον καὶ ἄς σταματήσω ἔδῶ τὸν λόγον, ἀφοῦ συμβουλευθῶ τὴν ἀγάπην σας δι' ἐκεῖνο, δηλαδή, νὰ ἐνθυμηθῆτε τοὺς λόγους μου, νὰ μιμνήσθε τὴν ἀρετὴν τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἐκεῖνοι, ἔτσι καὶ ἔσεῖς νὰ νομφεῦτε τὰ παιδιά σας, ἔτσι νὰ παραδίδετε τὰς θυγατέρας σας εἰς τοὺς οὐζύγους των καὶ ὁμοιοτρόπως νὰ προσελκύετε τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐναρέτου ζωῆς σας. **Γ** Διότι, ὅταν ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας, εἴτε εὐρισκόμεθα εἰς ξένην χώραν, εἴτε εἰμεθα τελείως μόνοι, εἴτε εἰμεθα καθ' ὀλοκληρίαν ἀγνωστοί, θὰ καταστῶμεν πρὸ εὐδοξίας ἀπὸ ὄλους. Πραγματικὰ, δὲν ὑπάρχει τίποτε πρὸ μακαρίου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος δοσιθεῖται ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Διότι καὶ ὁ μακάριος Ἰακώβ αὐτὴν τὴν βοήθειαν εἶχεν καὶ ἐφῆσεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν μεγάλην ἀγλήν, ὥστε τὸν ἐφθόνησαν καὶ αὐτοὶ τοῦ τὸν ἐδέχθησαν.

Αὐτὸ, λοιπόν, ἄς ἐπιδιώκωμεν καὶ ἡμεῖς, ὥστε νὰ καταστῶμεν ἄξιοι τῆς θείας βοήθειας, χωρὶς νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν, ὅπως νὰ ἐπιζητοῦμεν τὴν προστασίαν τῶν ἀνθρώπων, διότι τίποτε δὲν εἶναι πρὸ ἀδύνατον ἀπὸ αὐτὴν. Καὶ αὐτὸ ἡμπορεῖ νὰ μᾶς τὸ διδάξῃ ἡ πείρα ποῦ δίδουν τὰ ἴδια τὰ γεγονότα. **Δ** Πραγματικὰ, κάθε ἡμέραν βλέπομεν νὰ συμβαλοῦν ἀπότομοι καὶ ἀφύρβια μεταβολαί, νὰ ἀνατρέπονται: τὰ πάντα, νὰ καταπίπτῃ αὐτομάτως εἰς τὴν ἐσχάτην δυστυχίαν αὐτῶν, ποῦ πρὸ ὀλίγου εὐρίσκετο εἰς τὴν ὑψίστην εὐημερίαν, καὶ πολυλάκις νὰ περιέρχεται εἰς τὴν κατάστασιν τῶν καταδίκων. Ποῖαν ἀνοσίαν φανερώνει τὸ νὰ ἐπιδιώκωμεν τὴν προστασίαν αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται εἰς τὸσον μεγάλην

ἀδεσδιότητα και δέν είναι ίκανοί ούτε τὰ ἰδικά των ζητήματα νά τακτοποιήσουν μέ ασφάλεια; Δι' αὐτό ἄς ἀπομακρύνωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη προστασίαν, ἐνθυμούμενοι και τοὺς λόγους τοῦ προφήτου, ὁ ὁποῖος λέγει: «Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ εἰς ἄλλον ἄνθρωπον».⁴¹ Βλέπεις ὅτι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος δέν εἶναι μόνον ἀνόητος, ἀλλὰ και ἐπικατάρατος, ἐπεὶ ἐγκαταλείπει τὸν Κύριον τῶν ὁλῶν Ἐ και καταφεύγει πρὸς τὸν ὁμόδουλόν του, ὁ ὁποῖος δέν ἔμπορεῖ οὔτε τὸν ἑαυτὸν του νά ὑπερασπίσῃ; Συνεπῶς, ἄς παρακαλῶ, νά ἀποφεύγωμεν τὴν κατάραν αὐτὴν και ἄς μεταθέσωμεν κάθε ἐλπίδα μας πρὸς τὸν Θεόν. Διότι οὕτῃ ἡ ἐλπίδα εἶναι σταθερά, ἀμετακίνητος και δέν ὑφίσταται μεταβολήν, σάν ἐκείνη πού στηρίζεται εἰς τοὺς ἄνθρώπους. Διότι, ἡ ὁ θάνατος διέκοψεν ἐν προκειμένῳ τὴν προστασίαν και κατέστησε αὐτοὺς, πού εἶχαν καταφύγει εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἀποθανόντος, γυμνοὺς και ἐρήμους, ἢ και, πρὸ τοῦ θανάτου, κάποια μεταβολὴ ἀπόταμος τῶν πραγμάτων ἠκώρωσε τὰς ἀμοιβαίας συμφωνίας. Καὶ ἡ ζωὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ παράμοια παραβεγμιατα. Δι' αὐτό οὔτε συγγνώμης εἶναι ἄξιοι ἐκεῖνοι πού και ὕστερα ἀπὸ τὴν τόσο μεγάλην πείραν παραμένουν ἀκόμη προσκεκολλημένοι εἰς τὴν προστασίαν τῶν ἀνθρώπων.⁵⁴⁸ Α και πολλὰς φορές ἀπὸ τοὺς θεωρούμενους ὡς προστάτας ὑποφέρουν ἀναριθμητα κακά. Διότι τόσο μεγάλη εἶναι ἡ ὑπερβολὴ τῆς κακίας, ὥστε και αὐτοὺς πού τὴν ὑπηρετοῦν τοὺς ἀμείβει μέ τὰ ἀντίθετα. Ἐνῶ μέ τὸν Θεόν τοῦ παντός συμβαίνει τελείως διαφορετικά. Δηλαδή, ἐνίστη μᾶς εὐεργετῆ, ἔστω και ἂν ἀποδεικνυόμεθα ἀγνώμονες, και μᾶς προσφέρει τὴν προστασίαν του, χωρίς νά λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν του τὴν ἰδικήν μας ἀχαριστίαν, ἀλλὰ ἀποδεικνύει εἰς κάθε περίπτωσιν τὴν ἰδικήν του φιλανθρωπίαν. Αὐτὴν τὴν φιλανθρωπίαν, μακάρι, ἔλοι μας νά ἀπολαύσωμεν, μέ τὴν χάριν και τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μέ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα και εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀνήκει ἡ δόξα, τὸ κράτος και ἡ τιμὴ, τώρα και πάντοτε Ἐ και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

41. Ἰερ. 17, 5.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

«ΟΤΑΝ Η ΠΑΧΙΛΑ ΕΠΕΝΝΗΣΕ ΤΟΝ ΙΩΣΗΦ. Ο ΙΑΚΩΒ ΕΙΠΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΒΑΝ· ΝΑ ΜΟΥ ΕΠΙΤΡΕΨΕΣ ΤΩΡΑ ΝΑ ΕΠΙΤΡΕΨΩ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΚΡΑΝ ΜΟΥ.»¹

Τὰ ὑπόλοιπα ἐκείνων πού σᾶς εἶπα χθές ἦσαν ἀνάγκη νά ἐκθέσω σήμερον εἰς τὴν ἀγάπην σας, διὰ νά δυνηθῶμεν, ἀφοῦ γνωρίσωμεν και ἀπὸ τὰ σημερινὰ λόγια τὴν πρόνοιαν, τὴν ὁποῖαν ἐδέικνυεν ὁ Θεὸς διὰ τὸν Ἰακώβ, ⁵⁴⁸ C και τὴν εὐσέβειαν τοῦ δικαίου ἐκείνου, νά ζηλεύσωμεν τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός ἐκείνου. Διότι δέν ἐπέτρεψαν ἀνευ λόγου ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νά μᾶς παραδοθοῦν ἐγγράφως αὐταὶ αἱ ἱστορίαι, ἀλλὰ ἐγένεν αὐτὸ διὰ νά διεγείρῃ τὸν ζῆλόν μας νά μιμηθῶμεν τοὺς ἐναρέτους ἄνδρας. Πραγματικά, ὅταν ἀκούσωμεν τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἐνός και τὴν σωφροσύνην τοῦ ἄλλου, τοῦ τρίτου τὴν προθυμίαν τῆς φιλοξενίας, τοῦ καθενὸς τὴν μεγάλην ἀρετὴν και ὅτι ὁ καθεὶς ἐλαμψε και ἐγενε εὐδοξος, μεγαλύνει και ὁ ἰδικός μας ζῆλος νά τοὺς μιμηθῶμεν.

Ἐλάτε, λοιπόν, ἄς ἴδωμεν τὴν συνέχειαν τῆς ἱστορίας τοῦ δικαίου τούτου διὰ νά ολοκληρώσωμεν τὸν λόγον. **Δ** «Ὅταν δὲ ἡ Ραχήλ, λέγει ἡ Γραφὴ, ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, ὁ Ἰακώβ εἶπεν εἰς τὸν Λάβαν· Νά μου ἐπιτρέψῃς τώρα νά ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα και τὴν χώραν μου. Δός μου τὰς γυναῖκάς μου και τὰ παῖδιά μου, διὰ τὰς ὁποῖας ἐγὼ σοῦ ἔχω δουλεύσει.»² Κύτταξέ πόσον καλὴν διάθεσιν ἐδειξεν ὁ δικαίος, ὁ ὁποῖος, ἂν και ἔβλεπε φανεράν τὴν εὐμενῆ διάθεσιν τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν, δέν ὑπερηφανεύθη ἐνώπιον τοῦ Λάβαν, ἀλλὰ μέ πολλήν καλωσύνην τοῦ λέγει «Νά μου ἐπιτρέψῃς νά ἐπιστρέψω». Ἀλήθεια τίποτε δέν εἶναι πῶ ἰσχυρόν ἀπὸ τὴν καλωσύνην

1. Γεν. 30, 26. Ἀηλεθὴ εἰς τὴν Σκανάν. Ἡ ἐναντίητες «τὴν πατρίδα μου και τὴν χώραν μου» φανεροῦναι τὴν μεγάλην νοσταλγίαν τοῦ Ἰακώβ διὰ τὴν πατρίδα του.

2. Γεν. 30, 26-26.

καὶ τίποτε δὲν εἶναι πῶς δυνατόν ἀπὸ αὐτῆν. Πρόσεξε λοιπόν, ἐπειδὴ ἐπρόλαβε καὶ μετεχειρίσθη τὴν καλωσύνην, ὅτι καὶ τὸν Λάβαν ἔκαμε, ὥστε μὲ πολλὴν καλὴν διάθεσιν νὰ ἀπεκριθῆ πρὸς αὐτόν. «Ἀπήντησε Ἐ δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Λάβαν· Ἐμὰι σύμφωνος. Ἐγὼ θὰ ἠγάπημην διακαῶς καὶ εἰς οἰωνοὺς⁸ ἀκόμη θὰ κατέφευγον διὰ νὰ ἔχω εἰρηναίους σχέσεις μαζί σου. Διότι μόλις εἰσῆλθες εἰς τὸν οἶκόν μου μὲ εὐλόγησεν ὁ Θεός. Καθόρισε,⁹ λοιπόν, τὸν μισθόν σου καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ τὸν δώσω.»⁸ Δὲν ἀγνοῶ, λέγει, ὅτι μετὰ τὴν ἰδικὴν σου παρουσίαν ἔλασθον πλουσίαν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ λοιπὸν αἰσθάνομαι τὴν εὐεργασίαν, τὴν ὁποίαν ἔλασθον χάρις εἰς τὴν ἰδικὴν σου παρουσίαν, πρότενέ μου τί μισθὸν θέλεις καὶ ἐγὼ προθύμως θὰ σοῦ τὸν δώσω. Σκέψου, τί μεγάλο πρᾶγμα πού εἶναι ἡ καλωσύνη καὶ ὅς μὴ παρατρέξωμεν τὸν λόγον αὐτόν. 54⁹ Ἄ Συλλογίσου ὅμως ὅτι χωρὶς κῶν νὰ ὑπευθύνωμι τι ὁ δίκαιος καὶ χωρὶς νὰ ζητήσῃ τὸν μισθὸν τῶν κόπων του, ἀλλά, ὅταν τοῦτο μόνον εἶπε· «Νὰ μοῦ δώσῃς τὰς γυναῖκάς μου καὶ τὰ παιδιὰ μου, διὰ τὰς ὁποίας ἐγὼ σοῦ ἔχω δουλεύσει, διὰ νὰ μπορέσω νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου», ἐκεῖνος ἐντροπείσῃ τὴν μεγάλην καλωσύνην τοῦ δικαίου λέγει· Νὰ μοῦ εἴπῃς πόσος εἶναι ὁ μισθός πού θέλεις νὰ πάρῃς καὶ ἐγὼ προθύμως θὰ σοῦ τὸν δώσω. Μήπως, λοιπόν, δὲν ἦσαν μαζί σου αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ; Διατί τότε ἔλεγεν· «Δός μου πίσω τὰς γυναῖκάς καὶ τὰ παιδιὰ;» Διότι ἤθελε νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτόν τὴν πρέπουσαν τιμὴν καὶ νὰ φανερώσῃ μὲ ἄλλα τὸν ἰδικόν σου χαρακτήρα καὶ ἐπειδὴ ἤθελε ἐλευθέρως νὰ ἀναχωρήσῃ. 5¹⁰ Πρόσεξε, λοιπόν, πῶς μὲ τὰ λόγια αὐτὰ προσέλιкуσε τὴν εὐνοίαν τοῦ Λάβαν, ὥστε νὰ ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ προσθέσῃ μισθόν, καὶ εἰς αὐτὸν πῶν ἴδιον νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐκλογὴν. Τί, λοιπόν, ἀπήντησε ὁ δίκαιος; Κύττωε πάλιν τὸ μέγεθος τῆς καλωσύνης αὐτοῦ καὶ ὅτι οὔτε μὲ τὴν ἀπάντησίν του γίνεται βαρυστόχος καὶ φορτικός εἰς τὸν Λάβαν. Ἄλλα τί κάνει; Πάλιν ἐπικαλεῖται αὐτὸν ὡς μάρτυρα τῆς εὐγνωμοσύνης του

8. Ὁ Λάβαν πιστεύει εἰς οἰωνοὺς ὡς εἰδικολόγηται καὶ εἰς ἓνα Θεόν. Ἡ πίστις του εἶναι, συνεπῶς, μετὰ ἐπιπολαιότητος καὶ μονοθεϊσμοῦ. Ἐκτεμῶ τὰς ἀρετὰς τοῦ γαμβροῦ του καὶ ἔχει σκοπὸν νὰ κέρη τὸ πᾶν διὰ νὰ τὸν κρατήσῃ κοντά του.

9. Παρακαλεῖ νὰ καθορίσῃ τὸν μισθὸν πού εἰς θεοὺν ὄφειλε ἐπιπαιεῖ ὁ Θεός, ἀρετῶν καὶ μὴ φθγγ.

10. Γεν. 30, 27-28.

καὶ τῆς ἐπιδειχθείσης ἀγάπης καθ' ἕνα τὸ διάστημα τῆς πλησίον αὐτοῦ ἐργασίας. «Σὺ γνωρίζεις, λέγει, πτὰς ὑπηρεσίας πού σοῦ προσέφερα, ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ ζῶα πού ἔχες, ὅταν ἐγὼ ἦθα κοντά σου. Ὅλιγα, θεοβαίως, ἦσαν τὰ πρόβατά σου, ὅσα παρέδωκες εἰς ἐμέ διὰ νὰ θώσκω. Τώρα ὅμως ἔγνων πολυάριθμα, διότι μόλις ἐπάτησα τὸ πῶδι μου εἰς τὸ σπῆτι σου σὲ εὐλόγησεν ὁ Θεός. Τώρα λοιπὸν δὲν νομίζεις ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ φτιάξω καὶ ἐγὼ τὸ δικό μου σπῆτι;»⁶ Ὁ Σὲ ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα, λέγει, τὸν κόπων μου. Διότι γνωρίζεις τὴν ἀγάπην τὴν ὁποίαν ἔδειξα, ὅσον ἐξηρτάτο ἀπὸ ἐμέ καὶ ὅτι ἐνὶ ἀνέλωθα ὀλιγάριθμα τὰ ζῶα σου, μὲ τὰς φροντίδας μου καὶ τὴν ἀγρυπνίαν μου τὰ ἔκαμα πολυάριθμα τώρα πού σοῦ παραδίδω. Ἐπειτα φανερώων τὴν εὐσεβείαν του λέγει· «Διότι σὲ εὐλόγησε ὁ Κύριος, μόλις ἐπάτησα τὸ πῶδι μου εἰς τὸ σπῆτι σου· τώρα λοιπὸν δὲν νομίζεις ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ φτιάξω καὶ ἐγὼ τὸ δικό μου σπῆτι;» Γνωρίζεις καὶ ὁ ἴδιος, ὅτι μετὰ τὴν ἰδικὴν μου παρουσίαν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ σοῦ ἠδύνησε τὴν περιουσίαν. Τώρα λοιπὸν, ἀφοῦ καὶ ἐγὼ ἔδειξα τόσην ἀγάπην εἰς ὅσα ἐξηρτῶντο ἀπὸ ἐμέ καὶ ἔφερα εἰς πέρας τὴν ὑπηρεσίαν (τὴν ὁποίαν ἀνέλωσθον) καὶ ἔγινα φανερά καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ὃ εἶναι δίκαιον νὰ φτιάξω καὶ ἐγὼ τὸ σπῆτικόν μου. Τί δὲ ἔνοιε, ὅταν λέγῃ, «νὰ φτιάξω καὶ ἐγὼ τὸ ἰδικόν μου σπῆτι;» Ἄντι νὰ ζῶ τοῦ λοιποῦ ἐλευθέρως, νὰ ἔχω τὴν φροντίδα καὶ τοῦ ἰδικοῦ μου σπῆτιος. Ἀφοῦ ἤκουσε αὐτὰ ὁ Λάβαν «Ἐἶπεν εἰς αὐτόν· Τί θὰ σοῦ δώσω;» ἢ τί θέλεις σὺ νὰ σοῦ δώσω; εἰπέ μου. Διότι τὸ παραδέχομαι καὶ ἐγὼ καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ ἀρνηθῶ. Γνωρίζω, λοιπόν, ἐκεῖνα πού μοῦ ἔδωσαν ὁ Θεός καὶ ὅτι μὲ εὐλόγησεν ὁ Θεός, μόλις σὺ εἰσῆλθες εἰς τὸ σπῆτι μου. Εἶπε δέ, λέγει ἡ Γραφή, εἰς αὐτόν ὁ Ἰακώβ· «Δὲν θέλω νὰ μοῦ δώσῃς τίποτε.⁷ Ἐάν δεχθῆς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν θὰ σοῦ κάμω, πάλιν ἐγὼ θὰ δώσκω τὰ πρόβατά σου.»⁸ Τίποτε, λέγει, δὲν θέλω νὰ πάρω ἀπὸ σὲ διὰ μισθούς, ἀλλὰ τοῦτο μόνον νὰ δεχθῆς καὶ τότε Ἐ Ἰάβαν ἐγὼ θὰ δώσκω τὰ πρόβατά σου,⁹ Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον

6. Γεν. 30, 20-30.

7. Γεν. 30, 31.

8. Δὲν ζητεῖ οὐτε χρημικὰ οὐτε κόπων ἀλλὸν μισθὸν ὁ Ἰακώβ. Ἄλλως ζητεῖ νὰ πληρωθῆ εἰς εἶδος, μὲ πρόβατα, ὅπως λέγει εἰς τὸν ἐπιμνηνον στίχον.

9. Γεν. 30, 31.

θέλω είναι τὸ ἐξῆς: πρόσεξε τὸν δίκαιον, ἐπειδὴ εἶχε πεποιθήσῃ εἰς τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν, τί εἶδους πρότασιν κάμνει εἰς τὸν Λάβαν; «Ἄς περάσῃ σου, λέγει, τὰ πρόβατά σου ἀπὸ ἐμπρὸς μας σήμερον καὶ ξεχώρισε ἀπ' αὐτὰ κάθε πρόβατον φαῖόν καὶ ἀπὸ τὰ γίδια κάθε αἶγα λευκὴν ἢ διάστικτον καὶ αὐτὰ θὰ εἶναι ὁ μισθός μου.¹⁰ Ἡ τιμιότης μου πρὸς σέ θὰ φανῆ καὶ εἰς τὸ μέλλον, ὅτι δηλαδὴ αὐτός θὰ εἶναι μισθός μου ἀπὸ σέ. θὰ εἶμαι δὲ κλέπτης, ἐάν κρατήσω ἀπὸ τὸ κοπάδι σου αἶγα πού δὲν θὰ εἶναι διάστικτος ἢ λευκὴ καὶ πρόβατον πού — δὲν θὰ εἶναι φαῖόν.»¹¹

¹⁰ A Πρόσεξε τὴν φρονιμίαν τοῦ δικαίου. Ἐπειδὴ ἐγνώριζε πόσῃ χάριτος ἀξιοῦται ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ ἐφαίνετο ὅτι σύμφωνα πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους τοῦτο εἶναι ἢ δύσκολον ἢ ἐπιτελῶς ἀδύνατον, (διότι ἦτο σπάνιον κάποτε τοῦτο, δηλαδὴ, νὰ εἶναι διαφορετικὸν τὸ χρῶμα τῶν γενικωμένων),¹² ζητεῖ τοῦτο παρ' αὐτοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ πολὺ γρηγορὰ ὁ Λάβαν συμφώνησε εἰς αὐτὸ πού τοῦ ἐζήτησε καὶ λέγει: «Ἄς γίνῃ ὅπως τὸ εἶπες. Καὶ ἐξεχώρισε [ὁ Λάβαν] κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοὺς τράγους πού εἶχαν διάστικτον χρωματισμὸν καὶ ἐκείνους πού ἦσαν σχεδὸν λευκοὶ καὶ ὅλας τὰς διάστικτους αἶγας καὶ τὰς σχεδὸν λευκάς, καὶ κάθε ζῷον πού ἦτο λευκὸν μεταξὺ αὐτῶν καὶ κάθε πρόβατον πού ἦτο χρωματὸς φαῖου, καὶ τὰ παρεχώρησεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν παιδιῶν του.¹³ Καὶ ἀπεμάκρυνεν τὰ ὀλίγα αὐτὰ γιδωπρόβατα εἰς ἀπόστασιν τριῶν ἡμερῶν.¹⁴ B ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐφύλαττεν ὁ Ἰακώβ.¹⁵ Ἀφου ἐχώρισε τὰ κοπάδια σύμφωνα μὲ τὴν πρότασιν τοῦ Ἰακώβ, τὰ παρέδωκεν εἰς τοὺς υἱούς του. Ὁ δὲ Ἰακώβ

10. Ἡ πρότασις τοῦ Ἰακώβ δὲν περιέχει μεγάλαν ἀξιώσιν, διότι εἰς τὴν Παλαιάνην τὰ πρόβατα καὶ οἱ κριοὶ εἶναι συνήθως λευκά, σπάνια δὲ σκοθρα καὶ διάστικτα, ἐνθ' αἱ αἶγαι καὶ οἱ τράγοι εἶναι ὅς ἐπὶ τὸ πλείστον μαύραι ἢ φαῖαι, σπάνια δὲ λευκαί. Συνεπῶς, ὁ Ἰακώβ ζητεῖν διὰ τὸν λαόν του διάστικτα πρόβατα καὶ λευκὰς αἶγας ζητεῖ σπάνια πρόβατα καὶ αἶγας καὶ ὅρα ὅλοι ὡς μισθὸν ἐλαχίστην ποσότητα προβάτων καὶ αἰγῶν.

11. Γεν. 30, 32-35.
12. Πρὸβ. σημεῖον 10 τῆς παραούσης.
13. Παρέδωκεν, δηλαδὴ, εἰς τοὺς υἱούς τοῦ Ἰακώβ Ρεβὴν, Σωμανὸν καὶ Λευὸν υἱὸς τῆς Δίας, οἱ ὅποιοι 83 ἦσαν ἡλικίας 10-12 ἐτῶν καὶ μὲ τὴν ἐσφίειαν τῶν βοῶν ζῶντων νὰ ποιμαίνον αὐτά.
14. Ἐ ἀπομακρύνει γίνεταί διὰ τὴν ἀποφυγῆν ἢ κατασκευῆσαι μεταξὺ τῶν διαφόρων ποιμνίων τῶν ζῶν καὶ μειοῦσθαι αἱ πιθανότερες ἀπειρίας τοῦ Ἰακώβ.
15. Γεν. 30, 34-36.

ἐξηκολούθει νὰ ποιμῆν τὰ ἐναπομείναντα πρόβατα τοῦ Λάβαν.¹⁶ Ποῖα, λοιπόν, ἦσαν ταῦτα; Ἐκεῖνα τὰ ὅποια οὐδεμίαν διαφορὰν παρουσίαζον εἰς τὸν χρωματισμὸν. Ἔγινε δὲ τοῦτο ἀκριβῶς, διὰ τὸ μᾶθῃ καὶ ὁ δίκαιος τὴν μεγάλην φρονίαν τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Λάβαν νὰ ἴδῃ πόσῃ εὐνοίᾳ ἀνωθεν ἀπολαμβάνει ὁ Ἰακώβ. «Ἐπῆρε τότε, κατὰ τὴν Γραφήν, ὁ Ἰακώβ ῥάβδους χλωρὰς ἐκ στύρακος,¹⁷ κορυβιάς καὶ πλατάνου καὶ ἐξεφλούδισε αὐτάς, ὥστε νὰ φαίνεται καὶ τὸ λευκὸν ζυλῶδες μέρος αὐτῶν. Ἔτσι δὲ ἐφαίνοντο αἱ ῥάβδοι αὐταὶ εἰς ποικίλον χρωματισμὸν, εἰς λευκὸν ἀπὸ τὸ ξύλον καὶ εἰς φαιοπράσινον ἀπὸ τῶν ἀπομείναντα φλοιῶν. C Αὐτὰς τὰς ῥάβδους, τὰς ὁποίας ἔτσι εἶχε μισοσποφλοιώσει, τὰς ἐποθέτησε εἰς τὰς ὕδρας τῶν ποτιστηρίων, ὥστε θιῶν τὰ πρόβατα τοῦ Λάβαν ἔλθουν διὰ πότισμα νὰ ἔχουν ἐνώπιόν των αὐτὰς τὰς ῥάβδους καὶ κατὰ τὴν ὄραν πού ποτίζονται νὰ γονιμοποιῶνται διασταυρούμενα καθὼς ἐβλεπον τὰς ῥάβδους. Καὶ πράγματι! Τὰ πρόβατα συζευγνόμενα ἐγονιμοποιῶντο ἐβλεπόμενα αὐτὰς τὰς ῥάβδους καὶ ἐγεννοῦσαν ἀρνιά λευκά, ποικιλόχρωμα καὶ διάστικτα καὶ στακτιά.¹⁸ Αὐτὰ ἐπράττεν ὁ δίκαιος (Ἰακώβ) ὄχι ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, ἀλλὰ καθοδηγούμενος ὑπὸ τῆς θείας χάριτος, ἢ ὅποια τὸν ἐκώλυε. Διότι αὐτὰ δὲν ἐγίνοντο κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἀλλὰ πολὺ παροδόξως καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ὑπερβαίνοντα τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν πραγμάτων. «Καὶ ἐξεχώρισε τὰ διάστικτα αὐτὰ ἀρνιά, ὁ Ἰακώβ, καὶ ἔθωξε ἐνώπιον αὐτῶν τῶν διάστικτων προβάτων λευκὸν ἀμνὸν D καὶ ἔτσι ἐγαυλῶντο τὰ περισσότερα πρόβατα διάστικτα. Ἐξεχώριζεν ἔπειτα τὰ διάστικτα πρόβατα, τὰ ὅποια κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν συμφωνίαν θὰ ἦσαν ἰδικὰ του καὶ δὲν τὰ ἀνεμίγνυε μὲ τὰ ἄλλα τὰ λευκά, πού ἀνήκον εἰς τὸν Λάβαν.»¹⁹ Ἐπειδὴ λοιπὸν τόσον πολλὰ ἦ-

16. Γεν. 30, 38.
17. Σ τ ὁ ρ α ε = 1) δένδρον παράγον εὐθεῆς κόμην, 2) ἄμνος μὲ μεγάλα λευκὰ ἄνθη καὶ γόλια ποικίλῃ μὲ τὴν κάτω ἐπιφάνειαν των λευκῶν θυμιακῶν. «Ἐν εἶδος τοῦ παρῆκε τὴν διακρίση. Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀποσημειωθὲν ἐνὸς θαλάσσης τῆς κατωτέρως τῆς ὄψεως ὁ στυρακ officinalis, κοινῶς στυρακίᾳ ἢ ἀγριακιδονίᾳ. Ἐξ αὐτοῦ λαμβάνεται εὐθεῆς κόμη, ἢ ὡς κατασκευάζεται γινώσκει θυμιακὸν στυρακί.
18. Γεν. 30, 37-39. Εἰς τοὺς στίχους αὐτοὺς περιγράφεται ὁ πρῶτος τρόπος πλουτισμοῦ τοῦ Ἰακώβ ἀπὸ τῶν Θεῶν.
19. Γεν. 30, 40. Ἐὰν ἔχομεν τὸν δεύτερον τρόπον πλουτισμοῦ τοῦ Ἰακώβ.

σαν τὰ ἱδικά του, τὰ ὅποια κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐγενώοντο, λέγει, ὅτι διεχώρισε αὐτὰ καὶ ἔκαμε μόνος τοῦ ἰδικόν του κοπάδι. «Κοπάδι δὲ τὴν κατάλληλον ἐποχὴν,²⁰ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγονιμοποιούσιν τὰ πρόβατα ἐτοποιετοῦσιν ὁ Ἰακώβ τὰς ποικιλοχρόμους ράβδους εἰς τὰ ποτιστήρια ἐνώπιόν των, ὥστε νὰ γίνεται ἡ γονιμοποίησις των τὴν ἄνοιον, ποὺ θὰ ἔδλεπον τὰς ράβδους. Ὅταν δὲ ἤρχετο ὁ καιρὸς νὰ γενήσων καὶ νὰ συλλάβουν ἐκ νέου δὲν ἐτοποιεῖται τὰς ράβδους²¹ ἐνώπιόν των. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ ἀσθενεῖα πρόβατα ἦσαν τοῦ Λάβαν τὰ δὲ ἐρωσता τοῦ Ἰακώβ. Ἔγινε δὲ ὁ Ἰακώβ πάρα πολὺ πλούσιος.²² ἘΤί σημαίνει αὐτὸ τὸ πάρα πολὺ. Φανεραίνει τὴν μεγάλην περιουσίαν καὶ ὅτι δὲν ἐπλούτησεν μόνον παλὺ, ἀλλὰ πάρα πολὺ. «Διότι ἔγινον τὰ ζῶα του πολλὰ καὶ τὰ βόδια καὶ οἱ δοῦλοι καὶ αἱ δοῦλαί του.²³ Πρόσεξε ἡμῶς πάλιν, πόσος φθόνος ἔνεκα τούτου ἐγεννήθη διὰ τὸν δίκαιον. «Διότι ἐπληροφορήθη (ὁ Ἰακώβ) τὰ λόγια τῶν παιδῶν τοῦ Λάβαν ποὺ ἔλεγον· ἔλαβεν ὁ Ἰακώβ ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τοῦ πατρὸς μας καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα ἐδημιούργησεν δλον αὐτὸν τὸν πλοῦτον.²⁴ Πρόσεξε, ὅτι ὁ φθόνος ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγκωμοσύνην, ὅχι δὲ μόνον αὐτοῦ.²⁵ Ἀ ἀλλὰ καὶ τὸν Ἴβαν τὸν Λάβαν. «Διότι, λέγει, κείθεν ὁ Ἰακώβ τὸ (σκυθρωπὸν) πρόσωπον τοῦ Λάβαν καὶ ὅτι δὲν τὸν ἔδλεπε ὅπως χθὲς καὶ προχθὲς.²⁶ Διότι τὰ λόγια τῶν παιδῶν του τοῦ μετέβαλον τὴν σκέψιν του καὶ τὸν ἔκαμαν νὰ βεχάσῃ ἀείναι ποὺ ἔλεγε προηγουμένως, ὁ τὸν συνημιλοῦσε πρὸς τὸν Ἰακώβ. «Μὲ εὐλόγησεν ὁ Θε-

20. Ἐδοῦ ἔχομεν τὸν τρίτον τρόπον πλουτισμοῦ τοῦ Ἰακώβ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπέβηκε μόνον τὴν ποσότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ποιότητα. Ἡ ἔνοια τῶν στίχων αὐτῶν εἶναι ἡ ἀκρίβεια. Εἰς τὴν Ἀνατολήν τὰ πρόβατα γεννοῦν δύο φορές τὸ ἔτος, κατὰ τὴν ἄνοιον, ὅτε γεννῶνται καὶ συλλαμβάνονται κατὰ τὸ φθινόπωρον, καὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον, ὅτε γεννῶνται καὶ συλλαμβάνονται κατὰ τὴν ἄνοιον. Σύμφωνα μὲ τὰς παρατηρήσεις τῶν ἀρχαίων, αἱ γεννήσεις τῶν προβάτων τῆς ἀνοίξεως ἦσαν περισσότερο ερωσται παρὰ τῶν φθινοπώρου. Συνεπῶς, ὁ Ἰακώβ ἔθεσε τὰς ποικιλοχρόμους ράβδους ἐνώπιόν των προβάτων κατὰ τὸ φθινόπωρον, ὥστε ἡ σκληρὴ τῶν διαστεικτῶν νὰ εἶναι καὶ ἐρωσται.

21. Ἄν ἐτοποιεῖται, ἐπληρῆ, τὰς ποικιλοχρόμους ράβδους κατὰ τὴν ἄνοιον. Ἐάν ἐγεννήσῃ τὰ ἐρωσται, λέγει τότε συνελαμβάνονται τὰ ἀσθενεῖα πρόβατα.

22. Γεν. 30, 41-43.

23. Γεν. 30, 43.

24. Γεν. 31, 1.

25. Γεν. 31, 2.

ὅς μόλις σὺ εἰσῆλθες εἰς τὸν οἶκόν μου.²⁸ Καὶ ἐκεῖνος ποὺ εὐχαρίστησε τὸν Κύριον, διότι ἡ παρουσία τοῦ δικαίου ἔκαμε ὥστε νὰ αὐξηθῇ ἡ περιουσία του, τῶρα μετέβαλε γλώσσην ἀπὸ τὰ λόγια τῶν παιδῶν του καὶ καταληφθεὶς ἀπὸ φθόνον, ἴσως διότι ἔδλεπε τὸν δίκαιον (Ἰακώβ) νὰ ἔχη περισσότερο πλοῦτον, Β δὲν ἤθελε πλέον κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον νὰ συμπεριφέρεται πρὸς αὐτόν. «Πραγματικά, εἰδέν», λέγει ἡ Γραφή ὁ Ἰακώβ τὸ πρόσωπον τοῦ Λάβαν καὶ νὰ ποὺ δὲν ἦτο φιλικόν, ὅπως χθὲς καὶ προχθὲς. Ἐίδες πόσο ἐπιεικὴς ἦτο ὁ δίκαιος, ἐνῶ ἐκεῖνος ἔδειχναν ἀχαριστίαν καὶ ὅτι ἀφοῦ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ συγκρατήσων τὸν φθόνον των μετέβαλαν καὶ τὴν γλώσσην τοῦ πατρὸς των; Κύτταξε, καὶ τὴν ἀνέκφραστον πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ πόσῃν συγκοτάσειν ἔχει, ὅταν ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡμεῖς καταβάλλομεν τὸ κατὰ δύναμιν. Διότι, ὅταν ὀλέπη τὸν δίκαιον νὰ κακολογήται ἀπὸ αὐτοῦς, λέγει πρὸς τὸν Ἰακώβ· «Νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρικὴν σου χώραν καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς σου καὶ ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζί σου.²⁷ Ὁ Σὺ εἶναι ἀρκετὴ ἡ διαμονὴ εἰς τὴν ξενιτιάν. Ἐκεῖνα ποὺ σοῦ ὑπασχέσθην προηγουμένως, ὅταν ἔλεγα· «Θὰ σὲ ἐπαναφέρω εἰς τὴν χώραν σου»,²⁸ αὐτὰ τῶρα θέλω νὰ πραγματοποιηθοῦν. Νὰ ἐπαυέλθῃς λοιπὸν χωρὶς τίποτε νὰ φοβῆσαι· «διότι ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζί σου». Διὰ νὰ μὴ γίνεται δὲ ὁ δίκαιος Ἰακώβ πρὸ ἀτολμοῦ διὰ τὴν ἐπιστροφήν, ἀλλὰ μὲ θάρρος νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπίνοιον, διὰ τοῦτο λέγει· «Ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζί σου». Ἐγὼ, ὁ ὁποῖος ἐφρόντισα διὰ σὲ μέχρι τῶρα καὶ ἔκαμα ὥστε νὰ πληθύνουν οἱ ἀπόγονοί σου, ἐγὼ καὶ εἰς τὸ μέλλον «θὰ εἶμαι μαζί σου».

Ἀφοῦ ἤκουσε, λοιπὸν, αὐτὰ ὁ δίκαιος Ἰακώβ παρὰ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἠδιαφόρησεν. Ἐ ἀλλ' ἀμέσως ἤρχισε νὰ ἐτοιμάζεται σχετικῶς. Πραγματικά, λέγει ἡ Γραφή· «Ἐστειλε καὶ ἔκαλεσε τὴν Ραχὴλ καὶ τὴν Λείαν νὰ ἔλθουν εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου αὐτὸς ἔδοσκε τὰ πρόβατα καὶ εἶπε πρὸς αὐτάς.²⁹ Θέλει νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὰς γυναῖκας του τὴν σκέψιν του περὶ τῆς ἐπιστροφῆς καὶ νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς αὐτάς τὴν διαπαγὴν τοῦ Θεοῦ καθὼς καὶ τὸν φθόνον τοῦ πατρὸς των πρὸς αὐτόν. «Εἶπε, λοιπὸν, πρὸς αὐτάς» λέ-

26. Γεν. 30, 27.

27. Γεν. 31, 3.

28. Γεν. 28, 15.

29. Γεν. 31, 4-5.

γει ἡ Γραφή, «Ἐγὼ βλέπω τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς σας ὅτι δὲν διακρίνεται πρὸς ἐμὲ ὅπως χθὲς καὶ προχθὲς. Ὁ Θεὸς ὅμως τοῦ πατρὸς μου ἦτο μαζί μου. Καὶ οἱ οἱ ἴδιοι γνωρίζετε καλὰ ὅτι μετ' ἐμοῦ τὴν δύναμιν ἐδούλευσα εἰς τὸν πατέρα σας. Ὁ πατὴρ σας ὅμως μετ' ἠπάτησε Ἐ καὶ μετέβαλε τὸν μισθὸν τῶν δέκα ἀνοιῶν. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν τοῦ ἐπέτρεψε νὰ μοῦ κάμῃ κάτι κακόν. Διότι, ἐὰν ἔλεγεν ἔτσι: Τὰ ποικιλόχρωμα πρόβατα θὰ εἶναι ὁ μισθός σου, δλα τὰ πρόβατα θὰ γένωνται ποικιλόχρωμα. Ἐὰν δὲ ἔλεγε: Τὰ λευκὰ πρόβατα θὰ εἶναι ὁ μισθός σου, θὰ γένωνται δλα τὰ πρόβατα λευκὰ. Ὁ Θεὸς ἀφῆρεσε δλα τὰ ζῶα τοῦ πατρὸς σας καὶ τὰ ἔδωκεν εἰς ἐμὲ».⁸⁰

Κύτταξε πῶς διδάσκει εἰς αὐτὰς καὶ τὰ δύο, δηλαδή, καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην τοῦ πατρὸς τῶν ἀπέναντί του καὶ τὴν ἰδικὴν του καλὴν διάθεσιν, τὴν ὁποῖαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας του ἐπέδειξε. «Διότι γνωρίζετε», λέγει, «ὅτι μετ' ἐμοῦ τὴν δύναμιν ἐδούλευσα εἰς τὸν πατέρα σας». Καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ φανεράν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον γνωστοποιεῖ, δεικνύων ὅτι ἡ συμμαχία τοῦ οὐρανοῦ ἦτο ἐκείνη πού κατάρθωνε τὰ πάντα,⁸² Ἄ καὶ συνετέλει, ὥστε ἡ περιουσία τοῦ Λάβων νὰ μεταβιβάζεται πρὸς αὐτόν. «Διότι», λέγει, «ὁ Θεὸς ἀφῆρεσε τὰ ζῶα τοῦ πατρὸς σας καὶ τὰ ἔδωκεν εἰς ἐμὲ. Καὶ συνέβη, ὥστε, ὅταν τὰ πρόβατα δωροδοκούμενα ἔμενον ἔγκισ, εἶδον εἰς τὸν ὕπνον μου μετὰ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια, ὅτι οἱ τράγοι καὶ οἱ κριοὶ τοῦ ἤρχοντο εἰς ἑνωσιν μετὰ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἴγας ἦσαν ὅλοι λευκοὶ εἰς διάφορα μέρη, παρδαλοὶ καὶ στακτοὶ, διάστικτοι. Καὶ μοῦ εἶπεν ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ὕπνον μου: Ἰακώβ ἐγὼ δὲ ἀπήνησα: τί εἶναι; Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος: Σήκωσε τὰ βλέμματά σου καὶ κύτταξε ὅτι οἱ τράγοι καὶ τὰ κριάρια πού ἔρχονται εἰς ἑνωσιν μετὰ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἴγας εἶναι λευκοὶ καὶ ποικιλόχρωμοι καὶ στακτοὶ καὶ διάστικτοι, διότι εἶδα τὰς ἀδικίας τὰς ὁποίας σοῦ ἔχει κάμει ἐν συνεχείᾳ ὁ Λάβων.»⁸⁴ Β βλέπεις ὅτι ἡ θεία ἐνέργεια ἦτο ἐκείνη πού ἔσκαψε τὰ πᾶν καὶ ἡμεῖς τὸν δίκαιον διὰ τοὺς κόπους του; Διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνος (ὁ Λάβων) ἔγινε ἀχάριστος

80. Γεν. 31, 5-8. Ἐδοῦ ἔχομεν τοὺς λόγους τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὰς συζῆτας του. Ἐκθέτει τὴν ἄδικον καὶ ἐγωιστικὴν συμπεριφορὰν τοῦ Λάβων καὶ τὴν δωροδοκίαν αὐτοῦ.

81. Γεν. 31, 9-12. Τὸ ὄνειρον αὐτὸ φανερώνει τὴν ἀδικίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰακώβ.

πρὸς τὸν Ἰακώβ, ὁ μεγαλόδουρος Κύριος πλουσιοπαρόχως ἀμείβει τὸν δίκαιον. «Διότι εἶδα», λέγει, «αὐτὰ πού σοῦ ἔχει κάμει ὁ Λάβων». Ἀπὸ αὐτὸ παίρνομε καὶ ἡμεῖς τὸ μάθημα, ὅτι ὅταν ἀδικούμεθα ὑπὸ οἰουδήποτε καὶ ὑποφέρωμεν μετ' ἐπιείκειαν καὶ πραότητα, τότε ἀπολαμβάνομεν μεγαλύτεραν καὶ πλουσιωτέραν τὴν θείαν βοήθειαν. Ἄς μὴ ἀντισπεκώμεθα, λοιπόν, πρὸς ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐνοχλοῦν, ἀλλὰ ἄς ὑποφέρωμεν μετ' ἀνδρείαν, γνωρίζοντες καλῶς ὅτι ὁ Κύριος τῶν ὄλων δὲν θὰ μᾶς παρίδῃ, ἀρκεῖ μόνον ἡμεῖς νὰ δεῖξωμεν τὴν ἰδικὴν μας εὐγνωμοσύνην πρὸς ἐκεῖνον. Ὁ Διότι: «ἐγὼ εἶμαι: ἐκεῖνος, πού θὰ ἐκδικηθῶ, ἐγὼ εἶμαι: ἐκεῖνος πού θὰ ἀνταποδώσω, λέγει ὁ Κύριος.»⁸² Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰακώβ ἔλεγε: «Δὲν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτόν ὁ Θεὸς διὰ νὰ μετ' ἐνοχληθῶ». Διότι λέγει, ἐπειδὴ αὐτὸς ἠθέλησε νὰ μετ' ἀποστερηθῇ ἀπὸ τοὺς μισθοὺς τῶν κόπων μου, ὁ Κύριος τὸσον πλουσιοπάροχα ἔδειξε τὴν φροντίδα του δι' ἡμᾶς, ὥστε ὄλην τὴν περιουσίαν τοῦ Λάβων νὰ μεταβιβάσῃ εἰς ἡμᾶς. Καὶ ἐπειδὴ ἐγκώριζε ὅτι ἐγὼ μὲν μετ' ἐμοῦ καλὴν διάθεσιν ἀνέλαθον νὰ δουλεύω εἰς αὐτόν, ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἐφέρεθ' ἐπὶ τὸν ἀρμόζοντα τρόπον, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τὸσον πολὺ ἐπρονόησε δι' ἡμᾶς. Καὶ ὅτι δὲν λέγω ταῦτα ἔτσι, οὔτε ὅτι ἄνευ λόγου καὶ ματαίως θέλω νὰ κατηγορῶ αὐτόν. Ἐ ἔχω ὡς μάρτυρα τὸν Θεόν δι' ὅσα ἔγινον εἰς ἐμὲ ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς σας. «Διότι εἶδα», λέγει, «ὅσα σοῦ κάμει ὁ Λάβων». Ὅχι μόνον δὲ σὲ ἐστέφθη ἀπὸ τὸν μισθόν σου, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν δεικνύει πρὸς σὲ τὴν ἴδιαν διάθεσιν, τὴν ὁποῖαν ἐδείκνυε καὶ προηγουμένως, ἀλλὰ ἔχει μεταβάλλει τὴν γνώμην του πρὸς τὸ χειρότερον. «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἐφανερώθη εἰς σὲ εἰς τὸν ἱερόν ἐκεῖνον τόπον,⁸⁴ ὅπου σὺ μοῦ ἐστῆρες στήλην, τὴν ὁποῖαν ἔχρισες μετ' ἔλαιον.»⁸⁴ Θέλει νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἐνώμισθῃ ἐκεῖνα τὰ ὅποια τότε τοῦ ὑποσχέθη μετὰ τὰ λόγια: Ἐ σὲ αὐξήσω εἰς μέγα πλῆθος καὶ ὅτι θὰ σὲ διαφυλάξω νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν χώραν σου.⁸⁵ Ἐγὼ λοιπόν πού εἶμαι ὁ ἐμφανισθεὶς τότε εἰς σὲ καὶ ἔδωκα τὰς ὡς ἔγω ὑποσχασίαι, ἐγὼ καὶ πᾶρα, Ἐ ὅτε ἐφάσεν ὁ κατάλληλος καιρὸς, ἐκεῖνα πού τότε ὑποσχέ-

82. Ρωμ. 12, 18.

83. Πράξ. Γεν. 28, 18.

84. Γεν. 31, 13.

85. Πράξ. Γεν. 28, 14-15.

θην πραγματοποιῶ καὶ σὲ διατάσσω νὰ ἐπιπέμθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου χωρὶς νὰ ἀγωνίζῃς. «Διότι θὰ εἶμαι μαζί σου. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεός, ὁ ὁποῖός ἐφανερώθην εἰς σὲ εἰς τὸν ἱερόν ἐκεῖνον τόπον, ὅπου ἔπαυες ἀτλήην, τὴν ὅποιαν ἔχρισες μὲ ἔλαιον καὶ ἔκανες τάμα». ³⁶ Ὑπενθυμίζει εἰς αὐτόν τὸ τάξιμον καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν ὅποιαν ἔκοιμε τότε. Ποῖον δὲ ἦτο τὸ τάξιμον; «Ὅτι ἂν ἴπῃς ἅλα τὰ ἀγαθὰ, ἅσα θὰ μοῦ δώσῃς, ἐγὼ θὰ σοῦ προσφέρω τὸ ἕν δέκατον». ³⁷ Διότι τότε (ὅταν ἔλεγεν αὐτά), τίποτε δὲν εἶχε καὶ σὴν πρόσφυξ ὠδοποροῦσε διὰ τοῦτο λέγει: «Ὅταν ἐφανερώθην εἰς σὲ ἔκαμες τάξιμο λέγων» ³⁸ Ἄ ἂν ἴπῃς ἅλα τὰ ἀγαθὰ ἅσα θὰ μοῦ δώσῃς, ἐγὼ θὰ σοῦ προσφέρω τὸ ἕν δέκατον». Μὲ τὸ τάξιμον αὐτὸ καὶ τὴν ὑπόσχεσιν προεβήλωνες καὶ τὴν ἰδικὴν μου δόνομιν, διότι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως προέβλεπες τὸν μελλοντικὸν πλοῦτον τοῦ θά σου συνέβαινε: τώρα δὲ τοῦ πρέπει νὰ πραγματοποιηθοῖν ἕκαστα τοῦ σοῦ εἶπα, ἦλθε ὁ καιρὸς τοῦ σὲ καλεῖ νὰ ἐκπληρώσῃς καὶ σὺ τὸ τάξιμόν σου. Ἐπίστρεψε τώρα λοιπὸν, λέγει ἡ Γραφή, «Σῆκω καὶ φύγε ἀπὸ τὴν χώραν αὐτὴν καὶ πῆγαινε εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐγενήθης, ἐγὼ δὲ θὰ εἶμαι μαζί σου». ³⁹ Ἐγὼ παντοῦ θὰ εἶμαι μαζί σου καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ κάμνω τὴν ὁδοπορίαν ἄνετον καὶ κανεὶς δὲν θὰ σὲ ἀλάφῃ εἰς τίποτα, διότι ἡ δεξιὰ μου θὰ γίνεται διὰ σὲ σκέπη.

«Ὅταν ἤκουσαν αὐτὰ ἡ Ραχὴλ καὶ αἱ περὶ αὐτὴν γυναῖκες εἶπον εἰς αὐτόν· Ἔ ἔχουμεν τάχα ἡμεῖς μεριδίον ἢ κληρονομίαν εἰς τὸ πατρικὸν μᾶς σπίτι; Δὲν μᾶς ἐθεώρησαν ὡς ξένους; Αὐτὸς μᾶς ἐπόλησε καὶ κατέφαγε ἀδικῶς καὶ παρανόμως τὰ χρήματά μας. Ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ τὴν τιμὴν, τοῦ ἀφῆρσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν πατέρα μας, ἔδωκεν σὲ σένα». ⁴⁰ Πρόξενε λοιπὸν τώρα, ἅσα σοῦ εἶπεν ὁ Θεός. ⁴¹ Παρατήρησε ὅτι καὶ αὐταὶ ἀκολούθου τὴν γνώμην τοῦ Θεοῦ καὶ προσάγουσιν ἐπιχειρήματα ἀναντίρρητα. «Διότι, λέγει, μήπως ὑπάρχει ἀκόμη τι τὸ κοινὸν μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ πατρὸς μας; Διότι μίαν φοράν μᾶς ἐπόλη-

36. Γεν. 31, 15.

37. Γεν. 28, 22.

38. Γεν. 31, 18.

39. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὴν Π. Διαθήκην ὅσον τὸν Ὁ. δόσον καὶ εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν τὸ χωρίον λέγει «ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ τέκνα μας» («ἡμῖν ἔσται καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν»).

40. Γεν. 31, 14 - 16.

σε. Τὸν πλοῦτον λοιπὸν καὶ τὴν τιμὴν, τοῦ ἀφῆρσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν πατέρα μας καὶ ἔδωκεν σὲ σένα, ἡμεῖς δὲ τὸν ἔχουμεν καὶ τὰ τέκνα μας». Ὁ Μὴ ἀργησοῦντος λοιπὸν αὐτε νὰ ἀναβάλλῃς, ἀλλὰ νὰ κἀνῃς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σὲ διέταξεν ὁ Θεός. «Τώρα, λοιπὸν, πράξε ἅσα σοῦ εἶπεν ὁ Θεός». Ἀφοῦ ἤκουσε αὐτὰ ὁ Ἰακώβ ἐσηκώθη, ἐπήρε τὰς γυναῖκας του καὶ τὰ παῖδιά του, τὰ ἐφόρτωσεν εἰς τὰς κωμῆλους καὶ ἐπήρε ἅλα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ καὶ ἅλα τὰ πράγματά του, τὰ ὁποῖα ἀπέκτησεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ νὰ ἐπιστρέφῃ πρὸς τὸν πατέρα του Ἰσαάκ. ⁴²

Πρόσεξε τὴν ἀνδρείαν τῆς ψυχῆς τοῦ δικαίου, πῶς, ἀφοῦ ἔδωξε κάθε φόβον καὶ ἀγωνίαν, ὑπέκουε εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Κυρίου. Διότι ὅταν εἶδεν, ὅτι ἡ ἀπόφασίς τοῦ Λάβαν δὲν ἦτο αἰσθητὴ δὲν κατεδέχθη πλῆον, ὅπως καὶ προηγουμένως, νὰ ἐρωτήσῃ αὐτόν, **Δ** ἀλλὰ ἐπραγματοῦοι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προσατάχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Ἀφοῦ ἔλαθε λοιπὸν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παῖδιά του ἐξεκίνησε!

«Ὁ Λάβαν δὲ», λέγει ἡ Γραφή, «εἶχε μεταβῆ διὰ νὰ κουρεύσῃ ⁴³ τὰ πρόβατα αὐτοῦ. Ἡ Ραχὴλ δὲ ἔκλυψε τὰ εἰδωλολατρικὰ ἀγαλμάτια ⁴⁴ τοῦ πατρὸς τῆς». ⁴⁵ Τοῦτο δὲ δὲν ἀναφέρεται ἀπλῶς (ὑπὸ τῆς Γραφῆς) ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρίσωμεν ὅτι ἀκόμη ἠκολούθουν τὰ πατρικὰ ἔθιμα καὶ διὰ τοῦτο ὑπερβολικῶς ἐβεβαίωνον λατρείαν πρὸς τὰ εἰδωλα. Διότι σκέψου, ποῖαν ἐπιμέλειαν αὐτὴ ἔδειξεν, ὥστε κανένα ἄλλο ἀπὸ τὰ πατρικὰ πράγματα νὰ μὴ ἀφαιρήσῃ, ἀλλὰ τὰ εἰδωλολατρικὰ ἀγαλμάτια μόνον καὶ τοῦτο τὸ ἔκανε κρυφὰ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς, διότι ἐκεῖνος δὲν θὰ ἐπέτρεπε νὰ συμβῆ αὐτό. **Ε** «Ἀπέκρυψε δὲ», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Ἰακώβ τὴν ἀναχώρησίν του καὶ ἀπέφυγε νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὸν Λάβαν τὸν Σύρον ὅτι φεύγει ἀπὸ ἐκεῖ διὰ τὴν πατρίδα του. Καὶ ἔφυγε κρυφῶς καὶ αὐτὸς καὶ ἅλα τὰ ὑπάρχοντά του καὶ διέβη τὸν Ἐδφράτην ποταμὸν καὶ κατησύνη ταχέως εἰς τὸ ὄρος Γαλαὰδ». ⁴⁶ Κύτταξε καὶ ἐ-

41. Γεν. 31, 17-18.

42. Ἡ κορὰ τῶν προβάτων ἐγένετο κατ' ἀριστόν χρόνον καὶ τότε. Ἡ ἀπουσία τοῦ Λάβαν παρεῖχε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Ἰακώβ νὰ φύγῃ.

43. Πράγματι εἰς ἀρεταῖος θεοῦ, οἱ θεοὶ ἀπεικονίζοντο τὰ εἰδωλολατρικὰ. ἔχον ἀνθρωποειδὴ μορφήν καὶ ἴσαν μικρὰ ἀγάλματα.

44. Γεν. 31, 19-20.

45. Γεν. 31, 20-21. Τὸ ἔρος Γαλαὰδ ἐφῆκεται πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ Ἰερδάνου, ἐκτεταμένον βορείως καὶ νοτίως τοῦ παραποταμοῦ αὐτοῦ Ἰαδὰν.

δὲ τὴν μεγάλην πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, πὺς μέχρις οὗτοι ἀπεμακρύνθη ὁ δίκαιος δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Λάβαν νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἰακώβ. Διότι μετὰ ἀπὸ παρελευσάν τριῶν ἡμερῶν ἀνηγγέλη εἰς τὸν Λάβαν ἡ ἀναχώρησις τοῦ Ἰακώβ.⁴⁶ ⁴⁷ «Καὶ ἀφ' οὗ παρελάσθη μετὰ τῶν ἄλλων τῶν συγγενῶν του καταδίδωσεν αὐτὸν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ τὸν ἐπέτρεψεν εἰς τὸ ὄρος Γαλααδ.»⁴⁸ Κύτταξε πάλιν τὴν ἀνάκραστον τοῦ Θεοῦ φροντίδα. Διότι κεῖνος ὁ ὁποῖος εἶπεν «Νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, καὶ εἶμαι μετὰ σου», Αὐτὸς καὶ πάλιν δεκνύει τὴν πρόνοιάν του. Διότι ὅταν εἶπε ὅτι ὁ Λάβαν καταδίδωκε τὸν δίκαιον μετὰ πολλὴν ἀνανακτήσιν καὶ ὅτι ἤθελε τρόπον τινὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ διὰ τὴν ἀναχώρησίν του φανεῖται τὴν νύκτα εἰς τὸν Λάβαν ἐν ὄνειρόν του. «Ἐνεφανίσθη δὲ ὁ Θεός, λέγει ἡ Γραφή, «τὴν νύκτα εἰς τὸν Λάβαν τὸν Σύρον καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν.»⁴⁹ Πράσσει τὴν συγκοπήσασιν τοῦ Θεοῦ ὅτι ἕνεκα τῆς φροντίδος του διὰ τὸν δίκαιον καὶ μετὰ τὸν Λάβαν συζητῆι διὰ νὰ τὸν καθησυχάσῃ καὶ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ἐνοσίχθον τοῦ Ἰακώβ ἐχθρικήν διάθεσιν. «Πράσσει, νὰ μὴ εἴπῃς κάτι τὸ ἀπειλητικὸν κατὰ τοῦ Ἰακώβ.»⁵⁰ Πόσον μεγάλη εἶναι ἡ καλωσύνη τοῦ Κυρίου. Ἐπειδὴ εἶλετο αὐτὸν νὰ σπεύδῃ νὰ φιλονικήσῃ καὶ νὰ θέλῃ νὰ ἀγωνισθῇ κοτὰ τοῦ δικαίου μετὰ τὰ λόγια τοῦ σταματῶν σχεδὸν τὴν σκέψιν καὶ λέγει «Πράσσει νὰ μὴ εἴπῃς κάτι τὸ ἀπειλητικὸν κατὰ τοῦ Ἰακώβ.» Ὅτε μετὰ λόγια, λέγει, νὰ ἐπιχειρήσῃς νὰ λυπήσῃς τὸν Ἰακώβ, Ὁ δὲ ἀλλὰ πρόσσει, συγκράτησε τὴν κακὴν σου διάθεσιν, παῦσε τὴν ὀργὴν σου, ἐμπέδισε τὴν παρωργισμένην σου σκέψιν καὶ οὕτως μετὰ εἶναι λόγον νὰ μὴ τολμήσῃς νὰ λυπήσῃς αὐτόν. Παρατήρησε πάλιν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ. Δὲν διέταξε τὸν Λάβαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ σπίτι του, ἀλλὰ μόνον τὸν προέτρεψε νὰ μὴ εἴπῃ τίποτε τὸ φαρτικόν, τίποτε τὸ διασάρεστον εἰς τὸν δίκαιον.

Διὰ ποῖον πρᾶγμα καὶ διατί; Διὰ νὰ μάθῃ καὶ διὰ τῶν πράξεων αὐτῶν ὁ δίκαιος καὶ διὰ τῶν πραγμάτων πόσης προστασίας ἀξιοῦται ἀπὸ τὸν Θεόν. Διότι, ἐάν ἐπέστρεψεν ὁ Λάβαν, ἀπὸ ποῦ θὰ ἠμποροῦσε νὰ καταλάβῃ αὐτό,

46. Πρβλ. Γεν. 31, 22.

47. Γεν. 31, 23.

48. Γεν. 31, 24.

49. Γεν. 31, 24.

(δηλαδή τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ) ὁ Ἰακώβ ἢ αἱ γυναῖκές του; Καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτρέπει εἰς αὐτὸν νὰ προχωρήσῃ ὁ καὶ μετὰ τὴν ἰδικὴν του γλώσσαν νὰ ἀμολογήσῃ τὰ ὅσα τοῦ Θεοῦ λεχθέντα εἰς αὐτὸν διὰ νὰ γίνῃ περισσότερο προθύμιος καὶ ὁ δίκαιος διὰ τὴν ἀποδομίαν καὶ νὰ λάβῃ βάρος, καὶ ἀφ' οὗ μάθουν καὶ αἱ γυναῖκες του πόσης προστασίας ἀξιοῦται ὁ Ἰακώβ ἀπὸ τὸν Κύριον τῶν ὄλων, ἀποδίδωσιν τὴν πατρικὴν πλάνην καὶ θαυμάσουν τὸν δίκαιον, καὶ ἕνεκα τούτου διδαχθῶν ἀρκετὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν ἦσαν ἀλιγώτερον πιστευτὰ τὰ λόγια τοῦ Ἰακώβ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Λάβαν, ὁ ὁποῖος ἀκόμη ἐσέβετο τὰ εἶδωλα. Διότι αἱ ἀμολογίαι τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς εὐσεβείας ἔσονται πάντοτε ἔχουν πολλὴν ἀξιοπιστίαν.

Βάβαι καὶ τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐπινοητικῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, ὅταν καὶ τοὺς ἐχθρούς τῆς ἀληθείας τοὺς μετατρέπει καὶ αὐτοὺς εἰς μάρτυρας τῆς ἀληθείας καὶ μετὰ τὴν ἰδικὴν των γλώσσαν τὰ ἴδια ὑποστηρίζουν.

«Κατέφθασεν δὲ ὁ Λάβαν τὸν Ἰακώβ. Ὁ Ἰακώβ εἶχε στήσει τὴν σκηνὴν του εἰς τὸ ὄρος Γαλααδ καὶ ὁ Λάβαν κατασκήνωσε τοὺς συγγενῆς του εἰς τὸ ἴδιον ὄρος. Καὶ εἶπεν ὁ Λάβαν εἰς τὸν Ἰακώβ· Τί εἶναι αὐτὸ ποῦ ἐκαμες;»⁵¹ Κύτταξε, ὅτι ἡ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ διαταγὴ καταπράνε τὸν πολὺν ἐρεθισμὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ὀργὴν του ἐχάλισαγωγήσε. Δι' αὐτὸ μετὰ πολλὴν ἡμερίαν ὁμιλεῖ πρὸς αὐτόν, καὶ σχεδὸν ἀπολογούμενος δεκνύει πρὸς αὐτὸν καὶ πατρικὴν στοργὴν. Διότι ὅταν ἀπολαμβάνωμεν τῆς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ φροντίδος ⁵² ἂν μόνον μποροῦμε νὰ ἀποφύγωμεν τὸς μηχανορραφίας τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀνημέρη θηρία ἐάν πείσωμεν δὲν εἶναι ὑποστῶμεν κανεὶν κακόν.

Πραγματικὰ, ὁ Κύριος τῶν ὄλων δεκνύει τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἰδικῆς του δυνάμεως μετατρέπει καὶ τῶν θηρίων τὴν φύσιν καὶ μεταβάλλει αὐτὰ εἰς ἡμεῖς πρόσβατα χωρὶς νὰ τὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ἀγρίαν ζωὴν, ἀλλὰ ἐνῶ τὰ ἀφήνει νὰ διατηρήσων τὴν φύσιν των, τὰ κάνει νὰ δεκνύουν συμπεριφορὰν προσβάτων. Καὶ ὅχι μόνον εἰς τὰ θηρία δύναται νὰ ἴδῃ κανεὶς αὐτό, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Διότι ὅταν αὐτὸς θέλῃ καὶ τὰ στοιχεῖα ἠημοσιῶν τὴν ἰδικὴν των ἐνέργειαν καὶ οὕτε ἡ φωτιὰ τὰς

50. Γεν. 31, 26 - 28.

Ιδιότητάς της επιδεικνύει. **Β** Και αυτό ημπορεί κανείς να το μάθη καλά και από το περιστατικόν τῶν τριῶν παιδῶν και από τὸν Δανιήλ. Ὁ μὲν Δανιήλ ἀπὸ τοὺς λέοντας περιστασιζόμενος, ὡς νὰ εἶχε κυκλωθῆ ἀπὸ πρόβατα, τίποτε τὸ δυσάρεστον δὲν ἔπαθε, διότι ἡ ἐξ ὕψους δύναμις ἀνεχαίτιζε τὴν ἀγριότητά των. Διότι τὸ ὅτι, ἂν και ἦσαν θηρία και ἔμενον εἰς τὴν κατάστασιν αὐτῆν, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιδεικνύουν τὴν θηρωδίαν των, ἀντελήφθησαν ἐξ αὐτῶν τῶν γεγονότων και ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι ἦσαν και ἀπὸ τὰ ἄλογα θηρία ἀγριώτεροι.

Και αὐτὸ ἔγινε διὰ μεγαλύτεραν ἐνοχλήν ἐκείνων, διότι ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τιμηθῆ διὰ τῆς λογικῆς, ὑπερέβησαν ὡς πρὸς τὴν σκληρότητα και τὰ ἀγρία θηρία. Καὶ ἐβιδάσκοντο ἀπὸ τὰ γεγονότα ὅτι ἔνεκα τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, τὸν δίκαιον τὰ θηρία ἐσεβάσθησαν **С** και δὲν ἐτόλμησαν νὰ τοῦ ἐγγίξουν τὸ σῶμα, ἐνῶ αὐτοὶ συμπεριεφέρθησαν χειρότερα ἀπὸ τὰ θηρία. Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅτι κάτι τὸ φανταστικόν ἔγινε, ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐρρίφθησαν κατόπιν εἰς τὸν λάκκον ἀντελήφθησαν ὅτι, διὰ μὲν τὸν δίκαιον ἐμψοῦντο τὴν ἡμερότητα τῶν προβάτων και ἐξεχνούσαν τὴν φύσιν των ἐνῶ δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι κατόπιν ἐρρίφθησαν ἐδείχνον τὰς ἰδιότητας τῆς ἀγριότητός των. Ἔτσι και εἰς τὴν κἀμινον τοῦ πυρός συνέβη. Ἐκείνους μὲν οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐντὸς και εἰς τὸ μέσον τῆς φωτιᾶς τοὺς ἐσέβητο ἡ φυσικὴ αὐτῆ δύναμις και δὲν ἐνεργούσεν ὡσάν φωτιά· ἀλλὰ σὺν νὰ ὀδεαμεύθῃ ἡ ἐνέργειά του, ἔτσι ἔσβησε χωρὶς βλάβην τὰ σώματα αὐτῶν τῶν παιδῶν **В** και οὔτε τὰς πρίχας των ἐτόλμησε νὰ ἐγγίξῃ, ὡσάν ἀπὸ κάποιαν διαταγὴν νὰ ἐμποδίζετο τὸ στοιχεῖον νὰ δείχνῃ τὴν ἐνέργειάν του. Ἐκείνους δέ, οἱ ὁποῖοι ἔξω ἀπὸ τὴν κἀμινον ἔμενον κατέστρεψε, και μὲ τὰ δύο ἀποδεικνύουν τὸ πείρασμα τῆς θεϊκῆς δυνάμεως, δηλαδὴ, και μὲ τὸ ὅτι τοὺς ἐντὸς τῆς κἀμινου διαφύλλατε ἀδολοβεῖς και μὲ τὸ ὅτι ἐκείνους τοὺς ἐκτὸς τῆς κἀμινου κατέστρεφεν. Ἔτσι συμβαίνει ὅταν ἀπολαμβάνωμεν τὴν ἐξ ὕψους προστασίαν, ὅχι μόνον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι διακείνεται ἐχθρικός ἀπέναντί μας, διακρούομεν τὰς μηχανογραφίας, ἀλλὰ, και ἂν, ἀκόμη πένωμεν εἰς αὐτὰ τὰ θηρία τίποτε τὸ κακὸν δὲν θὰ πάθωμεν. Διότι τὸ χεῖρ τοῦ Θεοῦ τὸ ὁποῖον εἶναι ἰσχυρότερον ἀπὸ ὅλα, Ἐ αὐτὸ ἀπὸ παντοῦ μᾶς περιβάλλει μὲ πολλὴν ἀσφάλειαν και μᾶς καθιστᾷ ἀκαταδύλητους.

Αὐτὸ ἀκριδῶς συνέβη και μὲ τὸν δίκαιον αὐτὸν. Πρα-

γματικά, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μὲ τόσην μεγάλην ὀρμὴν, ἤθελε νὰ συλλάβῃ τὸν Ἰακώβ, και νὰ ζητήσῃ ἰκανοποίησιν διὰ τὴν ἀναχώρησιν ὧλων, ὅχι μόνον τίποτε τὸ θαρρὸν και δυσάρεστον δὲν λέγει, ἀλλὰ, ὅπως ἀκριδῶς ὁ πατήρ, συνομιλεῖ, μὲ τὸ παιδί του, ἔτσι και αὐτὸς μὲ μεγάλην ἐπιείκειαν τοῦ ἀπευθύνει τὸν λόγον και τὸν ἐρωτᾷ· «Διότι τὸ ἔκανες αὐτὸ; Διότι κρυφὰ ἔφυγες;»⁵¹ 556 **Α** Παρατήρησε, πόσον μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἀλλαγὴ. Παρατήρησε πῶς ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὅπως ἀκριδῶς τὸ θηρίον εἶχεν ὀργισθῆ μμεῖται τὴν γλυκύτητα τῶν προβάτων. «Διότι κρυφίως ἐδραπέτευσες και μὲ ἐκλεψες και ἀπήγαγες μαζί σου τὰς θυγατέρας μου ὡς νὰ συνέλασες αὐτὰς σίχημαλῶτους εἰς πόλεμον»⁵² Ἔνεκα τίνος εἶπε τὸ ἔκανες αὐτὸ; Τί ἐνόμισες; διότι τόσον κρυφὰ ἀπεδήμησες; Διότι, ἂν μοῦ ἔλεγες ὅτι εἶχες ἀποφασίσει νὰ φύγῃς, θὰ σέ προέπεμπα μὲ πολλὴν συνοδείαν και χαρὰν. Διότι ἂν αὐτὸ ἐγκώριζα, εἶπεν, θὰ σέ προέπεμπα μὲ μουσικὰ ὄργανα, μὲ τύμπανα και κιθάρας.⁵³ «Δὲν ἀξιώθηκα νὰ ἀσπασθῶ τὰς θυγατέρας μου. Ἐνῆργησες λοιπὸν κατὰ ἓνα τρόπον ἀπερίσκεπτον και προσβλητικὸν δι' ἐμέ»⁵⁴ Βλέπεις, λοιπὸν, κατὰ ποῖον τρόπον ἐλέγχει τὸν ἑαυτὸν τοῦ **Β** και ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ ὅτι αὐτὸς μὲν κακῶς προετοιμάζετο νὰ συμπεριφερθῆ εἰς τὸν δίκαιον, ἡ δὲ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἠμποδίσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ὀρμητικὴν διάθεσιν. «Ἐχω τὴν δύναμιν», εἶπεν, «νὰ σέ τιμωρήσω. Δὲν σοῦ κἀμινῶ ὅμως κανένα κακόν, διότι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου μοῦ ὠμίλησε χθὲς λέγων· Φυλάξου, μήπως τυχόν, εἴτης λόγια ἐχθρικά και ἀπειλητικά ἐναντίον τοῦ Ἰακώβ».⁵⁵ Κατάλασε πόσην παρηγορίαν ἐπροξένησεν εἰς τὸν δίκαιον αὐτὰ τὰ λόγια και ἀσέφου πῶς αὐτὸς⁵⁶ ἐκείνα τὰ ὁποῖα ἐσκέπτετο ἐναντίον του ἐξέφρασε, και διὰ ποῖον σκοπὸν ἐσκέπτετο νὰ τὸν συλλάβῃ και ὅτι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἠμποδίσεν αὐτὸν νὰ κῶνῃ πράξεις ἐκείνα τὰ ὁποῖα ἐσκέπτετο ἐναντίον αὐτοῦ. «Ὁ δὲ Θεὸς τοῦ πατρός σου», λέγει, **С** Βλέπεις ὅτι και ὁ Ἰωὸς ὁ Λάβαν δὲν ὠφελήθη ὀλίγον ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτά, διότι ἔλαβε μεγάλην ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα τοῦ ἐλέ-

51. Γεν. 31, 26.

52. Γεν. 31, 26.

53. Πράξ. Γεν. 31, 27.

54. Γεν. 31, 26.

55. Γεν. 31, 29.

56. Διηγήθῃ, ὁ Λάβαν.

χθήσαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ σὺ εἶπεν, τοῦτο ἀπεφάσις καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τόσοσιν σὲ ἐπροστάτευσε, «καὶ τώρα ἔχεις πλῆθος ἀναχωρήσει, διότι σφοδρῶς ἐπεθύμησας νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς σου. Διατί ὁμως ἐκλεψες τὰ ἀγαλλμάτια τῶν θεῶν μου;»⁵⁷ Ἄς εἶναι εἶπεν αὐτὸ θεοῦ ἀπεφάσις καὶ ἔκρινες νὰ ξαναγορήθῃς εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς σου διατί ὁμως, μοῦ ἐκλεψες τὰ ἀγαλλμάτια τῶν θεῶν μου; Πόσην ὑπερβολικὴν ἀπερισκεψίαν δείχνει. Τέτοιοι λοιπὸν εἶναι οἱ θεοὶ σου, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ κλαποῦν. Δὲν ἐντρέπεται νὰ λέγῃς; «Διατί ἐκλεψες τοὺς θεοὺς μου;» **Δ** Κύριε τίς πάσον μεγάλη ἦταν ἡ πλάνη ἐκεῖνο: οἱ ὅποιοι ἔχουν τιμηθῆ διὰ τῆς λογικῆς νὰ λατρεύουν ξύλα καὶ λίθους. Καὶ οἱ μὲν θεοὶ σου, ὦ Λάβαν, οὔτε εἶπεν ἐπρόκειτο νὰ κλαποῦν ἠδυνήθησαν νὰ ἀμυνθοῦν. Διότι πῶς ἦταν δυνατόν νὰ ἀμυνθοῦν αὐτοὶ οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦνται ἀπὸ λίθου. Ὁ δὲ Θεὸς τοῦ δικαίου, καὶ χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ ὁ δικαίος, τὴν ἰδικὴν σου ὁρμὴν ἀνεχώρησε. Καὶ δὲν καταλαβαίνεις τὸ μέγεθος τῆς πλάνης, ἀλλὰ καὶ κατηγορεῖς τὸν δικαίον διὰ κλοπῆς; Διότι διὰ ποῖον λόγον θὰ κατεδέχτο ὁ δικαίος νὰ κλέψῃ τὰ ἀγαλλμάτια τῶν θεῶν, τὰ ὅποια ἀσπαστρέφτο, ἀκόμη δὲ ἀφοῦ ἐγνώριζεν ὅτι ἦσαν ἀνασθηταὶ λίθοι; Ἄλλὰ οὐτὰ ἀφοῦ ἤκουσεν ὁ Ἰακώβ, Ἐ μὲ πολλὴν ἐπίεικταν, πρώτον μὲν ἀπολογεῖται διὰ τὰ ἀνωτέρω ἐγκλήματα καὶ κατόπιν δοκιμάζει νὰ ἐρευνηθῇ διὰ τοὺς κλαπέντας θεοὺς. «Διότι ἐσκέφθην» λέγει, «ὅτι, ἐάν σοῦ ἀνεκοίνωσα τὴν ἀναχώρησίν μου, ἴσως σὺ θὰ μοῦ ἀκρατοῦσας τὰς θυγατέρας σου καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά μου». Ἐπε δὴ, λέγει, σὲ ἔβλεπον νὰ μὴ διακῆσαι φιλικῶς πρὸς ἐμὲ, εὐρισκόμην εἰς ἀγωνίαν μήπως ἐπιχειρήσῃς νὰ μοῦ πάρῃς τὰς θυγατέρας σου καὶ τὰ ὑπάρχοντά μου καὶ νὰ μοῦ στερήσῃς τὰ ἱδικά μου, ὅπως ἀκριβῶς καὶ προηγουμένως εἶχες κάνει. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ αἰτία καὶ ὁ φόβος, μὲ ἔκαναν νὰ φύγω κρυφά. «Εἰς ὅποιον λοιπὸν θὰ εὐρῆς τοὺς θεοὺς σου, δὲν θὰ ζῆσῃ, ἀλλὰ θὰ φουευθῇ ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν μας». Ἐλέπεις, ὅτι ὁ Ἰακώβ ἠγνώσει τὴν κλοπῆν, ἡ ὁποία ἐγένε ἀπὸ τὴν Ραχὴλ. ⁵⁸ **Α** Διότι πρόσεξε μὲ πόσῃ σφοδρότητι ὀρῖζει τὴν τιμωρίαν δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔκανε τὴν κλοπῆν. «Εἰς ὅποιον θὰ θρεθοῦν, εἶπεν, δὲν θὰ

57. Γεν. 31, 30.
58. Γεν. 31, 31.
59. Γεν. 31, 32.

ζῆσῃ, ἀλλὰ θὰ φουευθῇ ἐνώπιον ὄλων ἡμῶν». Ὅχι μόνον εἶπεν, ἐπειδὴ ἐκλεψε, ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τῆς κλοπῆς ἀποδεικνύει τὴν πλάνην του. «Ψάξε, λοιπὸν, τί ἀπὸ τὰ ἱδικά σου πράγματα ὑπάρχει εἰς τὰ ἱδικά μου καὶ πάρε τα». ⁶⁰ Ἐρευνησε, λέγει, ἐάν ἔπῃρα κάτι ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἔπρεπε νὰ πάρω. Δὲ τίποτε ἄλλο δὲν ἤμπορεῖς νὰ μὲ κατηγορήσῃς, παρὰ μόνον ὅτι κρυφά ἐφυγα; καὶ αὐτὸ τὸ ἔκανα, ὄχι μὲ τὴν θέλησίν μου, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔβλεπα τὴν ἀδικίαν Ἐ καὶ ἀφοσίθην μήπως θελήσῃς, εἰταν μάρτυς τοῦτο, νὰ μοῦ πάρῃς καὶ τὰς θυγατέρας σου καὶ τὴν ἄλλην περιουσίαν. «Καὶ δὲν ἐνεκάλυψε τίποτα εἰς αὐτόν. Δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ἡ σύζυγός του ἡ Ραχὴλ εἶχε κλέψει τὰ εἰδωλολατρικά ἀγαλλμάτια. Εἰσήλθε δὲ ὁ Λάβαν εἰς τὴν σκηνὴν τῆς Λίας ἠρῶνθησε καὶ δὲν εὐρῆκε τίποτα. Εἰσήλθε δὲ καὶ εἰς τὴν σκηνὴν τῆς Ραχὴλ. Ἡ Ραχὴλ ὁμως ἔπῃρε τὰ εἰδωλολατρικά ἀγαλλμάτια, τὰ ἐποποθέτησεν εἰς τὰ σάγματα τῶν κομηθῶν καὶ ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς αὐτὰ καὶ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα τῆς. Μὴ ὀργισθῆς ἐναντίον μου, κύριε, ποῦ κάθομα: Δὲν ἤμπορῶ νὰ σηκωθῶ ἐπάνω, διότι μοῦ συμβαίνουν τὰ συνήθη εἰς τὰς γυναῖκας φουεόμενα». ⁶¹ **Σ** Ὁ Λάβαν ἠρῶνθησε δὴ τὴν σκηνὴν καὶ δὲν εὐρῆκε τὰ εἰδωλα». ⁶² Μεγάλῃ ἡ σύνεσις τῆς Ραχὴλ διὰ τῆς ὁποίας ἠμπόρεσε νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Λάβαν, Ἄς τὸ ἀκούσουν αὐτὸ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐπιμένουν εἰς τὴν πλάνην ἀκόμη καὶ λατρεύουν τὰ εἰδωλα. «Ἐποποθέτησε τοὺς θεοὺς», λέγει, «εἰς τὰ ἀπὸ τὰ σάγματα τῶν κομηθῶν καὶ ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς αὐτούς». Τί πῶς γελοῖον ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ ὑπάρχει; Ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐπιμήθησαν διὰ τῆς λογικῆς καὶ οἱ ὅποιοι ἠξιώθησαν τόσο μεγάλης ὑπολήψεως ἐκ τῆς φιλαυθρωπίας τοῦ Θεοῦ, καταδέχονται νὰ λατρεύουν ἀνοήθητα λίθους, καὶ δὲν ἀποκόπτουν τὰ αἰσθημάτων, οὔτε ἐννοοῦν τὴν τόσο μεγάλην ἀνοησίαν, ἀλλὰ, ὅπως τὰ ζῶα, ἔτσι ἀδηγοῦνται ἀπὸ τὴν συνήθειαν; **Δ** Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, εἰταν ἔγραφεν εἰς τοὺς Κορινθίους; «Γνωρίζετε ὅτι εἰταν ἦσθε ἐθνικοὶ παρεσύραθε πρὸς τὰ εἰδωλα τὰ ἄφωνα, σὺν νὰ σὰς τραβοῦσε κανεὶς, χωρὶς νὰ ἔχετε ἰδικὴν σας βούλησιν». ⁶³

60. Γεν. 31, 32.

61. Σύμφωνα μὲ τὸ Λευϊτικὸν 15, 19-24 ἡ εὐρισκόμενη εἰς τὴν ἔμμητον ῥοάν ἐθεραπεῖτο ἀκάθαρτος καὶ οὕτως ἐπεντρέπετο νὰ τὴν ἔγγισῃ.

62. Γεν. 31, 32-36.

63. Α' Κορινθ. 12, 2.

Και καλά γνώμασε τὰ εἰδωλα «ἄφρων». Σεῖς, οἱ ὅποιοι ἐχετε φωνὴν καὶ δὲν στερείσθε ἀκοῆς καὶ λογικῆς, ἀγγείσατε πρὸς τὰ εἰδωλα, τὰ ὅποια οὐδεμίαν οἰσθησὴν ἔχουσι, σὺν τῷ εἶσατε βακεπτα ὄντα. Καὶ ποίας συγγνώμης ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ τύχουν οἱ παρόμοιοι ἀνθρώποι;

Ἄλλ' ὅς ἴδωμεν τί εἶπεν ὁ Δίκαιος, ἀφοῦ ἔπηρε θάρρος ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἠκολούθησεν ὁ Λάθων καὶ εἰς τὰ ὅποια δὲν εὗρθε κομμίαν λογικὴν αἰτίαν τῆς ἐναντίου του κατηγορίας. «Ἐθύμως δὲ ὁ Ἰακώβ καὶ ἀπηύθυνε θρημείας παρατηρήσεις εἰς τὸν Λάθων καὶ εἶπεν».ᶜᶓ Παρατήρησε ὅτι καὶ μετὰ τὴν διαμάχην ἀποκαλύπτει τὴν ἀρετὴν του Ἐ «Ποῖον εἶναι τὸ ἀδικημά μου;», λέγει, «καὶ ποῖον τὸ σφάλμα μου, διὰ τὸ ὅποιον μετὰ κατεδίωξες ἐρχόμενος ὀπισθέν μου;»ᶜᶔ Διὰ ποῖον πράγμα, λέγει, μετὰ τὴν δύνωμιν μετὰ κατεδίωξες; Διὰ ποῖον ἀδικημα μετὰ κατηγορεῖς; Ποῖον τὸ ἀμάρτημά μου; Καὶ ὅχι, μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὴν προσβολὴν μὲς ἔκανες, ὥστε νὰ ἐρευνησῆς διὰ ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὴν σκηνὴν μου. «Τί εὗρηκες εἰς τὰ πράγματά μου ἀπὸ διὰ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου σου; Ἄναφερε ἐδῶ ἐνώπιον τῶν ἰσικῶν μου καὶ τῶν ἰδικῶν σου τὰ παράπονά σου καὶ ὅς κρίνουν αὐτοὶ μετὰξὺ μας.»ᶜᶕ Τόσον μεγάλην, λέγει, ἐρευνᾶν, ἐνῶ ἔκανες μὴπως ἡμάρτησες, νὰ εὗρης κάτι πού νὰ μὴ εἶναι ἰδικόν μου ἢ νὰ ἀνήκῃ εἰς ἐσέ; Ἐάν πράγματι εὗρηκες κάτι ἀνάμεσά μας παρουσιάσε το 558 Ἀ διὰ νὰ δυναθῶν νὰ τὸ ἐχωρῶσιν οἱ ἰσικοὶ μου σύντροφοι καὶ ἰσικοὶ σου ἀκόλουθοι. Ἐπειδὴ εἶδε ὅτι δι' ἄλλα αὐτὰ ἦτο ἀνεύθυνος μετὰ μεγάλην παρρησίαν ἐξιστορεῖ τὴν εὐνοϊκὴν διάθεσιν, τὴν ὅποιαν καθ' ἕνα τὸν χρόνον, τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του εἶδε, καὶ λέγει «Ἐἴκοσιν ἔτη σὲ ἐδούλευσα.»ᶜᶖ Ὑστερα ἀπὸ τὸν κόπον τῶν πολλῶν ἐτῶν ἤμουν ἀξίος τέτοιας προσθητικῆς συμπεριφορᾶς; «Ἐἴκοσιν ἔτη σὲ ἐδούλευσα». Σήμερον ἔχω εἴκοσι ὀλόκληρα ἔτη εἰς τὸ σπίτι σου. «Τὰ πρόβατά σου, καὶ αἱ αἰγες σου ἠύλογηθησαν καὶ ἐπαλλαπλασιάσθησαν, διότι δὲν ἔμειναν στείρα. Κριούς ἀπὸ τὰ

64. Γεν. 31, 36.

65. Γεν. 31, 36.

66. Γεν. 31, 37.

67. Γεν. 31, 38.

68. Ὁ Ἰακώβ θρηνεῖ τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ἐπιμελητῶν τῶν κτηνῶν τοῦ Λάθων, πού ἐπρόνοιζε νὰ ἀποκοιῆ καθὲς ἐπέτην ἢ καὶ νὰ ἐπιτελοῦσιν τυχρὸν γενομένην.

πρόβατά σου δὲν ἔφαγον. Δὲν σοῦ προσεκόμισα ποτὲ πρόβατον σπαραχθὲν ἀπὸ θηρίον λόγῳ ἀμελείας μου. Σοῦ ἐπέστρεψα εἰς θάρος μου ὅτι ἐκλέπτοντο ἐκ τῶν προβάτων σου ἡμέραν ἢ νύκτα. Β Διὰ τὴν φύλαξιν τῶν προβάτων σου κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκοίμην ἀπὸ τὴν ζέστην καὶ τὴν νύκτα ὑπέφερα ἀπὸ τὴν παγωνιά. Ἦτο ἀδύνατον νὰ κλείσω μάτι τὴν νύκτα.»ᶜᶗ Ἐξέχουσε λέγει τοὺς κόπους τοὺς ὁποίους ὑπέφερα θύσκων τὰ πρόβατά σου καὶ τὰς αἰγας σου; Μήπως μπορεῖς νὰ με κατηγορήσῃς ὅτι κάποτε τὰ πρόβατά σου ἢ αἱ αἰγες σου δὲν ἐτεκνοποίησαν; Κύτταξε, πόσῃν εὐλογίᾳ ἐλαβε τὸ σπίτι τοῦ Λάθων ἐνεκα τῆς εἰς αὐτὸ παρουσίας τοῦ Ἰακώβ. Αὐτὸ δὲ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐννοοῦσιν, ὅταν ἐλεγεν ἀνατέρω· «Ἐ ἐλλόγησεν ὁ Θεὸς μὲς ἐπάτησα τὸ πόδι μου εἰς τὸ σπίτι σου» Διότι αὐτὸ κανένας δὲν δύναται νὰ τὸ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ δουκόν. Διότι ὅτε τῆς ποιμαντικῆς τέχνης εἶναι αὐτὸ ἔργον· εἶναι ἔργον τῆς φύσεως. Γ Διὰ τοῦτο πρὶν ἀπὸ διὰ, αὐτὸ προτάσσει, καὶ ἀποδεικνύει μεγάλην τὴν φροντίδα ἢ ὅποια ἔγινε ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ὅσον ἀφορᾷ τὰ κοπάδια. «Κριούς ἀπὸ τὰ πρόβατά σου δὲν ἔφαγον». Μήπως μπορεῖς νὰ εἰπῆς ὅτι σοῦ ἔφαγον ποτὲ, ἔστω καὶ ἕνα κριὸν ἀπὸ τὰ πρόβατά σου, πράγμα τὸ ὅποιον διὰ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ποιμένες εἶναι συνηθισμένον; «Δὲν σοῦ προσεκόμισα ποτὲ πρόβατον σπαραχθὲν ἀπὸ θηρίον λόγῳ ἀμελείας μου». Ὅτε ὁ Ἰδίας λέγει, ποτὲ σοῦ ἔφαγον κριὸν ἀπὸ τὰ πρόβατά σου ὅτε κάποιον θηρίον ἡμάρτησε ποτὲ νὰ ἀφαιρῆσθαι ἕνα πρόβατον. Μήπως σοῦ ἔφερον κανένα πρόβατον σπαραχθὲν ἀπὸ θηρίου; Ἡ μήπως δὲν βλάπτεις καθὲς ἡμέραν αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι διαχειρίζονται τὰ κοπάδια ὅτι προσκομίζουσι εἰς τοὺς κυρίους τῶν ζῶων σπαραχθέντα ἀπὸ τὰ θηρία; Ἄλλὰ σὺ διὰ τίποτε τέτοια δὲν θὰ ἠμπορέσῃς νὰ με κατηγορήσῃς ἢ νὰ ἀποδείξῃς ὅτι ἔγινε μέσα σὲ εἴκοσι χρόνια. Καὶ τί λέγω σπαραχθὲν ἀπὸ θηρίου; Δ Ἄλλὰ ὅτε καὶ ἂν ἐκλόπη κατὰ ποτὲ, ὅπως συμβαίνει συνήθως, ἄφρα νὰ πέσῃ εἰς τὴν ἀντιλήψιν σου, ἀλλὰ ἐγὼ σοῦ ἐπλήρωσα ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐκλείπτοντο καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ κατὰ τὴν νύκτα. Καὶ συνεχῶς ὑπέφερα μετὰ γενναϊότητα καὶ τὸν καύσωνα ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ζέστην καὶ τὸ ψύχος τῆς νύκτας διὰ νὰ διαφυλάξω ἀδολοῦθαι τὰ κοπάδια σου. Καὶ ὅχι μόνον αὐτὸ ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ὁ-

69. Γεν. 31, 38 - 40.

πνος ένεκα τής υπερβολικής φροντίδας τήν όποίαν έδεικνυον άπεμακρύνετο από έμένα.

Είδες πόσην άγρυπνίαν ύποφέρει ό δοσκάς; Είδες τήν συμεχή φροντίδα του; Ποίαν λοιπόν άπολογίαν είναι δυνατόν να έχουν εκείνοι εις τούς όποιους έχει ανατεθή ή φροντίς τών λογικών προβάτων και δεικνύουσιν παλλήν άμέλειαν και ένψ κάθε ήμέραν, Ε όπως λέγει ό προφήτης, άλλα μόν τά σφάζουσ, άλλα δε τά θλέπουν να τά τρώγουν τά θηρία, και άλλα να κλέπτανται από άλλους, δέν θέλουν καμμίαν φροντίδα να δείξουν περί αυτών;⁷⁰ "Αν και εις τήν προκειμένην περίπτωση είναι άλιγώτερος ό κόπος και έσκόλος ή φροντίδα. Διότι όταν εκπαιδεύεται ή ψυχή, τότε άπαιτείται μεγάλως σωματικός και ψυχικός κόπος.

Διότι πρόσεξε τί λέγει: «Διά να φυλάσω τά πρόβατά σου έβλογίζομαι κατά τό διάστημα τής ήμέρας από τό καύμα του ήλιου κατά τήν νύκτα εξεπάγαισα από τό ψυχός και έρευνεν ό ύπνος από τά μάτια μου». Ποίος τώρα θα δυνήθη να ειπή, ότι διά τήν σωτηρίαν εκείνων που ποιμαίνει;⁷¹ Α άνέλκοιζε τόσον μεγάλους κινδύνους και ταλαιπωρίας; Έκ τών σημερινών κανείς δέν θα έτόλμα να τό ειπή. Εις τόν Παύλον δε μόνον, τόν διδάσκαλον τής οικουμένης έπitréπεται να λέγη τούτο με παρησίαν και άκόμη περισσότερο τούτου. Και που λέγει ή Γραφή ότι ό Παύλος υπέμεινον αυτά; "Άκουε τόν ίδιον που λέγει: «Ποίος άσθενεί και δέν άσθενώ και έγώ; ποίος σκοντάπτει ή πέφτει και δέν καιόμαι και έγώ μέσα εις αυτήν τήν θλίψιν;»⁷² Να πόση είναι ή φιλοστοργία του ποιμένος. Αι πτώσεις τών άλλων, λέγει, μεγαλώνουν τούς πόνους μου: τά σκάνδαλα τών άλλων ανάπτουν σε μένα τό καμίνι τής λύπης. Αυτόν πρέπει να ζηλεύουν όλοι όσοι έχουν αναλάβει τήν προστασίαν λογικών προβάτων Β και εις μή γίνωται χειρότεροι εκείνου που τόσον μεγάλο ξαγρύπνημα έδειξε διά τήν φροντίδα τών άλλων και μάλλον επί τόσα πολλά έτη. Διότι εκεί, εις τά άλογα δηλαδή, και αν συμβή κάποια άπερισκώψια δέν ύπάρχει θλάση ένψ έδώ και αν άκόμη έν λογικών προβάτων χαθή ή πόση εις τό νύχια τών θηρίων, μεγάλη είναι ή ζημία, περισσότερα ή θλάση, άνυπολόγηστη ή τιμωρία. Διότι εάν ό Δεσπότης ήμων Χριστός δέν ήρωθή να χύση τό αίμα του ύπερ αυτου, πώς θα ήμπο-

70. Παρλ. ΊεΓ. 84, 3-6.

71. Β' Κορινθ. 11, 29.

ρήση να κριθή άξιος συγγνώμης εκείνος ό όποιος θα ήμείχετο να περιφρονήται ό τόσον πολύ τιμηθείς από τόν Κύριον και δέν θα έπραττεν ότιδήποτε εξηγήτατο έξ αυτου διά τήν φροντίδα του προβάτου; "Ας γυρισάμεν όμως εις τήν συνέχειαν του λόγου. «Όλα αυτά τά ειπουν έτη, λέγει έγώ μέσα εις τήν οικίαν σου. C Σε έδούλευσα δεκατόσσαρα έτη διά τας δύο θυγατέρας και έξ έτη διά τά πρόβατά σου. Και παρ' όλα αυτά διά τόν μισθόν μου με ήπάτησες εις τόν λογαριασμόν και μου έδωκες καμμία δεκαριά πρόβατα. Έάν δε δέν ήτο μαζί μου ό Θεός του προγόνου μου Άβραάμ και του πατρος μου Ίσαάκ, τώρα θα με έδιωχες με άδειανά χέρια. Τήν ταπεινώσιν μου όμως ταύτην (εκ τής άδικίας σου) και τόν κόπον μου είδεν ό Θεός και διά τούτο σε ήλεγξε χθές»⁷² Πρόσεξε πώς αυτά τά όποια ώμολόγησε ό Λάβων έδωσαν θάρρος εις τόν δικαίον και έλέγχει φανερά (τόν Λάβων). Γνωρίζεις, του λέγει, ότι επί εικοσι έτη έν συνώλω σου έδούλευσα: διά τας θυγατέρας σου δέκα τέσσαρα, τά δε υπόλοιπα διά τά πρόβατα. D Και όμως καταδέχθης να μου κατακρατήσης τόν μισθόν μου και καθόλου διά τούτο δέν σε έκατηγόρησα; Τούτο δε γνωρίζω, απ' όσα συ ό ίδιος ώμολόγησες, ότι εάν δέν με έβοήθει ό Θεός, τόν όποιον έλάτρευον ό Άβραάμ και ό Ίσαάκ, τώρα θα με έδειωχες με άδειανά χέρια, έρημον, και όλα ήμπορούσες να μου τά αφαιρέσης, και τήν άδικίαν τήν όποίαν ειχες τήν πρόθεσιν να κάμης θα τήν έπραγματοποιείς. Άλλ' ό Θεός ό γνωρίζων «Τήν ταπεινώσιν μου και τόν κόπον τών χειρών μου». Τί σημαίνει «Τήν ταπεινώσιν μου και τόν κόπον τών χειρών μου»; Έπειδή έγνωρίζεν ό Θεός, ότι έγώ με πολλήν ενδοίκτην διάθεσιν έκαμα τήν δουλείαν μου και πόσον έκοπίασα θόσκων τά πρόβατα E και ότι έφρόντιζα και κατά τήν ήμέραν και κατά τήν νύκτα, αυτά έπειδή είδε ό φιλόανθρωπος Κύριος χθές σε έμάλωσε και σε συνεκράτησε από τήν εναντίον μου άδικίαν και τό παράλογον πάθος. Άρκετά έθιξε με ένα είδος άπολογίας τόν Λάβων και άφου ήλεγξε τήν προς αυτον (γενομένην) άδικίαν, άτηρίβησε και τας εκ μέρους του γενομένας προς αυτον εδεργείας. Διά τούτο από άνηρωτην εκείνος δι' όσα του ειπεν, δειλιάζει και θέλει να ζητήση συμφωνίαν από τόν δικαίον. Πρόσεξε τήν πρόνοιαν του Θεού. Έκείνος που ειχε τόσον προ-

72. Γεν. 31, 41-42.

ετοιμασθή και με τόσην ὀρμήν ἤρχετο πρὸς καταδίωξίν του.⁷⁸ Ἀ τόσον παλὸν ἐδείχασα, ὥστε νὰ ζητῆ ἐκ μέρους του τὴν τήρησιν τῶν συμφωνιῶν. Πραγματικά, «ὁ Λάβων ἀποκριθεὶς εἶπεν εἰς τὸν Ἰακώβ· Αἱ θυγατέρες σου εἶναι θυγατέρες μου καὶ οἱ υἱοὶ σου υἱοὶ μου καὶ τὰ κτήνη σου κτήνη μου καὶ ὅλα ὅσα σὺ βλέπεις εἶναι ἰδικά μου καὶ τῶν θυγατέρων μου. Τί κακὸν μπορῶ νὰ κάμω σήμερον εἰς αὐτάς καὶ εἰς τὰ παῖδιά, τὰ ὅποια αὐτοὶ ἐγέννησαν;»⁷⁹ Γνωρίζω, λέγει, ὅτι καὶ οἱ θυγατέρες σου εἶναι ἰσικαί μου καὶ ὅλα ὅσα ἔχεις ἀπὸ τὰ ἰδικά μου ὑπάρχοντα τὰ ἀπέκτησες. «Τί ἤμπορῶ λοιπὸν νὰ κάμω σήμερον εἰς αὐτάς καὶ εἰς τὰ παῖδιά τὰ ὅποια ἐγέννησαν; Ἐλα λοιπὸν καὶ ἄς κάμωμεν ἐγὼ καὶ σὺ μίαν συμφωνίαν, ἣ ὅποια θὰ εἶναι μία μαρτυρία φιλίας μεταξύ μας.»⁸⁰ Συνθήκας, λέγει, ἄς κάμωμεν. «Καὶ ἄς εἶναι ὡς μία μαρτυρία μεταξύ μας.»⁸¹ Ἐπειδὴ δὲ πρὸς αὐτόν· ἔάν κανεὶς ἐπιχειρήσῃ τώρα νὰ παραβῆ τὴν μεταξύ μας συμφωνίαν «Ναὶ κανεὶς μάρτυς δὲν ὑπάρχει μεταξύ μας, ὑπάρχει ὁμῶς ἀνάμεσά μας ὁ Θεός.»⁸²

Κύτταξε, ὅτι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ Λάβων ὀδηγεῖται εἰς τὴν θεογνωσίαν. Διότι ἐνῶ προηγουμένως ἀπέδιδε εἰς τὸν δίκαιον τὴν κλοπὴν τῶν θεῶν του καὶ τόσην ἐκτετομένην ἐρευνῶν ἔκαμε σχετικῶς, τώρα λέγει Ἐπειδὴ κανεὶς δὲν εὐρίσκειται μεταξύ μας ποῦ θὰ δύναται εἰάν γίνῃ κάτι μεταξύ μας νὰ μαρτυρῆ «ὁ Θεός ἄς εἶναι μάρτυς ἀνάμεσα ἐμοῦ καὶ σοῦ». Ἐκεῖνος εἶναι παρών, ὅστις βλέπει τὰ πάντα, ἀπὸ τὸν ὅποιον οὐδὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαφυγῇ, ὁ καλῶς γνωρίζων τὴν γνώμην ἐκάστου. Εἰ «Ἀφοῦ δὲ ἔλασθε», λέγει, «ὁ Ἰακώβ ἔνα λίθον καὶ τὸν ἔστησεν ὡς ἀναμνηστικὴν στήλην... καὶ ἔκαμον σωρὸν καὶ ἔφαγον ὁ Ἰακώβ καὶ ὁ Λάβων ἐπάνω εἰς τὸν σωρὸν. Ἐπειτὰ εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ Λάβων· Ὁ σωρὸς αὐτὸς τῶν λίθων εἶναι μάρτυς τῆς συμφωνίας, ἣ ὅποια συνήθησεν μεταξύ ἐμοῦ καὶ σοῦ.»⁸³ Τί σημαίνει ἡ φράσις «αὐτὸς ὁ σωρὸς»; Ἀντὶ νὰ εἴπῃ, τὰ λόγια ποῦ ἐλέγχθησαν ἐπὶ τοῦ σωροῦ τούτου θὰ ὑπενθυμίζουσι εἰς ἡμᾶς πάντοτε. «Καὶ ἐκάλεσε (ὁ Λάβων) τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου σωρὸν μαρτυρίας.»⁸⁴ Ἐπειτὰ εἶ-

78. Γεν. 31, 48.
79. Γεν. 31, 43-44.
80. Γεν. 31, 44.
81. Γεν. 31, 45-47.
82. Γεν. 31, 48.

πεν· «Εἶθε νὰ ἴδῃ καὶ νὰ κρίνῃ ὁ Θεός τὴν διαγωγὴν ποῦ θὰ δεῖξωμεν μεταξύ μας, διότι μετ' ὀλίγον θὰ χωρισάμεν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον.»⁸⁵ Τώρα λέγει θὰ χωρισθῶμεν καὶ σὺ μὲν θὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, Ἐγὼ δὲ θὰ ἐπανέλθω εἰς τὸν οἶκόν μου. «Ἐάν κακομεταχειρισθῆς τὰς θυγατέρας μου, ἐάν τυχόν πάρῃς καὶ ἄλλας συζύγους ἐκτὸς τῶν θυγατέρων μου, πρόσσειε κανεὶς δὲν ὑπάρχει μεταξύ μας ὡς μάρτυς, ὁ ὁποῖος μᾶς βλέπει. Ὁ Θεός μόνον εἶναι μάρτυς.»⁸⁶ Σκέψου ὅτι ὄχι μόνον μίαν φοράν ἀλλὰ καὶ δευτέραν καὶ πολλὰς φορές καλεῖ ὡς μάρτυρα τὸν Θεόν. Διότι ἡ περὶ τοῦ Ἰακώβ πρόνοια τοῦ Θεοῦ εἰδίδασκεν αὐτὸν πῶς εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Κυρίου καὶ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν κατὰ νὰ διαφυγῇ τῆς προσοχῆς τοῦ ἀγρότηνου ὀφθαλμοῦ του. Διὰ τοῦτο λέγει· Καὶ ἂν χωρισθῶμεν, καὶ ἂν κανεὶς ἄλλος δὲν θὰ δύναται νὰ μαρτυρήσῃ, αὐτὸς θὰ εἶναι μάρτυς ὁ πανταχοῦ παρών. Εἰ Μὲ κάθε μίαν ἀπὸ τὰς λέξεις αὐτάς κατέστησε φανερόν ὅτι ὁ Κύριος ἐξουσιάζει ὅλην τὴν γῆν. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰακώβ· Ἐἰδοῦ ἡ στήλη ἣστη εἶναι μάρτυς τῆς συμφωνίας.»⁸⁷ «Ἐπειτὰ πάλιν εἶπεν ὁ Λάβων· Διότι ἐάν ἐγὼ δὲν διαβῶ πρὸς τὸ μέρος σου καὶ σὺ δὲν περάσῃς τὸν σωρὸν αὐτὸν πρὸς τὸ μέρος μου μετ' ἐχθρικός διαθέσεις, ὁ Θεός τοῦ Ἀβραάμ καὶ ὁ Θεός τοῦ Ναχωρ θὰ εἶναι κριτὴς μεταξύ μας.»⁸⁸ Κύτταξε πῶς μαζί με τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἰδικόν του πάππον προσέθεσε, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀδελφὸς μὲν τοῦ πατριάρχου, ἰδικὸς του δὲ πάππος. «Ὁ Θεός τοῦ Ἀβραάμ καὶ ὁ Θεός τοῦ Ναχωρ ἄς εἶναι κριτὴς μεταξύ μας. Καὶ ὠρίσθη ὁ Ἰακώβ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τὸν ὅποιον ἐπίστευε καὶ ἐσέβετο ὁ πατὴρ του Ἰσαὰκ.»⁸⁹ Ἀ καὶ προσέφερε θυσίαν εἰς τὸ ὄρος ἐκεῖνο καὶ προσεκάλεσε τοὺς ἰδικούς του καὶ βραγον καὶ ἔπιον καὶ ἐκοιμήθησαν εἰς τὸ ὄρος ἐκεῖνο. Καὶ ἐπιστρέψας ὁ Λάβων ἐπανήλθεν εἰς τὸν οἶκόν.»⁹⁰ Εἶδες ἀγαπητέ, πῶς εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, πῶς με αὐτὸ τὸ γεγονός ἐδίεξε καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἐκείνου ἀπαμάκρυνε τῆς πρὸς αὐτὸν ἀδικίας καὶ δι' ὧν παρήγγειλε εἰς

78. 81, 48.
79. Γεν. 31, 50.
80. Γεν. 31, 51. Εἰς τὰς Ο' ὑπάρχει ὁ Λάβων ἀντὶ τοῦ Ἰακώβ. Ἀναγκαῖα ἡμῶς τὰ λόγια ταῦτα καλλίστα νὰ ἐλέγχθησαν εἴτε ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἴτε ἀπὸ τοῦ ἄλλου.
81. Γεν. 31, 51-52.
82. Γεν. 31, 53-55.

αὐτὸν νὰ μὴ λαλήσῃ πονηρὰ κατὰ τοῦ Ἰακώβ, ὡδήγησεν αὐτὸν σιγὰ - σιγὰ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς θεογνωσίας. Β Καὶ τοιοῦταιτρόπως ἐκεῖνος ποῦ ἔπρεχεν ὡς θηρίον καὶ ἤθελε νὰ τὸν φθάσῃ καὶ νὰ τὸν φονεύσῃ, ἀφοῦ ἐδικαιολογήθη καὶ κατεφίλησε τὰς θυγατέρας του καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, ἔτσι ἐπέστρεψεν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ.

Ἰσως νὰ προκατεῖναιμεν πολὺ τὸν λόγον, ἀλλὰ τοῦτο κατέστησεν ἀναγκαῖον ἡ ἱστορία, (τὴν ὁποῖαν διηγούμεθα). Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ἀφοῦ διακόψω τὸν λόγον εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον, τοῦτο μόνον θὰ παρακαλέσω τὴν ἀγάπην σας, ὥστε ὅλα νὰ κάμωτε καὶ ἔτσι νὰ συμπεριφέρεσθε, ὥστε νὰ προκαλέσωμεν τὴν εὐμένειον τοῦ οὐρανοῦ. Διότι ἐάν ἔχωμεν εὐμενὴ τὸν Θεόν, ὅλα εἰς ἡμᾶς θὰ εἶναι εὐχερῆ καὶ εὐκόλα καὶ τίποτε ἀπὸ τὰ ζητήματα τῆς παρουσίας ζωῆς δὲν θὰ μωροῖσιν νὰ μᾶς λυτήσῃ. C Ἀκόμη καὶ ἐάν φαίνεται ὅτι εἶναι λυτήρον. Διότι εἶναι τόσοσὺν μέγαν τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ὥστε, ὅταν θέλῃ καὶ αὐτὰ τὰ λυτήρα νὰ μεταβάλλῃ εἰς τὸ ἀντίθετον. Τοιοῦταιτρόπως καὶ ὁ Παῦλος ἂν καὶ εὐρίσκατο εἰς θλίψεις ἔχαιρε καὶ ἠγάλλετο, διότι ἐνεπνεέτο ἀπὸ τὴν προσδοκίαν τῶν μελλοντικῶν ἀμοιβῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἔλεγεν, «Εἰς τὸν καιρὸν τῆς θλίψεως με ἠέφρανας»¹ θέλων νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι ὁ Θεὸς τὸν κατέστησεν ἀφοδὸν καὶ ἥσυχον, ἐνῶ εὐρίσκατο μέσα εἰς αὐτὴν τὴν θλίψιν.

Ἀφοῦ, λοιπὸν, ἔχωμεν τέτοιον Κύριον τόσοσὺν δυνατὸν, τόσοσὺν ἐπινοητικὸν καὶ σοφόν, τόσοσὺν φιλόανθρωπον, ὅς προσφέρωμεν ὅτι ἐξορτάται ἀπὸ ἡμᾶς, ὥστε νὰ ἐργασώμεθα τὴν ἀρετὴν, D διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ ἐξὸ καὶ τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλοανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί με τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀναφέρεται ἡ δάδα καὶ ἡ δύναμις εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ ΟΓΔΟΗ

«Εἰς κλησίαν ἐπιμήνην ἐσηκώσε τὰ βασίματα τοῦ ὁ Ἰακώβ καὶ εἶπε παρατεταμένον ἕνα ὄριον στρατεύματα! ποῦ ἀπετρακίτο ἀπὸ ἀίφραως τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ὁποῖοι τὸν ἐγνήθησαν. 561 Ε Εἶπε ἄε ὁ Ἰακώβ ὅταν εἶδεν αὐτοῦ αὐτὸ εἶναι στρατοπέδον τοῦ θεοῦ, διὰ τοῦτο ὠνόμασε τὸ μέρος ἐκκλῆσον "ΠΑΡΕΜΒΟΛΑΙ".² ΔΗΛΑΔΗ, ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ».³

Γνωρίζω ὅτι ἐκουράσθητε χθές, διότι ἐμάκρουν ὁ λόγος· ἀλλὰ νὰ ἔχετε θάρρος· ὁ κόπος σας δὲν θὰ εἶναι μάταιος· διότι εἶναι κόπος ποῦ ἔγωγε διὰ τὸν Κύριον, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ὁ μικρὸς κόπος γίνεται πρόξενος μεγάλων ἀμοιβῶν. Διότι καὶ ἐάν ἐκουράσθῃ τὸ σῶμα, ἡ ψυχὴ περισσότερο δυνάμωσσε. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγώ, ἐπειδὴ ἔδωκα ζωτήρον τὸν πόθον σας καὶ τὴν προσοχὴν σας τεταμένην, ἂν καὶ ἤθελα νὰ περιορίσω τὴν διδασκαλίαν, δὲν ἠθέλησα 562 A νὰ σταματήσω προτοῦ νὰ φθάσω στὸ τέλος, διότι γνωρίζω ὅτι με αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ σᾶς κάμω μεγαλύτεραν χάριν. Διότι τὰ πολλὰ ποῦ ἐλέχθησαν, αὐτὸ προπάντων ἀπεδείκνυν, δηλαδὴ τὸν μέγαν ζῆλον καὶ τὸν ἀκατάπαυστον πόθον σας. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ὁ Ἰδῖος με περισσότερο προθυμίαν ἀρχίζω τὴν διδασκαλίαν σας, θλίπων κάθε ἡμέραν νὰ μεγαλῶνῃ ἡ ὄρεξις σας.

Ἐλάτε, λοιπὸν, ὅς συνεχίσωμεν κατὰ δύναμιν τὰ χθές λεχθέντα παραθέτοντες τὴν συνθησιαμένην πνευματικὴν προφῆν εἰς τὴν ἀγάπην σας καὶ ὅς ἴδωμεν πῶς ὁ δίκαιος Ἰακώβ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Λάβου ἐπιχειρεῖ τὴν ὀδοπορίαν του. Διότι τίποτε δὲν εἶναι μάταιον ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Ἁγίας Γραφῆς, B ὅλα εἰς αἱ πράξεις τῶν δικαίων εἶναι ὠφελιμώτατα. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον πάντοτε μα-

1. Ἀπομικρυνθεὶς ἀπὸ τὸν Λάβον ὁ Ἰακώβ πρόκειται νὰ ἐντυπωσιάσῃ τὸν ἀδελφὸν του Ἰσάκ, ποῦ εἶναι πρὸ ἐπικινήσεως ἀπὸ τὸν Λάβον. Ὁ Θεός, ὅμως, τοῦ εἶπε θάρρος μετὰ τὸ ὄραμα ποῦ ἀκολούθει.

2. Ἡ τοποθεσία κατὰ ἐπίσημα εἰς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἰακώβου εἶναι ἡ σημερινὴ Μοναχί.

3. Γεν. 52, 1-2.

ζι των παρόντα τον Κύριον των όλων, βασις ἀνεκούφιζε τους κόπους τῆς δοιοποιίας των, δύνασαι κενεῖς καὶ μόνον ἀπὸ τῆν οδοιοποιίας των πολλήν τὴν ὠφέλειον νὰ κερδίση. Ἀφοῦ ἐπέστρεψεν ὁ Λάβων, λέγει λοιπὸν ἡ Γραφή, εἰς τὴν οἰκίαν του «καὶ ὁ Ἰακώβ ἐπῆρε τὸν δρόμον του, ὅταν εἰς μίαν στιγμὴν ἐσῆκωσε τὰ ἐλέμματα του εἶδε παρατεταγμένον ἕνα θεῖον στρατεύμα, πού ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀγγέλους, οἱ ὅποιοι καὶ συνήντησαν αὐτόν». Ἐπειδὴ δέ, ὅταν ἔπαυσε καὶ ἐτελείωσε ὁ φόβος τοῦ Λάβων καὶ ἤρχιζε σὰν συνέχισαι δι' αὐτόν ὁ φόβος τοῦ ἀδελφοῦ του, διὰ τοῦτο ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης πού ἤθελε νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν δίκαιον C καὶ νὰ διώξῃ ἀπὸ ἐπάνω του κάθε φόβον ἔκαμε αὐτόν νὰ ἴδῃ τὸ στρατόπεδον τῶν ἀγγέλων. Λέγει λοιπὸν, «ὅτι τὸν συνήντησαν οἱ ἀγγελοὶ τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰακώβ· αὐτὸ εἶναι στρατόπεδον τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὠνόμασε τὸ μέρος τοῦ τόπου ἐκεῖνου Παρεμβολαὶ δηλαδὴ στρατόπεδον», ὥστε καὶ ἀπὸ τὴν ὠνομασίαν νὰ ἐνθυμῆται συνεχῶς τὴν ὀπτασίαν τὴν ὅποιαν εἶδε εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἐπειτα, μετὰ τὴν ὀπτασίαν ταύτην, «Ἀπέστειλεν», λέγει, «ἐμπροσθέν του ἀγγελιοφόρους πρὸς τὸν ἀδελφόν του τὸν Ἠσαῦ καὶ παρηγγέλιεν εἰς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς· Ἔτσι θὰ ἀμιλήσητε εἰς τὸν κύριόν μου τὸν Ἠσαῦ. Ὁ Κύριός σε πρὸς ἀκόμῃ φόβος ὑπῆρχεν εἰς τὸν δίκαιον καὶ μετὰ τὴν ὀπτασίαν. Διότι ἔβραμε τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἀγωνιοῦσε, μήπως ἡ ἐνθύμησις τῶν πραγμάτων ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθόν τὸν παρακινήσῃ εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπίθεσιν. Εἶπατε, λέγει, εἰς τὸν κύριόν μου τὸν Ἠσαῦ· Ὁ δούλος σου ὁ Ἰακώβ λέγει τὰ ἑξῆς· Μέχρι τώρα παρέμεινα προσωρινῶς πλησίον τοῦ Λάβων καὶ ἐκεῖ ἐπέρασαν τὰ χρόνια. Ἀπέκτησα θόδια, βουούς καὶ πρόβατα καὶ δούλους καὶ δούλας· Ἐστειλα δὲ ἀγγελιοφόρους νὰ ἀναγγείλωμαι τοῦτο εἰς τὸν κύριόν μου τὸν Ἠσαῦ, διὰ νὰ εὖρω ἐγώ, ὁ δούλος σου, χάριν ἐωπιόν σου καὶ νὰ γίνω εὐμενῶς δεκτὸς ἀπὸ σέ». Παρατήρησε πόσον ἐφοβεῖτο τὸν ἀδελφόν του, καὶ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἐξευμενίσῃ αὐτόν, στέλλει πρὸ αὐτοῦ ἀγγελιοφόρους νὰ ἀναγγείλωμαι εἰς αὐτόν καὶ τὴν ἰδικὴν του ἐπιταροφήν, καὶ τὴν περιουσίαν πού ἀπέκτησε Ἐ καὶ πού ἐπέρασε ὅλον αὐτόν τὸν

4. Γεν. 32, 4-5. Δι' αὐτὸν λέγει ἐντολὴ ὁ Ἰακώβ γνωστοποιεῖ εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἠσαῦ τὴν οικονομίαν καὶ ἀναξαρτησίαν καὶ ἐπαρέας τοῦ δηλωθέντος ἐμμέτους δι' τὸν δὲ καὶ γίνῃ βάρος.

καρδόν, διὰ νὰ καταπραύνη τὴν διάθεσίν του καὶ ἡμπορέσῃ νὰ τὸν κάμῃ ἡμερον πρὸς αὐτόν· πρᾶγμα τὸ ὅποιον καὶ ἔγινε, διότι ὁ Θεὸς ἐμαλάκωσε τὴν καρδίαν του καὶ ἔσθησε τὴν ὀργὴν του καὶ ἔκαμε αὐτόν ἡμερον. Διότι ἂν τὸν Λάβων, ὁ ὅποιος μετὰ τὴν ὀργὴν τὸν κατεδίωξε, ἔκαμε ὥστε τὸσον πολὺ νὰ φοβῆθῃ, μετὰ τὰ λόγια, τὰ ὅποια εἶπε πρὸς αὐτόν, πολὺ περισσότερον ἔκαμε τὸν ἀδελφόν, ὥστε νὰ δευθῆ μαλακώτερος πρὸς τὸν δίκαιον. «Καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ἀγγελιοφόροι», λέγει ἡ Γραφή, «καὶ εἶπον· Μετέδωκεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου καὶ νὰ αὐτὸς ἔρχεται εἰς συνάντησιν σου μαζί με τετακασίους ἀνδρας». Πρόσεξε· διὸ καὶ αὐτὴ ἡ ἀναγγελία⁵ ἠρῆσε τὸν φόβον τοῦ δικαίου Ἰακώβ. Διότι δὲν ἐγνωρίζε ἀκριβῶς τὸν σκοπόν, διὰ τὸν ὅποιον ἔρχετο ὁ ἀδελφός του, ἀλλὰ ἀφοῦ ἔμαθε τὸ πλῆθος τῶν συντρόφων του ἐφοβεῖτο, ὑποπετυόμενος μήπως ἐτοιμάζεται διὰ μάχην καὶ ἔτσι θέλει νὰ γίνῃ ἡ συνάντησις των. «Διότι ἐφοβήθη», λέγει, «ὁ Ἰακώβ καὶ εὐρίσκειτο εἰς ἀμηχανίαν». Ὁ φόβος ἐτάραξε τὸ μυαλὸ του καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ πράξῃ, διὰ τοῦτο εὐρίσκειτο εἰς ἀμηχανίαν φοβοῦμενος λοιπὸν δι' ὅλα καὶ ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θάνατον. «Διαφεῖ εἰς δύο στρατόπεδα τοὺς ἀνθρώπους πού εἶχε μαζί του. Διότι ἐσκέφθη», λέγει ἡ Γραφή «ὅτι ἂν ἔλθῃ εἰς τὸ ἕνα στρατόπεδον καὶ καταστρέψῃ αὐτὸ θὰ εἶναι δυνατόν νὰ σωθῇ τὸ δεύτερον στρατόπεδον». Αὐτὸ μὲν τοῦ ὑπὴγόρευσε ὁ πολὺς φόβος καὶ ἡ πολλὴ δειλία. Β βλέπων δὲ τὸν ἑαυτόν του νὰ εἶναι πιωμένος ὅπως μέσα εἰς δίχτυον καταφεύγει εἰς τὸν ἀκαταμάχητον Κύριον καὶ ζητεῖ ἀπ' αὐτόν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποσχέσεων, πού ἔδωσε εἰς αὐτόν ὁ Θεὸς τῶν ὅλων, καὶ σχεδὸν λέγει πρὸς αὐτόν· Τώρα ἦλθεν ὁ καιρὸς κατὰ τὸν ὅποιον καὶ διὰ τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων μου καὶ διὰ τὴν ὑπόσχεσιν πού μοῦ ἔδωκες θὰ ἐδδικαιολογεῖτο νὰ λάβω τὴν ἐσθιείαν σου. Διότι εἶπε, λέγει ὁ Ἰακώβ· Ὁ Θεὸς τοῦ πάππου μου Ἀβραάμ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ πατρὸς μου Ἰσαάκ, σὺ ὁ Θεὸς ὁ ὅποιος μοῦ εἶπες· γύρισε γρήγορα εἰς τὴν χώραν ὅπου ἐγεννήθης· σὺ ὁ ὅποιος μετὰ ἐξουσίαν, λέγει, ἀπὸ τὴν ξενιτεάν καὶ προσέταξες νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸν πατέρα μου καὶ εἰς τὴν χώραν ὅπου ἐγεννήθην· C Ἐβίμαι

5. Γεν. 32, 6.
6. Γεν. 32, 7.
7. Γεν. 32, 7-8.
8. Γεν. 32, 9.

πολύ ευχαριστημένος από όλους τὰς εὐεργεσίας καὶ διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀξιοπιστίαν τῶν λόγων σου, τὰς ὁποίας βδίζεις πρὸς ἐμὲ τὸν δοῦλον σου». ⁹ Ἄς εἶναι ἀρκετὴ λέγει, ἢ μέχρι τοῦ παρόντος χρόνου βοήθεια. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μέχρι τὴν στιγμήν αὐτὴν βδίζε τέτοια δι' ἐμὲ φροντίδα εἶναι δυνατὸς καὶ τώρα νὰ μὲ ἀρπάξῃ καὶ νὰ μὲ ἐξαγάγῃ ἀπὸ τοὺς κινδύνους πού μὲ ἀπειλοῦν. Διότι δὲν ἀγνοῶ ὅτι «Μὲ μόνον αὐτὸ τὸ ραβδί μου ἔπλεσα ταύτων τὸν Ἰορδάνην τότε». ¹⁰ Τώρα δὲ χάρις εἰς ἱδικήν σου πρόνοιαν δι' ἐμὲ, ἐγὼ ὁ ὁποῖος μόνον τὴν βακτηρίαν μου ἔφερον, ὅταν ἐπήγαινα εἰς τὴν ξενιτειάν, τώρα ἔρχομαι μὲ δύο στρατόπεδα. Σὺ, λοιπόν, Κύριε, σὺ πού μοῦ ἐχάρησες αὐτὸν τὸν πλοῦτον **D** καὶ μὲ ἔκαμες τόσοσ πολλὸν νὰ αὐξήθῃ, σὺ τώρα «Γλύτωσέ με ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰσαῦ, διότι τὸν φοβοῦμαι μήπως μὲ κτυπήσῃ καὶ ἐμὲ καὶ τὰς μητέρας καὶ τὰ τέκνα μου. Ἄλλως τε σὺ μοῦ ὕπεσχέθης Ἐγὼ θὰ σὲ εὐλογῶ καὶ θὰ αὐξήσω τοὺς ἀπογόνους σου ὡσάν τὴν ἄμμιον τῆς θαλάσσης, ἢ ὅποια λόγῳ τοῦ πλήθους τῆς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀριθμηθῇ».¹¹

Ἰπρόσεξε τὴν εὐσέθειαν τοῦ δικαίου καὶ τὴν μεγάλην του εὐγνωμοσύνην, ὅτι καμμίαν ἄλλην ἀξίωσιν δὲν ἔχει ἀπὸ τὸν Κύριον παρὰ μόνον νὰ εκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις του. Καὶ διὰ τὰ προηγουμένα, ἀφοῦ ἠγαλλίασε καὶ ὡμολόγησε **E** ὅτι ἐνῶ ἦτο γυμνὸς καὶ περιφρονημένος τοῦ ἔδωκε τόσῃν πολλήν περιουσίαν, τοῦτο παρακαλεῖ νὰ τὸν ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὸν κίνδυνον. Διότι λέγει, «Ἐἶπες ὅτι θὰ αὐξήσω τοὺς ἀπογόνους σου ὡσάν τὴν ἄμμιον τῆς θαλάσσης, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ ἀριθμηθῇ». Ἀφοῦ δὲ παρεκάλεσε τὸν Κύριον καὶ προσευχήθη πρὸς αὐτὸν κάνει καὶ ἐκεῖνα πού ἐξηρτῶντο ἀπὸ αὐτὸν. Καὶ ἀφοῦ ἔλαβε, λέγει, δῶρα, ἀπὸ αὐτὰ πού ἔφερε μαζί του, ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἀδελφὸν του, καὶ, ἀφοῦ διηρασε τὰ ἀποσταλέντα, ἔδωκε ἐντολάς,¹² ὥστε καὶ μὲ τὰ λόγια νὰ ἐξευμενίσῃ αὐτὸν καὶ νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴν παρουσίαν του. Διότι λέγει ⁵⁶⁴ **A** «Ἐἶπατε ὅτι νὰ ὁ δοῦλος σου ἔρχεται πίσω μας»¹³ ὥστε ἀφοῦ πρότερον ἐξευμενίσῃ αὐτὸν τότε νὰ συναντήσῃ αὐτὸν κατὰ πρόσωπον. «Μετὰ ταῦτα, λέγει, θὰ ἀντικρύσω τὸ πρό-

9. Γεν. 32, 10.

10. Γεν. 32, 1.

11. Γεν. 32, 11-12.

12. Πρβλ. Γεν. 32, 13-19.

13. Γεν. 32, 20.

σωπὸν του· διότι ἰσως τότε ἀνεχθῇ καὶ δεχθῇ τὴν παρουσίαν μου. Καὶ προεπορεύοντο τὰ δῶρα πρὸ αὐτοῦ».¹⁴

Ἄλλὰ κύττωε καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πάλιν τὴν ἀνάφραστον φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ καὶ πῶς πάντοτε μὲ τὸν κατάλληλον τρόπον φανερῶναι τὴν πρόνοιαν του. Προκειμένου μὲν περὶ τοῦ Λάβαν, ἐπειδὴ ὁ δίκαιος δὲν εἶχε καμμίαν τέτοιαν ὑποψίαν, οὔτε ἐγνώριζεν ὅτι ὀπωσθήποτε θὰ προλάβῃ αὐτὸν ὁ Λάβαν μὲ πολλὴν τὴν ὄρμην. **B** διὰ νὰ προστατεύσῃ τὸν δίκαιον ἕνεκα τῆς κρυφίως γενομένης ἀναχωρήσεώς του, ἀνακρώθη εἰς τὸν Λάβαν καὶ ἀναιτίσει τὴν ὄρμην του, μὲ τὴν ἐντολήν πού τοῦ ἔδωκε, ὥστε καθόλου οὔτε μὲ λόγια προκαλοῦντα λύπην νὰ ἀπαντήσῃ εἰς αὐτόν. Διότι λέγει «Μὴ εἰπῆς κατὰ τὸ ἀπειλητικὸν κατὰ τοῦ Ἰακώβ»¹⁵ καὶ ἔκαμε τοῦτο κατ' ἰκονομίαν, ὥστε νὰ γνωρίσῃ ὁ δίκαιος διὰ μέσου τῆς γλώσσης ἐκεῖνου καὶ νὰ λάθῃ περισσώτερον θάρρος, ὅταν πληροφρηθῇ τὴν πρὸς χάριν του πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Τώρα δὲ, ὅποτε ὁ ἀδελφὸς ἀπὸ τὸ μήκος τοῦ χρόνου κατεπραυνοῦθη καὶ ἔπαυσε τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ Ἰακώβ, αὐτὸς δὲ ἦτο γεμίτος ἀγωνίας, φοβούμενος καὶ τρέμων τὴν συνάντησιν τοῦ ἀδελφοῦ του, **C** ὁ ἀγαθὸς Κύριος δὲν δίδει πάλιν ἐντολήν εἰς τὸν Ἰσαῦ, διότι αὐτὸς δὲν ἐσκέπτετο κατὰ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ παρηγορεῖ τὸν δίκαιον. Διότι λέγει, ὅτι ἀφοῦ ἐστειλε τοὺς ἀποσταλένους του πού ἔφεραν τὰ δῶρα, ἐκοιμήθη καὶ «Ἀφοῦ ἐσηκώθη κατὰ τὴν νύκτος ἐπήρε τὰς δύο γυναῖκας του καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ διέβη τὴν διόδον τοῦ παραποτάμου τοῦ Ἰορδάνου, τοῦ Ἰαβὼκ καὶ ἔπηρε αὐτοὺς καὶ τοὺς διεδίδασε»¹⁶ εἰς τὴν ἀντίπερον ὄχθην τοῦ Ἰαβὼκ. Ὁ μόνος δὲ πού ἔμεινε ὀπίσω ἦτο ὁ Ἰακώβ καὶ ἐπάλασε ἐναντίον του ἑνὸς ἀνθρώπου.¹⁷ Μεγάλη ἡ φιλανθρωπία ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ. Διότι ὅταν ἐπρόκειτο νὰ συναντήσῃ τὸν ἀδελφὸν του, διὰ νὰ μάθῃ ὅτι τίποτε τὸ κακὸν δὲν θὰ πάθῃ καταδέχεται ὑπὸ τὴν μορφήν ἀνθρώπου νὰ παλαίσῃ μετὰ τοῦ δικαίου. **D** Ἐπειτα ἐλέησεν ὁ Ἰακώβ ὅτι ἑνικάτο, «Ἐκράτησε», λέγει, κτὸ πλατὺ ὄνω μέρος

14. Γεν. 32, 20-21.

15. Γεν. 31, 24.

16. Φαίνεται ὅτι ὁ Ἰακώβ ἐπιστάτησεν εἰς τὴν διόδον τοῦ Ἰαβὼκ ἕνεκα ὁ Θεοῦ δὲν διέβη τὸν Ἰαβὼκ.

17. Γεν. 32, 22-24.

τοῦ μηροῦ τοῦ Ἰακώβ.¹⁸ Ὅλον δὲ αὐτὸ ἐγένετο χάριν συγκαταβάσεως, διὰ τὴν ἀφαιρέσιν τὴν δειλίαν ἀπὸ τὴν ψυχῆν τοῦ δικαίου καὶ τὴν πείρην αὐτὸν χωρὶς καμμίαν ἀγωνίαν νὰ συναντήσῃ τὸν ἀδελφὸν του. Διότι λέγει, ὅταν ἐκράτησε τὸ πλατὺ ἄνω μέρος τοῦ μηροῦ τοῦ Ἰακώβ, «καθὼς ἐπάλευε αὐτὸς μὲ τὸν Ἰακώβ ἐνάρκωσε τὸ πλατὺ ἄνω μέρος τοῦ μηροῦ αὐτοῦ».¹⁹ Ἐπειτα διὰ τὴν μάθησιν ὁ Ἰακώβ τὴν δύναμιν ἐκείνου ποῦ ἐνομιζέτο ὅτι ἐπάλειεν μετ' αὐτοῦ, λέγει πρὸς αὐτόν «Ἀφῆσθε με τώρα νὰ φύγω, διότι ἐξημέρωσα».²⁰ Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀντελήθη ὁ δικαίος τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεώς του εἰπόντος αὐτὰ λέγει «Δὲν θὰ σὲ ἀφήσω νὰ φύγῃς ἔάν πρῶτον δὲν με εὐλογήσῃς».²¹ Ἡ ἐξιώθη μεγάλης τιμῆς καὶ ὑπεράνω τῆς ἰδικῆς μου ἀξίας. Δὲν θὰ σὲ ἀφήσω λοιπὸν προηγουμένως, ἔάν δὲν πάρω τὴν εὐλογίαν σου. Ἐπειτα λέγει «ποῖον εἶναι τὸ ὄνομά σου».²² Κύπτει πάλιν τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Θεοῦ. Διότι, ἔάν δὲν ἐρωτᾷσε δὲν θὰ ἤξερε τὴν δυναμίαν τοῦ δικαίου; Ὅπως εἶπότε τὴν ἤξερε, ἀλλὰ ἐπιθυμεῖ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν καιρὸν.²³ Α καὶ νὰ διδάξῃ ποῖος εἶναι ὁ συνομιλῶν μετ' αὐτοῦ. Καὶ ὅταν ἐκείνος ἀπητήτησεν, Ἰακώβ, λέγει «Δὲν θὰ ὀνομάζωσαι πλέον Ἰακώβ, ἀλλὰ θὰ λέγεσαι Ἰσραήλ, διότι ὀφάνης ἰσχυρὸς ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως θὰ εἶσαι ἰσχυρὸς καὶ ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων».²⁴ Εἶδες πῶς ἐρανέρωσεν ὅλην τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν εἰδείξεν αὐτὴν τὴν συγκατάθεσιν καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν δικαίον διὰ τοῦ ὀνόματος, ποῦ ἔδωκε εἰς αὐτόν, ποῖος εἶναι αὐτὸς τὸν ὁποῖον εἶδε καὶ ἠξιώθη νὰ πιάσῃ. «Διότι δὲν θὰ ὀνομάζωσαι πλέον Ἰακώβ, ἀλλὰ Ἰσραήλ». Ἰσραήλ δὲ σημαίνει ὁ βλέπων τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ, ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἀνθρώπον νὰ ἴδῃ, ἢ ἠξιώθη εἰς τὸν Θεόν, διὰ τοῦτο σοῦ εἶδω καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἵνα εἰς ὅλους τοὺς μετέπειτα γίνῃ φανερόν ὅποιον ὀπτασίαν ἠξιώθη νὰ ἴδῃς. Καὶ συνέχισεν «Διότι ὀφάνης ἰσχυρὸς ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, τοῦτο συνεπάγεται ὅτι θὰ εἶσαι ἰσχυρὸς καὶ ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων». Μὴ λοιπὸν φοδεῖσαι, οὔτε νὰ περιμένῃς ὅτι θὰ σὲ θλάσῃ κανεὶς. Διότι ἐ-

18. Γεν. 32, 26.
19. Γεν. 32, 26.
20. Γεν. 32, 26.
21. Γεν. 32, 26.
22. Γεν. 32, 27.
23. Γεν. 32, 28.

κεῖνος ποῦ ἔλαβε τόσην δύναμιν καὶ ἠδυνήθη νὰ παλαίῃ μετὰ τοῦ Θεοῦ, πολὺ περισσότερον θὰ ὑπερισχύσῃ τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ γίνῃ εἰς ὅλα ἀκατανίκητος.

Σ Ὅταν ἤκουσε αὐτὰ ὁ δικαίος καὶ ἔμεινε κατὰπληκτος διὰ τὸ πῶσον μέγας ἦτο ἐκεῖνος μὲ τὸν ὁποῖον συνομιλεῖ λέγει «Πές μου τὸ ὄνομά σου». Καὶ ἐκεῖνος τοῦ ἀπητήτησε· Διὰ τί ἐρωτᾷς τὸ ὄνομά μου; Καὶ ἠλόγησε αὐτόν.²⁴ Μένε, λέγει, εἰς τὰ φυσικὰ σου ὄρια καὶ μὴ ὑπερβαίνῃς τὰ μέτρα σου. Θέλεις νὰ λάθῃς τὴν εὐλογίαν μου; Νὰί σοῦ τὴν χαρίζω. «Διότι τὸν ἠλόγησες», λέγει ἡ Γραφή. «Καὶ ἐκάλεσε ὁ Ἰακώβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου «ἐμφάνισιν τοῦ Θεοῦ», διότι εἶδον τὸν Θεόν κατὰ πρόσωπον καὶ ἐσώθη ἡ ζωὴ μου καὶ δὲν ἀπέθανον».²⁵ Ὁ βλέπει πῶσον θάρρος ἔλαβε ἀπὸ τὴν ὀπτασίαν ποῦ εἶδε; «Διότι ἐσώθη», λέγει, ἡ ψυχὴ μου ποῦ εἶχε σχεδὸν ἀποθάνει ἀπὸ τὸν φόβον». Ἐπειδὴ ἠξιώθη νὰ ἴδῃ κατὰ πρόσωπον τὸν Θεόν. «Ἐσώθη ἡ ψυχὴ μου». Ὅταν δὲ ἀπῆλθε ἡ θεὰ ἐμφάνισιν ἀνέτειλε ὁ ἥλιος.²⁶ Εἶδες ποῖαν συγκατάθεσιν δεκνύει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν ὁ Δεσπότης καὶ κάθε τρόπον εὐρίσκει καὶ πραγματοποιεῖται, ὥστε νὰ δειξῇ τὴν φιλοφροσύναν του; Καὶ μὴ παραξενευθῆς, ἀγοστήθῃ ἀπὸ τὸ μέγεθος τῆς θείας συγκαταβάσεως, ἀλλὰ κατάλαβε ὅτι συνέδη καὶ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου (Ἀβραάμ), ὅταν ἔμενε παρὰ τὴν ἑρῶν (τοῦ Μαιμὼρ), ὡς ἀνθρώπος μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐφιλοξενήθη ἀπὸ τὸν δικαίον. Ἐπροαναγγέλων εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐξ ἀρχῆς ὅτι τῶν ἄνω ὅτι πρόκειται νὰ λάθῃ ἀνθρωπίνην μορφήν καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀπὸ τὴν τυραννίδα τοῦ διαδόλου καὶ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν. Ἀλλὰ τότε μὲν, ἐπειδὴ ἦτο ἀρχὴ καὶ προοίμιον τῆς θείας ἀποκαλύψεως, κατὰ τὸ σχῆμα τῆς φαντασίας ἐκάστου ἐπαρουσιάζετο, ὅπως ἀκριδῶς καὶ ὁ ἴδιος λέγει διὰ τοῦ προφήτου Ἰσαΐ. «Ἐγὼ ἐπολλαπλασίασα τὰ ὄραματα καὶ ἔγινον ὁμοιοὶ μετὰ τὴν μορφήν τῶν προφητῶν».²⁷ Ὅταν δὲ κατεδέχθη νὰ λάθῃ καὶ τὴν μορφήν τοῦ δαύλου, καὶ τὴν ἰδικὴν μας φύσιν νὰ ἀναδεχθῇ, δὲν ἐνεδύθη τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα κατὰ φαντασίαν ἢ φαινομενικῶς, ἀλλὰ ἀληθικῶς καὶ

24. Γεν. 32, 29.
25. Γεν. 32, 30.
26. Γεν. 32, 30-31.
27. Ἰσαΐ 12, 10.

πραγματικώς. Καὶ διὰ τοῦτο κατεδέχθη νὰ πάρῃ ὅλα τὰ ἰδικά μας καὶ νὰ γεννηθῇ ἀπὸ γυναῖκα καὶ νὰ γίνῃ βρέφος ⁵⁶⁴ Α καὶ νὰ σπαργανωθῇ καὶ νὰ τραφῇ μὲ γάλα καὶ ὅλα τὰ ἄλλα νὰ ὑποστῇ, διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς οἰκονομίας καὶ κλείσῃ κατὰ τὸν τελειότερον τρόπον τὰ στόματα τῶν αἰρετικῶν.²⁹ Διὰ τοῦ ἰσίου λόγου καὶ κοιμᾶται ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ ὀδοπορεῖ καὶ κοπιᾷ καὶ πάντα τὰ ἀνθρώπινα ὑπομένει, διὰ νὰ μπορέσῃ πάντας ἐμπρόκτως νὰ πληροφορήσῃ σχετικῶς. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον παρίσταται εἰς τὸ δικαστήριον καὶ σταυροῦται καὶ ὑπομένει θάνατον, ὅστις ἐδωρεῖτο ἐπὶ νεκροῦ, καὶ θάπτεται εἰς τὸ μνημεῖον ὅπως δι' ὅλων αὐτῶν γίνουσι φανερά τὰ ἔργα τῆς θείας οἰκονομίας. Διότι ἐὰν δὲν ἔπαιρνε ἀληθινὰ τὴν ἰσκήν μας σάρκα, τότε οὔτε θὰ ἐσταυρώνατο, οὔτε θὰ ἀπέθνησκεν, οὔτε θὰ ἐθάπτετο, οὔτε θὰ ἀνίστατο. Β' Ἐὰν δὲ δὲν ἀνίστατο, ὅλος ὁ λόγος τῆς θείας οἰκονομίας θὰ ἀνετρέπετο. Βλέπει εἰς τί ἄπονον συμπέρασμα φθάνουν ἐκεῖνοι: οἱ ὅποιοι δὲν θέλουν νὰ ἀκολουθοῦν τὸν κανόνα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, καὶ ἐπιτρέπουν τὰ πάντα εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν σκέψεις;

Ἄλλ' ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι φανερά ἡ ἀλήθεια, ἔτσι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ δικαίου τούτου ἦτο κάποιον δράμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ πληροφορηθῇ ὁ δικαίος, πόσῃν προστασίαν ἔχει ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι εἶναι ἀκατανίκητος ἐναντὶ ἐκείνων ποὺ σκέπτονται κακὰ κατ' αὐτοῦ. Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ ἀποκρυβῇ ἡ ὄψις ἀπὸ κανένα τῶν μεταγενεστέρων, «Ἐκούσα.νε», λέγει, εἰς τὸν μηρὸν τοῦ.³⁰ C Διὰ τοῦτο οἱ Ἰουδαῖοι δὲν τρώγουσι μέχρι σήμερον τὸ νεῦρον ἀπὸ τὸν μηρὸν τῶν ζώων, εἰς ἐκεῖνο τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον ἐναρκώθη κατὰ τὴν πάλιν καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὸ πλατὺ μέρος τοῦ μηροῦ, διότι ὁ Θεὸς ἤγγισε τὸ νεῦρον εἰς τὸ πλατὺ μέρος τοῦ μηροῦ τοῦ Ἰακώβ, τὸ ὁποῖον καὶ ἐναρκώθη.³¹ Διότι, ὅταν ὁ δικαίος, ἀφοῦ ἀνεπλήρωσε τὰ χρέονα τῆς ζωῆς του, ἐπρόκειτο νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτὴν, ἔπρεπε δὲ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιχειρήσειαν φροντίδα καὶ τὴν μεγάλην συγκατάθεσιν τοῦ Θεοῦ νὰ καταστήσῃ

28. Μὴναι μᾶλλον τοὺς δοκίμους, οἱ ὅποιοι ἐν ἐξέχοντι τὴν πραγματικὴν ἐναρμόσιον τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μόνον τὴν φαινομενικὴν τοιαύτην.

29. Γεν. 32, 31.

30. Γεν. 32, 32.

γνωστὴν εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο λέγει «Νὰ μὴ τρώγουσι οἱ Ἰσραηλίται τὸ νεῦρον ἀπὸ τοῦ πλατῦ μέρους τοῦ μηροῦ, τὸ ὁποῖον ἐναρκώθη». Διότι ἐγκύριζε τὴν μεγάλην ἀγνωμοσύνην καὶ ὅτι λησμονοῦν τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, D διὰ τοῦτο, διὰ νὰ ἐνθυμοῦνται συνεχῶς τὰς παρ' αὐτοῦ γενομένας εὐεργεσίας, ἐπένωθε διὰ μέσου τοιούτων παρατηρήσεων νὰ ὑπενωθῶν εἰς αὐτοὺς. Καὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸ συναντᾷ κανεὶς εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Διότι αὐτὴ εἶναι ἄλλως τε ἡ αἰτία τῶν περισσότερων παρατηρήσεων, τὸ νὰ θέλῃ αὐτὸς νὰ μελετοῦν οἱ μεταγενεστέρων διαρκῶς τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ λησμονοῦν αὐτάς καὶ ἐπιστρέφουσι πάλιν εἰς τὴν πλῆσιν των. Πραγματικῶς, αὐτὴ ἡ συνθήκη ὑπῆρχε κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων. Ε' Διότι, ἐὰν ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι παρὰ τὰς εὐεργεσίας πολλὰς φορές ἐβείβαν τὴν ἀχαριστίαν των, πολλὴν περισσότερον, ἐὰν δὲν συθέβαινε τοῦτο, ὅλα ἅσα ὁ Θεὸς ἔκαμε εἰς αὐτοὺς θὰ τὰ ἐλησμονοῦσαν.

Ἄλλ' ὡς ἴδωμεν, λοιπόν, πῶς ἐγίνε ἡ συνάντησις τοῦ Ἰακώβ μετὰ τὸν ἀδελφὸν του. Δηλαδή, ἀφοῦ ἔλαβεν ἀρκετὴν παρηγορίαν ἀπὸ αὐτὰ ποῦ ἐγίνοντο καὶ ἔλαβε τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι θὰ εἶναι ἰσχυρὸς καὶ δυνατὸς ἐναντὶ τῶν ἀνθρώπων, «ἀφοῦ ἐσκόψε τὰ μάτια του», λέγει, «εἶδε καὶ νὰ ὁ Ἰσαὺ ὁ ἀδελφός του ἤρχετο καὶ μαζί με αὐτὸν τετρακόσιοι ἄνδρες. Καὶ ἐμοίρασεν ὁ Ἰακώβ τὰ παιδιά του εἰς τρεῖς ὄμιλους, τὴν μίαν μετὰ τὴν Λείαν, τὴν ἄλλην μετὰ τὴν Ραχὴλ καὶ τὴν τρίτην μετὰ τὰς δύο θούλας. Καὶ ἔβαλε τὰς δύο θούλας μετὰ τὰ παιδιά ποῦ εἶχεν ἀποκτήσει ἀπὸ αὐτὰς εἰς τὴν πρώτην σειράν, καὶ τὴν Λείαν καὶ τὰ παιδιά τῆς ὀπίου ἀπὸ αὐτῶν, τὴν δὲ Ραχὴλ μετὰ τὸν Ἰωσήφ τελευταίους.³¹ Α' Ὁ ἴδιος δὲ ὁ Ἰακώβ ἐπροχώρησεν ἐμπρός ἀπὸ αὐτοῦ. Ἐπτὰ φορές ἐπροσκύνησε μέχρις ἐδάφους, ἕως ὅτου πλησίασεν τὸν ἐρχόμενον ἀδελφὸν του.³¹ Κύτταξε, ὅτι ἀφοῦ αὐτὸς προεκάλεσε τὴν διαίρεσιν, αὐτὸς πρὸ πάντων σπεύδει εἰς τὴν συνάντησιν. «Καὶ προσκύνησε», λέγει, «ἑπτὰ φορές μέχρις ἐδάφους ἕως ὅτου πλησίασεν τὸν ἀδελφὸν του». Προσπαθῶν νὰ ἐπισύρῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ μετὰ τὰ σχήματα καὶ μετὰ τὴν προσκύνησιν πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἐγινε. «Διότι, ὅπως λέγει ἡ Γραφή, ἀφοῦ ὁ Ἰσαὺ ἔτρεξε, ἐνηγκαλίσθη αὐτὸν καὶ τὸν ἐ-

31. Γεν. 33, 1-3.

φίλησε και έπεσε εις τόν τράχηλον αούτου και εκλαυσασ και οι δύο».²²

Πρόσθετε την οικονομίαν του Θεού· εκείνο τὸ ὁποῖον και χθές ελεγον τοῦτο και τώρα θα εἶπω· Β ὅτι εταν θέλη ὁ Δεσπότης τῶν ὄλων νὰ δείξη τὴν φροντίδα του δι' ἡμᾶς και ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀγρίας πρὸς διαθέσεις τοὺς κάνει νὰ γίνουσι πῶς ἡμεροὶ και ἀπὸ τὰ πρόβατα. Σκέψου λοιπόν, πόσην μεταβολὴν δεκνύει ὁ Ἰησοῦ «Ἐτρεψεν», λέγει, «εἰς συνάντησιν αὐτοῦ και ἀφ' οὗ τὸν ἐνηγκαλίσθη τὸν ἐφίλησε» και εκλαυσαν και οἱ δύο». Μόλις τότε ἀνέπνευσεν ὁ δίκαιος και ἀπηλλάγη ἀπὸ τὸν φόβον και ἠλευθερώθη ἀπὸ τὴν δειλίαν και ἐπῆρε περισσώτερον θάρρος. «Ἐσήκωσε τότε», λέγει, «ὁ Ἰησοῦ τὰ μάτια του και εἶδε τὰς γυναῖκας και τὰ παιδιὰ του και τὸν ἠρώτησε· Τί σοῦ εἶναι αὐτά;»²³ Διότι βλέπων τὴν παρουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του παρεξενεῦετο και ἐθαύμαζε! Διὰ τοῦτο και ἠθέλε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ. Τί ἔκαμε λοιπὸν ὁ δίκαιος Ἰακώβ; «Αὐτὰ εἶναι τὰ παιδιὰ», λέγει, «τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἠλέησε τὸν δοῦλόν σου νὰ ἀποκτήσῃ».²⁴ Ὁ Βλέπε πόση εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἐπιεικείας και πῶς με λόγια ταπεινὰ ἐμαλάκωσε τὸν θυμὸν ἐκείνου «Και ἐπληρώσαν τὸν Ἰησοῦ αἱ δοῦλαι και τὰ τέκνα των και τὸν προσεκύνησαν και ἡ Λεῖα και ἡ Ραχὴλ. Και εἶπε· Τί εἶναι ὅλα αὐτά; ὅλα αὐτὰ τὰ κοπάδια τῶν ζώων τὰ ὁποῖα συνήτησα; Αὐτὸς δὲ ἀπήντησε· Σοῦ τὰ προσφέρω ἐγὼ ὁ δοῦλος σου, διὰ νὰ εἶρω χάριν ἐκώπιόν σου και νὰ γίνω εὐμενῶς δεκτός».²⁵ Κύττασε πῶς με τὴν πολλὴν του ταπεινοφροσύνην ὑπέταξε τὸν ἀδελφόν του, και ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἐνομίσειν ὅτι θα ἔχη ἀγρίας πρὸς αὐτὸν διαθέσεις, τὸν εἰρήκε πᾶσον ἡμερον, ὥστε νὰ θέλῃ πρὸς ἐξυπηρέτησιν αὐτοῦ νὰ θέσῃ εἰς τὴν διόθεσιν του ὅλα τὰ ἰδικά του. Διότι λέγει· «Ἀδελφὲ μου ἐγὼ ἔχω πολλὰ, κράτησε τὰ ἰδικά σου».²⁶ Ὁ Ἄλλὰ δὲν ἠρέσθη εἰς αὐτὰ ὁ Ἰακώβ, ἀλλὰ ἀποδεικνύων πᾶσον ἐφρόντιζε ὥστε νὰ κάμῃ αὐτὸν νὰ ἔχη εὐμενεῖς διαθέσεις λέγει· «Ἐπειδὴ εἶρον εὐμενῆ ὑποδοχὴν ἐκ μέρους σου, δέξου τὰ δῶρα ποῦ με τὰ ἴδια μου τὰ χέρια σοῦ προσφέρω· Διὰ τὴν εὐμενῆ αὐτὴν ὑποδοχὴν ποῦ μοῦ ἔκαμες εἶδα τὸ πρόσω-

²². Γεν. 33, 4.
²³. Γεν. 33, 5.
²⁴. Γεν. 33, 6.
²⁵. Γεν. 33, 6-8.
²⁶. Γεν. 33, 9.

πόν σου, ὅπως βλέπει κανεὶς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. Δέξου, λέγει, τὰ δῶρα ποῦ σοῦ προσφέρω».²⁷ Διότι με τὴν χάριν εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, με δὸν θα ἔδωκε κανεὶς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. Ἐ τοῦτο ἐλέγχθη ἀπὸ τὸν δίκαιον Ἰακώβ ἀπὸ μεγάλην ὑποχρέωσιν, ὥστε νὰ μετακώσῃ αὐτὸν και νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην. «Και θα λάθῃς τὴν καλωσύνην νὰ δεχθῆς τὰ δῶρα αὐτά»,²⁸ τοῦ λέγει ἀντὶ νὰ τοῦ εἴπῃ· Και θα μοῦ κάμῃς τὴν χάριν. «Λάβε λοιπὸν τὰ δῶρα ταῦτα τῆς ἀγάπης μου, τὰ ὁποῖα σοῦ ἔχω φέρει, διότι ὁ Θεὸς με ἠλέησε και ἔχω πλοῦσιαι τὰ πάντα».²⁹ Μὴ θελήσῃς, λέγει, νὰ μὴ τὰ λάθῃς. Διότι ὅλα αὐτὰ μοῦ ἔχουν δωρηθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν και αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μοῦ ἔδωκεν ὅλα αὐτά. Με τὰ λόγια αὐτὰ και ἐκείνον ἐδίδασκε με ἡμερον τρόπον, διὰ τὴν μεγάλην προστασίαν ποῦ ἠξιώθη ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ και τὸν προετοίμαζε νὰ δείξῃ πρὸς αὐτὸν πολλὴν σεβασίαν. «Ἐπέμεινε, λοιπὸν, εἰς αὐτὸν και αὐτὸς ἔλαβε τὰ δῶρα».³⁰ Κύτταξε, λοιπὸν, τὴν μεταβολὴν. «Και εἶπεν ὁ Ἰησοῦ· Ἄς σηκωθῶμεν τώρα και ἄς βαδίσωμεν μαζί ἐπὶ τῆς εὐθείας ταύτης ὁδοῦ».³¹ 568 Ἀ ἀντὶ νὰ εἴπῃ· Λοιπὸν ἀπὸ κοινοῦ ἄς κάμωμεν τὴν ὁδοπορίαν. Ὁ δὲ Ἰακώβ παρακαλεῖ, ἀφ' οὗ εἰρήκε μίαν εὐλογίαν πρόφασιν· «Ὁ κύριός μου», λέγει, «γνωρίζει ὅτι τὰ παιδιὰ μου εἶναι μικρά και τρυφερά, τὰ πρόβατα και τὰ βόδια μου μόλις ἔχουν γεννηθῆ· ἔάν λοιπὸν τὰ ἐξαναγκάσω νὰ βαδίσουν, ἔστω και μίαν ἡμέραν θα ἀποθάνουν ὅλα τὰ ζῶα μου ἀπὸ κόπωσης».³² Δὲν δύναμαι, λέγει, νὰ κάμω συντομώτερον τὸν δρόμον, ἀλλὰ ἀναγκάζομαι νὰ βαδίσω σιγά - σιγά και διὰ μικρὸν διάστημα διὰ τὰ παιδιὰ και διὰ τὰ κοπάδια, ὥστε νὰ μὴ θλαθῶν ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον κόπον. Πήγαυε λοιπὸν, λέγει, σύ, ἐγὼ δὲ φροντίζω νὰ ὀλιγοστεύω τὴν κούρασιν τῶν παιδιῶν και τῶν κοπαδιῶν θα σὲ συναντήσω εἰς τὴν περισχὴν τῆς Σηεφ.³³ Ὅταν ἦκαυε ταῦτα ὁ ἀδελφός του, λέγει· Ἐάν θέλῃς νὰ ἀφήσω μερικὸς Β ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας

²⁷. Γεν. 33, 10.
²⁸. Γεν. 33, 10.
²⁹. Γεν. 33, 11.
⁴⁰. Γεν. 33, 11.
⁴¹. Γεν. 33, 12.
⁴². Γεν. 33, 13.
⁴³. Πρὸλ. Γεν. 33, 14. Σηεφ: Τόπος ὅπου ἔμενε ὁ Ἰησοῦ, λόγφ τοῦ ὅτι ἐκ τῶν πληθίων μερῶν κατήγοντα αἱ γυναῖκες του.

μου μαζί σου.⁴⁴ Δεικνύω και με αυτό την μεγάλην του τιμήν και εξυψηρέτησιν πρὸς τὸν ἀδελφόν του. Ὁ Ἰακώβ ὅμως οὔτε ταῦτα καταδέχεται. «Μοῦ ἀρκεῖ», λέγει, «ὅτι ἔγιναι εὐμενῶς δεκτός ἀπὸ σέ».⁴⁵ Αὐτὸ ἴητο δι' ἡμῶν τὸ πλῆθος σπουδαίων νὰ σὲ εὖρω εὐνοϊκόν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπέτυχον ταῦτα, δὲν ἔχω καμμίαν ἄλλην ἀνάγκην. Καὶ ἀφοῦ ἐσηκώθη, λέγει ἡ Γραφή, ὁ Ἰακώβ ἔκοιμε διὰ τὸν ἑαυτοῦ του σκηπῶς καὶ διὰ τὰ ἔρα του. Καὶ διὰ ταῦτα ὠνόμασε τὴν τοποθεσίαν ταύτην «Σκιρκαί».⁴⁶

Καὶ ἡμεῖς ποῦ ἀκούομεν τὴν ἱστορίαν ταύτην ἄς μιμούμεθα αὐτὸν τὸν δίκαιον Ἰακώβ καὶ ἄς δεικνύομεν καὶ ἡμεῖς τόσην μεγάλην ταπεινοφροσύνην. Καὶ ὅταν ὑπάρχουν μερικοὶ οἱ ὅποιοι δυσαρτέως διακείνται πρὸς ἡμᾶς, Ὁ ἄς μὴ ἐξάπτωμεν ἐπὶ πλῆθος τὸν θυμὸν των, ἀλλὰ μετὰ πολλὴν καλωσύνην καὶ ταπεινοφροσύνην καὶ εἰς τὰ λόγια καὶ εἰς τὰς πράξεις ἄς παύομεν τὴν ἔχθραν των καὶ ἄς θεραπεύομεν τὴν τραυματισμένην ψυχὴν των. Διότι κύτταξε τὴν σοφίαν τοῦ δικαίου, πῶς μετὰ τὴν δύναμιν τῶν λόγων του τόσον πολὺ κατεπράυνε τὸν Ἠσαῦ, ὥστε νὰ σπεύδῃ καὶ πρὸς ἐξυψηρέτησιν αὐτοῦ, καὶ τὰ πάντα νὰ θέλῃ νὰ κάμῃ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ. Αὐτὸ εἶναι πράγματι χαρακτηριστικὸν τῆς μεγάλης ἀρετῆς, ὅχι ὅταν σπεύδωμεν νὰ ἀγαπῶμεν ἐκείνους ποῦ πραγματικὰ μετὰ γνήσια αἰσθημάτων διακείνται ἀπέναντί μας, ἀλλ' ὅταν καὶ ἐκείνους ποῦ θέλουν νὰ φέρωνται ἐχθρικῶς Ὡ μετὰ τὸν πολὺ καλὸν μας τρόπον τοὺς φέρωμεν πρὸς τὸ μέρος μας. Διότι δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερον πρᾶγμα ἀπὸ τὴν καλωσύνην. Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν πολλὰς φορές τὴν πολὺ δυνατὰ καίουσαν φωτιάν τὸ ριπτόμενον ὕδωρ ἐντελῶς σβήνει, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸν θυμὸν, ποῦ ἀνάδει δυνατότερα καὶ ἀπὸ τὸ καμίνι, ὁ λόγος ποῦ λέγεται μετὰ καλωσύνην κατασιγάζει. Καὶ διπλῆ γίνεται ἡ ὠφέλεια, καὶ δι' ἡμᾶς ποῦ δεικνύομεν τὴν καλωσύνην καὶ διὰ τὸν ἀδελφόν μας, τοῦ ὁποίου παύομεν τὸν θυμὸν καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐλευθεροῦμεν τὴν σκέψιν του ἀπὸ τὴν ταραχὴν. Διότι πῆς μου; Δὲν κατακρίνεῖς καὶ δὲν κατηγορεῖς τὸν ἀδελφόν σου, δ-

44. Πρὸς Γεν. 33, 15.

45. Γεν. 33, 15.

46. Γεν. 28, 17. «Σκιρκαί»: Ἡ τοποθεσία αὐτὴ εὐρίσκεται νοτιῶς τοῦ Ἰακώβ, πρὸς τὴν ἀριστερὰ τοῦ Ἰερβάνου καὶ εἰς τὴν κοιλάδα, τὴν ὅπου ἐσηκώθη αὐτός. Ὁ τόπος αὐτός ἀνομιάζεται καὶ Σακκῶθ (πρὸς Γεν. 27 καὶ Ἐφρ. 8, 4-5).

τὸν θυμὸν καὶ ἔχη ἐχθρικὰς διαθέσεις ἀπέναντί σου; Διατί λοιπὸν, δὲν προσπαθεῖς νὰ μάθῃς καὶ ἀπὸ τὰ ἀντίθετα, Ἐ ἀλλὰ θέλεις καὶ σὺ ὁ ἴδιος νὰ θυμῶνῃς ἀκόμη περισσότερο; Μήπως ἡ δυνατὴ φωτιά μετὰ τὴν φωτιάν σβήνει; Αὐτὸ εἶναι ἀντίθετον πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸν θυμὸν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταπραῖνῃ μετὰ ἄλλον θυμὸν. Ἐκεῖνο δὲ ποῦ εἶναι διὰ τὴν φωτιὰ τὸ νερὸ, αὐτὸ εἶναι διὰ τὸν θυμὸν ἡ καλωσύνη καὶ ἡ πραότης. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητάς του, «ἐάν ἀγαπᾶτε ἐκείνους ποῦ σὰς ἀγαποῦν, ποῖον μισθὸν ἔχετε;»⁴⁷ Ἐπειτα, ἐπιθυμῶν νὰ προτρέψῃ παραδειγματικῶς καὶ διὰ νὰ θίξῃ εἰς ἐκείνους ποῦ θὰ ἤθελαν νὰ τὸ παραμελήσουν προσθέτει «Καὶ οἱ τελῶναι τὸ ἴδιον δὲν κάνουν;»⁴⁸ Ὅποιον καὶ ἂν πάρῃς ἀπὸ τοὺς ἀμελεῖς, τὸ ἴδιον δὲν κάνει; ⁵⁶⁹ Α Καὶ αὐτοὶ οἱ τελῶναι δὲν προσπαθοῦν διὰ τὸ ἴδιον πρᾶγμα; Ποῖος δὲ εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν τελῶνην; Καὶ ὅμως ταῦτα τὸ πρᾶγμα θὰ εὖρηθῃ μετὰ κάθε τρόπον νὰ γίνεται εἰς αὐτοὺς καὶ δὲν εἶναι δυνατόν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ ἀγαποῦν ἐκείνον ὁ ὁποῖος τοὺς ἀγαπᾷ. Ἐγὼ δὲ, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ σῆς νὰ εἰσθε ἀνώτεροι καὶ νὰ ἔχετε μεγαλύτεραν ἀρετὴν, δὲν σὰς προτρέπω ἀπλῶς ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐχθρούς σας νὰ ἀγαπᾶτε. Πρᾶγμα τὸ ὅποιον ὁ εὐτυχισμένος ἐκείνος ἄνθρωπος καὶ πρὸ τοῦ νόμου καὶ πρὸ τῆς διδασκαλίας τῶν ἄλλων, ἀπὸ ἰδικὴν του διάθεσιν παρακινούμενος, μετὰ τὴν μεγάλην του καλωσύνην προηγουμένως μὲν ἐνίκησε τὸν Λάβαν, τὴν αὐτὴν καὶ τὸν ἀδελφόν του. Διότι, ἂν καὶ εἶχε τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐξηρτῶντο ἐξ αὐτοῦ πρῶτα ὑπὸ αὐτοῦ ἐφανερῶντο. Β Τοιοῦτοτρόπως, λοιπὸν, καὶ ἡμεῖς ἄς πείσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, ὅτι καὶ ἐάν μιᾶς φορές προσπαθῶμεν ποτέ τίποτε δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν, ἐάν δὲν ἔχωμεν τὴν ἀνωθεν εὐλογίαν. Διότι ὅπως ἀκριβῶς, ἐάν δὲν ἔχωμεν τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ποτέ τίποτε δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τοιοῦτοτρόπως πάλιν ἐάν δὲν προσφέρωμεν καὶ τὴν ἰδικὴν μας προσπάθειαν δὲν θὰ μὴ μὴ μὴ ἀξιοθῶμεν τῆς ἀνωθεν εὐλογίας. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προσπαθῶμεν καὶ τὴν ἰδικὴν μας συμβολὴν νὰ προσφέρωμεν καὶ τὴν ἀνωθεν εὐλογίαν νὰ ἐπισύρωμεν, ὥστε καὶ μετὰ τὴν ἰδικὴν μας

47. Ματθ. 5, 46.

48. Ματθ. 5, 46.

προσπάθειαν και με την φιλανθρωπίαν του Θεού ή αρετή μας να προσευή κάθε ημέραν και να καρδισωμεν πλουσίαν την θείαν χάριν. C την οποίαν εθε να έχωμεν δλοι μας δια της χάριτος και της φιλανθρωπίας του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, μαζί με τον οποίον αναφέρεται ή δόξα, ή δύναμις και ή τιμή εις τον Πατέρα και συγχρόνως εις τό "Αγιον Πνεύμα τώρα και πάντοτε και εις τους αιώνας των αιώνων. "Αμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ ΕΝΑΤΗ

•ΚΑΙ ΗΘΕΝ Ο ΙΑΚΩΒ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΛΗΜ ΠΑΡΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΣΙΚΙΜΩΝ ΚΑΙ ΗΠΟΡΑΕΝ ΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΩΝ ΕΚΑΤΩΝ ΑΡΝΙΩΝ ΤΟ ΎΜΗΜΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ ΤΟΥ ΕΜΩΣ, ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΣΧΜ, ΚΑΙ ΕΚΤΙΣΕΝ ΕΚΕΙ ΘΕΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΗΓΧΑΘΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ.¹

Είδατε χθές και την υπερβολικήν αγάπην του κοινού Κυρίου όλων μας προς τους ανθρώπους, ⁵⁶⁹ Α και την φιλοσοφίαν των μαθητών, και την αχαριστίαν των 'Ιουδαίων. Είδατε με πόσην ανεξικακίαν εσταμάτησε την αναίσχυντον τόλμην αυτών, λαμβάνων τό μέρος των μαθητών και αποδεικνύων, ότι αυτοί που ήθελαν να λάβουν εκδικησιν δια την παραβίαν του νόμου, αγνοούν την θέλησιν του νόμου και ότι, ενώ εφάνη ή αλήθεια, αυτοί ήθελαν να μένουν υπό την κυριαρχίαν της σκιάς. Είδατε πώς ευθύς εξ αρχής προσεπάθει να αφαιρέση τας εκ του νόμου παρατηρήσεις, διδάσκων αυτούς ότι τώρα που εφάνη ό ήλιος της δικαιοσύνης δεν ήμπορεί να φωτίση τό φώς του λώχνου, διότι με την ανατολήν του ήλιακού φωτός Ε χάνεται ή ανάγκη της χρησιμοποίησεως τούτου. Έμάθατε πώς είναι δυνατόν πάντοτε να περνάτε εορταστικώς και ότι ελυτρώθητε από την παρατήρησιν των διαφόρων καιρών. Δια τούτο άλλως τε ήλθεν ό Δεσπότης μας, δια να μάς ελευθερώση από την αναγκαιότητα των ώρισμένων καιρών, και να μάς προετοιμάση να πετώμεν ύψηλότερα και ή πολιτεία μας να είναι ούράνιος.⁵⁷⁰ Α και μολοντί είμεθα άνθρωποι να μιμούμεθα την ζωήν των αγγέλων και να περιφρονώμεν όλα τα ανθρώπινα πράγματα. Έλάτε λοιπόν, εάν σάς φαίνεται καλόν, να συνεχίσωμεν εκείνα που εσπομεν προηγουμένως από τα λόγια του μακαρίου Μωυσέως και από εκεί να παραθέσωμεν την σημερινήν πνευματικήν τρόποσαν.

Γνωρίζετε, λοιπόν, ότι αφού επανήλθεν ό 'Ιακώβ εκ

1. Γεν. 83, 18-20.
2. Ηρβλ. Φιλ. 8, 20.

τῆς Μεσοποταμίας συνητήθη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ μετὰ τὴν συνάντησιν διεχωρίσθησαν καὶ ἕκαστος μὲν διημιθύνθη εἰς τὴν Σηείρ, ὁ δὲ Ἰακώβ ἔσκησε τὰς σκηνάς του καὶ ἀπὸ τοῦ γεγονότος αὐτὸ ἀνάμεισε τὴν τοποθεσίαν «Σκιηνάς», εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐσταματήσαμεν τὸν λόγον, διὰ τοῦτο πρέπει ἀφοῦ διηγηθῶ τὰ ὑπόλοιπα ὅσον τὸ ἐπιτρέπουν αἱ δυνάμεις μου νὰ σὰς παραθέσω τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν.

Β Ὅταν, λοιπόν, ἔπαυσε νὰ φοβῆται ὁ δίκαιος Ἰακώβ καὶ ἠλευθερώθη ἀπὸ κάθε ἀγωνίας· «Ἦλθε», λέγει, «εἰς τὴν πόλιν τῶν Σικλημῶν καὶ ἀπέκτησε δι' ἀγορᾶς ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τῶν ἑκατῶν ἀρνίων τὸ μέρος τοῦ ἀγροῦ τοῦ Ἐμῶρ τοῦ πατρὸς τοῦ Συχέμ. Καὶ ἔκτισεν ἐκεῖ θυσιαστήριον καὶ προσευχήθη πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραήλ». ⁴ Ἄς μὴ περνώμεν γρήγορα τὰ λεγόμενα εἰς τὰς θείας Γραφάς. Διότι, ἐὰν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι θγάζουν ἀπὸ τὴν γῆν ψήγματα χρυσοῦ, κάθε κόπον ὑπομένουν καὶ βλασ τὰς δυσκολίας ἀνέχονται, διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ χωρίσουν ἀπὸ τὸ χῶμα τὸν χρυσόν, Ὁ πολὺ περισσότερον ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐρευνώμεν μετὰ προσοχῆς τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ λαμβάνοντες ἀπὸ αὐτὰ τὴν ὠφέλειαν ποῦ ἔχουν, ἔτσι νὰ φύγωμεν ἀπὸ ἐδῶ.

Σκέψου, λοιπόν, τὴν φιλοσοφίαν τοῦ θαυμαστοῦ τοῦτου ἀνδρός, ὁ ὁποῖος μοιλονότι εἶχεν τὴν θεϊκὴν εὐλογίαν καὶ ἐβλεπε τὴν περιουσίαν του νὰ αὐξάνη, ἐννοῶ τὰ ζῆα, καὶ νὰ τὸν περπυρῶν τὴν ἀριθμὸς παιδίων, δὲν ἠγοχολήθη μὲ λαμπράς οἰκοδομίας, οὔτε προσεπάθησε νὰ ἀγοράσῃ ἀγροῦς καὶ χωριά ποῦ θὰ ἀρκοῦσαν νὰ διαναμηθοῦν εἰς τὰ παιδιὰ του. Διότι αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια ἰσχυρίζονται καὶ οἱ σύγχρονοί μας καὶ ἕνας ποῦ ἔχει ἕνα μόνον υἱόν Ὁ προσπαθεῖ νὰ συλλέξῃ μύρια τάλαντα χρυσοῦ καὶ νὰ ἀγοράσῃ ἀγροῦς καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ λαμπρὰ κτίρια. Καὶ εἶθε ἀπὸ δικαίους κόπους καὶ χωρὶς ἀδικίαν νὰ ἐμάξεν τὴν περιουσίαν δι' αὐτοῦς, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποῦ εἶναι βαρὺ καὶ πιὸ φοβερόν ἐστ' ὅλα, εἶναι ὅτι μὲ ἀρπαγὰς καὶ πλεονεξίας καὶ βολοποκίας, ἔτσι οικειοποιεῖται τὰς περιουσίας τῶν ἄλλων. Καὶ ἐὰν κάποιος ἐρωτήσῃ διὰ ποῖον σκοπὸν ὑπάρχει τὴν μακίαν τῶν χρημάτων; Ἀμέσως θὰ φέρῃ ὡς πρόφασιν τὸ παιδί καὶ λέγει, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ κάνει λόγῳ τῆς πρὸς αὐτὸ ἀγάπης του. Καὶ αὐτὸς μὲν, ἐ-

8. Γεν. 33, 18-20.

ἀν ἀποσινοῦται εἰς αὐτὰ, διότι προβάλλει τὸ παιδί του κάκειν κατὰ τὸ ἐντελὸς ἀνωφελὲς καὶ μάταιον. Ὑπάρχουν ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι μοιλονότι δὲν ἔχουν παιδιὰ, ὁμοίως ἔχουν μανίαν διὰ νὰ συλλέξουν χρήματα, Ἐ καὶ χιλιάδες φορές θὰ προτιμοῦσαν νὰ πάθουν τὰ ἀνεπανόρθωτα παρὰ νὰ παραχωρήσουν ἕνα ὄσολόν εἰς κάποιον ποῦ ἔχει ἀνάγκην. Ἀλλὰ ὁ δίκαιος οὗτος (ὁ Ἰακώβ) δὲν ἐσκέφθη κατὰ τέτοιο, οὔτε ἐλογάριασε, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀγοράσῃ ἕνα μικρὸν ἀγρὸν, ἀφοῦ ἔδωσε ἑκατὸν ἀρνιά ἠγόρασε τὸ τμήμα τοῦ ἀγροῦ τοῦ Ἐμῶρ τοῦ πατρὸς τοῦ Συχέμ. ⁴ Καὶ πρόσεξε τοῦ ἀνδρός τὴν εὐσέδειαν, καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν προσεπάθησε νὰ πάρῃ τὸν ἀγρὸν. «καὶ ἔκτισε ἐκεῖ», λέγει, «θυσιαστήριον καὶ προσευχήθη εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραήλ». Τὸ τμήμα τοῦ ἀγροῦ, λοιπόν, δὲν ἠγόρασε διὰ κανένα ἄλλον σκοπὸν ⁵! Ἀ παρὰ μόνον διὰ νὰ ἀναπέμπῃ τὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὸν κοινὸν Δεσπότην ὅλων τῶν ἀθρώπων.

Αὐτὸν (τὸν Ἰακώβ) τὸν ἀνθρώπον ποῦ ἔζησε πρὸ τοῦ νόμου, ἔπρεπε ὁλοῦ, ποῦ ζοῦν εἰς τὸν καιρὸν τῆς χάριτος, νὰ ζηλεύουν καὶ νὰ μὴ τρελλαινῶνται τόσον πολὺ μὲ τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν συλλογὴν χρημάτων ζητήματα. Διότι διὰ ποῖον σκοπὸν, πέρ μου, καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν σου μαζεύεις τόσα φορτὰ ἀκανθῶν καὶ δὲν ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι καὶ εἰς τὰ παιδιὰ σου ἀφήνεις ὀλίκων καὶ εὐκαιρίαν κακίας; Δὲν γνωρίζεις, ὅτι αὐτὸς περισσότερον φροντίζει διὰ τὸ παιδί σου ἀπὸ σέ, ἐνῶ οὐ μὲ τὴν περισσότερον φροντίδα, ποῦ δεκνύεις δι' αὐτὸ, προσπαθεῖς νὰ ἀφήρῃς εἰς αὐτὸ ἀφοραμὰς ποῦ μποροῦν νὰ ναυαγήσουν τὴν ψυχὴν του; **Β** Ἦ δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ νεότης καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐτοιμὴ εἰς πτώσεις καὶ ἔχει μεγάλην τὴν πρὸς τὴν κακίαν ροπὴν; Ὅταν δὲ λάβῃ ἀκόμη καὶ περιουσίαν χρημάτων, τότε πολὺ περισσότερον κλίνει πρὸς τὸ κακόν. Ὅπως ἀκριθῶς λοιπὸν ἡ φωτιά, ποῦ τῆς οἴχνη κανεὶς ξύλα, ἀνάπτει μεγαλύτερον φλόγα, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ νεότης, ὡδὸν φωτιά ποῦ ἐβέχῃ τὸ ὕλικόν τῶν χρημάτων, ἀνάπτει τόσον πολὺ τὸ καμῖν τῶν παθῶν, ὡστε

4. Ἐντάθετα πρόκειται διὰ τὴν δευτέραν γιοκτοχίαν τῆς πατριάρχικης οἰκογενείας ἐν Παλαιστίνῃ. Περὶ τῆς πρώτης ἰδὲ 28, 17.

5. Ὁ ἀγρὸς οὗτος ἐδιωρήθη ἐραδύτερον ἀπὸ τοῦ Ἰακώβ εἰς τὸν Ἰωάννην (Γεν. 48, 21) καὶ εἰς αὐτὸν ἐπέφη ὁ Ἰακώβ (48, 22). Εἰς τὸν ἀγρὸν οὗτον εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ παρὰ τὴν ὅποιον ἔγραν ὁ διέλογος τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος (Ἰωάν. 4 ἔξ.).

νά δύνανται νά κάωσι δλόκληρον τήν ψυχὴν τοῦ νέου. Διότι πότε ὁ νέος αὐτός θά ἠμποροῦ νά φροντίσῃ διὰ τήν σωφροσύνην του καί νά ἀποφύγῃ τήν ἀκολασίαν καί νά ἀρχίσῃ ἀγώνα ὑπέρ τῆς ἀρετῆς ἢ δι' οἰοδήποτε ἄλλο πνευματικόν ζήτημα;

Ο Ἦ δὲν ἀκούεις τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ὅτι «ἡ ἀγωνιώδης φροντίς τοῦ αἵωνος τούτου καί τὸ ἀπατηλόν τοῦ πλοῦτου συμπνίγουν τὸν λογισμὸν καί ἔτσι ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἄκαρπος».⁶ Πράγματα τὰ ὁποῖα ὠνόμασεν «ἀκάνθας».⁷ Διότι ὅταν εἶπες, ὅτι τὸ ἐν μέρος τοῦ σπόρου ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, ἔπειτα ἐρμηνεύων εἰς τοὺς μαθητὰς ποῖα εἶναι αἱ ἀκάνθαι λέγει· «Ἡ ἀγωνιώδης φροντίς τοῦ κόσμου τούτου καί τὸ ἀπατηλόν τοῦ πλοῦτου συμπνίγουν τὸν λογισμὸν καί γίνεται ἄκαρπος». Καί πολὺ σωστὰ παραμοίασε τὴν ἀγωνιώδη φροντίδα διὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου μὲ ἀγκάθια. Διότι ὅπως ἀκριδῶς τὰ ἀγκάθια δὲν ἀφήνουν τὸν σπόρον νά βλαστήσῃ, ἀλλὰ μὲ τὴν πυκνότητά τους συμπνίγουν ἐκεῖνο ποῦ ἔπιασε καί ἐρρίζωσε, ἔτσι καί αἱ ἀγωνιώδεις φροντίδες διὰ τὰ θωμακά, τὸν πνευματικὸν σπόρον, ὅταν εἰσβολήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν, δὲν ἀφήνουν νά φέρῃ καρπὸν, ἀλλὰ τὸν συγκαίουν καί τὸν συμπνίγουν, ὅπως ἀκριδῶς τὰ ἀγκάθια δὲν ἀφήνουν νά βλαστήσῃ ὁ πνευματικὸς σπόρος. «Καί τὸ ἀπατηλόν, λέγει, τοῦ πλοῦτου». Καλῶς τὴν ὠνόμασεν ἀπάτην τοῦ πλοῦτου· διότι πράγματι περὶ ἀπάτης πρόκειται. Διότι ποῖα ἡ ὠφέλεια τῶν τῶσων ταλάντων καί τοῦ τῶσον μεγάλου ποσοῦ τῶν χρημάτων; Ναι, θά εἶπῃ, τὸ νά προσπαθῆς νά ἀπακτήσῃς χρήματα οὐδὲν προξενεῖ μεγάλην εὐχαρίστησιν. Ποῖαν εὐχαρίστησιν; Καί διατί τὴν ὀνομάζω εὐχαρίστησιν; Εἰ αὐτὸ δὲν εἶναι ποῦ προξενεῖ τὰς χωρὶς τὴν ὄραν τῶν λύπας καί προσετοιμάζει νά γενῶνται πολλαὶ ἀηδία; Καί δὲν λέγω ἀκόμη καί διὰ τὴν κόλασιν, ἡ ὁποῖα συνοδεύει αὐτά, ἀλλὰ μόνον ἀπλῶς διὰ τὸν παρόντα βίον, ὅτι οὔτε εὐχαρίστησιν ἠμπορεῖ νά προξενήσῃ τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ἀλλὰ καθημερινὰς ταραχὰς καί δυσσυνεσίας. Καί τῶσον παραγμένην δὲν δύναται τις νά ἴδῃ τὴν θάλασσαν, ὅταν σηκώνονται τὰ κύματα, ὅσον τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ποῦ εὐρίσκειται εἰς τοιαύτην κατάστασιν καί πολιορκεῖται ἀπὸ τὰς σκέψεις καί τὰ πάθη καί φέρεται μὲ ἀ-

6. Ματθ. 13, 22.
7. Ματθ. 13, 22.

πέθειαν καί πρὸς τοὺς συγγενεῖς του καί πρὸς τοὺς ξένους. Καί ἐὰν κάποτε ἀφαιρέσῃ κανεὶς μικρὸν τι μέρος (διότι πολλὰ μποροῦν νά συμβοῦν, καί πολλοὶ οἱ καρναδοκοῦντες τὴν εὐκαιρίαν, καί ὑπάρχουν πονηροὶ τῶν ὑπηρετῶν καί τῶν κυρίων διαθερασί ἐνεργεσίαι), τότε ἀκριδῶς θά εὐρῆς, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νομίζουσιν ὅτι εἶναι ἀνυπόφορος ἡ ζωὴ τῶν, 372 Α Δὲν εἶναι λοιπὸν ἄξιοι πολλῶν θρήνων οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, οἱ ὅποιοι ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ τῶν βλα προσπαθοῦν νά κόμουν, καί πρὸς δλόθην τῆς ψυχῆς τῶν ἐπιθυμοῦν νά συλλέγουν ὅπωσδήποτε αὐτά, δηλαδῆ, τὰ χρήματα;

Ἄλλὰ, ἐὰν σὰς φαίνεται καλόν, ἄς τοὺς ἀφήσωμεν αὐτοὺς καί ἄς γυρίσωμεν καί πάλιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ δικαίου Ἰακώβ διὰ νά ἴδωμεν τὴν συνέχειαν τῶν ὑπολοίπων. «Καί ἔκτισε ἐκεῖ», λέγει, «θεοσαστήριον εἰς τὸ τμήμα τοῦ ἀγροῦ καί προσηυχῆθη πρὸς τὸν θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ» καί ἐσκέφθη νά κατοικήσῃ πλέον εἰς τὴν πόλιν τῶν Συκίμων. Ἄλλὰ πρόσεξε, πάλιν, πῶς ὁ δικαῖος καί ἐκεῖ φανερώσει τὴν γνωσθὴν του καλωσύνην. Β Διότι τί λέγει; Ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἡ Δείνα, ἡ θυγάτηρ τῆς Λείας, διὰ νά ἴδῃ καί νά γνωρίσῃ τὰς γυναῖκας τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Καί εἶδεν αὐτὴν ὁ Συχὲμ⁸ ὁ υἱὸς τοῦ Ἐμώ καί ἐκοιμήθη μαζί της καί κατέκτησε, λέγει, τὴν παρθένον καί ὠμίλησε πρὸς αὐτὴν κατὰ τὴν καρδίαν τῆς.⁹ Εἶδες τί κακὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ νεότης, ὅταν δὲν ἔχῃ σὺν χαλινάρι τὴν εὐσεβῆ σκέψιν; Διότι εἶδε τὴν κόρην καί μὲ τὸ νά τὴν ἴδῃ ἐφούντωσε ἀπὸ ξρωτα καί τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ματέβαλε εἰς πρᾶξιν. Καί ὠμίλησε πρὸς αὐτὴν κατὰ τὴν καρδίαν τῆς παρθένου. Τί σημαίνει, κατὰ τὴν καρδίαν τῆς παρθένου; Ἐπειδὴ ἦτο νέα ἡ κόρη,¹⁰ ἐκεῖνα, λέγει, τῆς εἶπε, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἱκανὰ νά τὴν παρασύρουν νά τὴν κατακτήσῃ. C Καί λέγει ὁ Συχὲμ πρὸς τὸν πατέρα του· «Φρόντισε νά λάβω τὴν κόρην ταύτην ὡς σύζυγόν μου».¹¹ Ἦκουσε δὲ καί ὁ Ἰακώβ τὸ γεγονός, καί κατ' ἀρχὴν ἐδέχθη αὐτὸ μὲ πρᾶξιτα, περιμένων νά ἔλθουν τὰ ἀδέλφια

8. Ἀπὸ τὸν υἱὸν ἔλαθεν ἡ πόλις τὰ ὄνομα Συχὲμ, ὅπως συνήθως γίνονται μὲ τὸς υἱὸς τῶν ἀρχόντων.
9. Πρὸς. Γεν. 34, 1-8.
10. Αὐτὴ ἦτο ἡλικίας 14-15 ἐτῶν.
11. Γεν. 34, 1.

της. Διότι ἦσαν εἰς τὰ ποίμνιά των. «Καὶ δὲν εἶπε τίποτε ὁ Ἰακώβ, μέχρις οὗτο ἔλθουν τὰ παιδιὰ του».¹² Ἐνῶ δὲ ἦλθεν ὁ Ἐμῶρ πρὸς τὸν Ἰακώβ, ἀπέστρεψαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς Δείνας. Καὶ ὅταν ἤκουσαν τὸ τί ἐπαθεν ἡ ἀδελφὴ των ἐπληγώθησαν. Τὶ δὲ σημαίνει ἐπληγώθησαν; Ἐλυπήθησαν, δὲν τοὺς ἐφάνη ἀνεκτόν, ἀλλὰ πολὺ φοβερὸν καὶ ἐγίνεν εἰς αὐτοὺς ἀντικείμενον λύτης. «Διότι», λέγει, «τοὺς ἐφάνη πολὺ ὀδυνηρὰν, ἰδὲν προέβαλε τοὺς Ἰσραηλίτας ὁ Συχὲμ κοιμηθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰακώβ».¹³ Βλέπετε τὴν σωφροσύνην τῶν παιδιῶν; Ἐθεώρησαν τὸ γεγονός ὡς μεγάλην προσβολήν. Εἶδες πῶς ὁ δίκαιος ἀνέθρεψεν τὰ παιδιὰ του με Ἰσραηλὶκὴν τὴν ἀρετήν; Πῶς δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Ἐμῶρ με τὸ νὰ πραγματοποιήσῃ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐπεθύμησε, γίνεται ἀφορμὴ καταστροφῆς καὶ εἰς τὸν πατέρα του καὶ εἰς ἄλλην τὴν πόλιν; Ἄλλ' ἄς ἀκούσωμεν πρῶτον, τί εἶπε ὁ Ἐμῶρ πρὸς αὐτοὺς καὶ μετὰ ταῦτα θὰ γνωρίσετε τὴν πανουργίαν τῶν ἀδελφῶν τῆς Δείνας καὶ πῶς ἐσπευσαν νὰ ἐδικηθῶν ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐγίναν εἰς τὴν ἀδελφὴν των. «Καὶ ἀμίλησεν ὁ Ἐμῶρ εἰς αὐτοὺς καὶ εἶπεν Ἐ Ὁ υἱὸς μου ὁ Συχὲμ προσεκολλήθη με ἄλλην του τὴν ψυχὴν εἰς τὴν θυγατέρα σας».¹⁴ Πρόσεξε πῶς προαναγγέλλει τὴν καταστροφήν πρὸς ἐπρόκειτο νὰ τὸν εὐρη. «Προσεκολλήθη» λέγει, «με ἄλλην του τὴν ψυχὴν», ἄντι νὰ εἴπῃ τὴν ψυχὴν του ἄλλην ἔδωκε χάριν τῆς θυγατρὸς σας. Ἐκεῖνος μὲν ἀφαιρῶν τὴν ἐπιθυμίαν του διὰ τὴν κόρην μετ' ὀλίγου δὲ θὰ ἐμάνθονε ὅτι τοῦτο θὰ ἐγίνετο ἀφορμὴ τοῦ θανάτου καὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλων τῶν συμπατριωτῶν του. Ἄφου λοιπὸν, λέγει, τόσον ἐπιθυμῶ τὴν κόρην «Δώσατε ταύτην εἰς αὐτὸν ὡς σύζυγον καὶ ἄς γίνουσι ὁμοῖοι γάμοι μεταξύ μας. Τὰς θυγατέρας σας δώσατε εἰς ἡμᾶς ὡς σύζυγους καὶ τὰς θυγατέρας μας λάβετε διὰ τοὺς υἱοὺς σας καὶ νὰ κατοικήτε μαζί μας. Νὰ ἡ χώρα εἶναι ἐκρυχωρὸς μπροστὰ σας. Κατοικήτε εἰς αὐτὴν καὶ περιφέρεσθε ἐλευθέρως ὅπου θέλετε καὶ ἀποκτήσατε ἰδιοκτησίας εἰς αὐτήν».¹⁵ Κύτταξε πόσην φιλοφροσύνην δεῖκνυσι πρὸς τοὺς ξένους ὁ πατήρ ⁵⁷³ Ἄ ἔνεκα τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸ παι-

12. Γεν. 34, 5. Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο φαίνεται ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἰακώβ, ὅτι, διακρινθεὶς ἀπὸ θεοῦ εἶχε παράδει, ἦτο συνετός καὶ ἐπιφυλακτικὸς.

13. Γεν. 34, 7.

14. Γεν. 34, 8.

15. Γεν. 35, 8-10.

δί του καὶ πῶς ἐπιθυμῶ νὰ τοὺς προσεκόσῃ δίδων εἰς αὐτοὺς τὴν ἐξουσίαν ἄλλης τῆς χώρας. Καὶ αὐτὰ μὲν λέγει ὁ πατήρ ὁ δὲ υἱὸς βλέπων τὴν φροντίδα τοῦ πατρὸς του δι' αὐτὸν καὶ ὅτι ἦτο ἕτοιμος τὰ πάντα νὰ πράξῃ ὥστε νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὸ τὸ ὅποιον ἐπεθύμει, λέγει καὶ ἐκ μέρους του πρὸς τὸν Ἰακώβ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῆς κόρης: «Ἄς γίνῃ δεκτὴ ἡ αἰτήσις μας καὶ ὅ,τι μᾶς ζητήσατε θὰ σᾶς τὸ δώσωμεν. Αὐξήσατε πολὺ τὴν προικὴν καὶ θὰ σᾶς δώσω ὅ,τι μοῦ εἶπετε, ἀρκεῖ νὰ μοῦ δώσατε τὴν κόρην αὐτὴν ὡς σύζυγον».¹⁶ Εἶδες ὅτι καὶ ὁ πατήρ θερμῶς παρακαλεῖ ἕνεκα τῆς ἀγάπης του διὰ τὸ παιδί του καὶ ὁ υἱὸς ὅτι τὰ πάντα ὑπόσχεται προκειμένου νὰ ἐπιτύχῃ τὸν γάμον με τὴν κόρην;

Διότι αὐτὸ τὸ καταστρεπτικὸν πάθος πείθει ἐκεῖνον ποῦ ἐκυριεύθῃ ἀπὸ αὐτὸ τὰ πάντα νὰ κάμῃ, μέχρις οὗτο τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἄβου. Καὶ παρατήρησε ὅτι, ὁ μὲν γέρον Ἰακώβ ἀκούων τὰς προτάσεις ταύτας σιωπῶ καὶ ἀκολουθῶν τὴν συνήθη του καλωσύνην, δὲν λέγει τίποτε, ἀλλὰ με προσήτητα ὑποφέρει τὸ πάθημα τῆς θυγατρὸς του. «Οἱ δὲ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ ἀπακρίθησαν», λέγει ἡ Γραφή, «πρὸς τὸν Συχὲμ καὶ τὸν Ἐμῶρ τὸν πατέρα του με δολιότητα καὶ εἶπον ὅτι προσέβαλαν καὶ διέφθειραν τὴν ἀδελφὴν των».¹⁷ Ὁ Σκέψου, πῶς διὰ τὴν φιληδονίαν τοῦ ἐνὸς ἄλλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως δέχονται τὰ κακά. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς ὅταν πιάσῃ φωτιά καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι κατοκοῦν πλησίον κινδυνεύουν, διότι ἡ φωτιά τὰ πάντα κατατρώγει, κατὰ τὸν αὐτὸν ἥτροπον καὶ ἡ ἀκολασία τοῦ νιού οὐκ ἴσως μόνον τὸν πατέρα ἀλλὰ καὶ ἄλλους μαζί τοὺς κατοικοὺς τῆς πόλεως κατέστρεψε. Τί εἶπον λοιπὸν τὰ παιδιὰ τοῦ Ἰακώβ; Ἀπεκρίθησαν με δόλον πρὸς αὐτοὺς. Εἶναι ἄξιον νὰ μὴθετε πῶς ὑπερβολικὰ ἐπόνεσαν διὰ τὴν ἀδελφὴν των. «Διότι εἶπαν», λέγει, «ὁ Συμεὼν καὶ ὁ Λευὶ, οἱ ἀδελφοὶ τῆς Δείνας καὶ υἱοὶ τῆς Λείας: Δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ κάμωμε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, νὰ δώσωμεν δηλαδὴ τὴν ἀδελφὴν μας εἰς ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπειρηγμένος. Ἰ Ἐάν λοιπὸν περιτμηθῆτε θὰ σᾶς δώσωμεν τὰς θυγατέρας μας καὶ θὰ πάρωμεν ἀπὸ τὰς θυγατέρας σας

16. Ἠδέκταις διὰ τὸ ποῦν, τὸ ὅποιον ἐπαρτε νὰ πληρώσῃ ὁ γάμος εἰς τὸν πατέρα τῆς κόρης, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

17. Γεν. 34, 11-12.

18. Γεν. 34, 18.

καὶ ἔτσι θὰ γίνωμεν μία φυλή.¹⁹ Καὶ ἡ μὲν πρότασις, τὴν ὅποιον ἔκαμον, ἦτο εὐλογος καὶ συνεπής· ἀλλὰ ὅπως λέγει ἡ Γραφή, μὲ δόλον τὰ εἶπαν αὐτά. Καὶ ἐὰν δὲν θέλετε», λέγει, «νὰ κόμειτε τοῦτο, ἀφοῦ πάρωμεν τὴν κόρην μας, θὰ φύγωμεν».²⁰ Αὐτὰ μὲν εἶπαν οἱ περὶ τὸν Συμεῶν καὶ τὸν Λεῦτ σκεπτόμενοι νὰ φονεύσουσι δλους. Ἐκεῖνοι δὲ ἀποβλέποντες πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐπρότειναν καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ πάρουσι τὴν κόρην συναφώνησαν πρὸς τὰ λεχθέντα καὶ τοὺς ἤρασαν αἱ πρότασις. «Διότι τοὺς ἤρασαν», λέγει, «ὁ δὸς αὐτῶν Ἐ καὶ δὲν ἀργήσεν ὁ νεαρός Συχεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ συμφωνηθέντα, διότι ἠγάπα μὲ πάθος τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰακώβ».²¹ Ὁλόκληρος, λέγει, σφοδρῶς ἐπεθυμοῦσε τὴν κόρην. «Καὶ ἀφοῦ ἦλθον αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ του εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως», λέγει, «συνεζήτησαν μὲ δλους τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως»²² καὶ τοὺς συνεβούλευσαν νὰ δεχθοῦν νὰ περιτμηθοῦν, σύμφωνα μὲ τὴν πρότασιν ἐκείνων καὶ νὰ δεχθοῦν νὰ συγκατακίησιν μὲ αὐτοὺς. Καὶ ἔκαμον ἐκεῖνοι ἀμέσως ὅσα τοὺς πρότειναν ὁ Ἐμῶρ καὶ ὁ Συχεῖ· καὶ ὅλοι μαζί ἐδέχθησαν τὸ σημάδι τῆς περιτομῆς εἰς τὸ σῶμα των. ²³ Ὄταν ἔμαθον ὁμοῦ αὐτὸ οἱ περὶ τὸν Συμεῶν καὶ τὸν Λεῦτ, ἐδιδάθησαν νὰ πραγματοποιήσουσι ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶχαν σκεπθῆ· «Καὶ ἀφοῦ ἐπῆραν ὁ καθεὶς τὴν μάχηράν του εἰσῆλθον ἀσφαλῶς εἰς τὴν πόλιν».²⁴ Τί σημαίνει, «εἰς τὴν πόλιν ἀσφαλῶς»; Μολοντί ἦσαν δύο ἀντιπαρετάχθησαν πρὸς τὸσον πολλοὺς· πολλὴν ὁμοῦ ἀσφάλειαν τοὺς ἐπροξέει τὸ γεγονός ὅτι ὅλοι ἐκεῖνοι ἦσαν βραβυζόμενοι ἀπὸ τραυματίαι. Διὰ νὰ μᾶς τὸ κάμῃ τοῦτο σαφῶς ἡ Ἁγία Γραφή, λέγει· «Κατὰ τὴν τρίτην δὲ ἡμέραν, ὅταν οἱ περιτμηθέντες εὐρίσκοντο εἰς τὸν μέγαν τῶν πόνων».²⁵ Αὐτὸ ἦτο πού ἐπροξέει εἰς αὐτοὺς τὴν ἀσφάλειαν καὶ συνετέλει, ὅστε οἱ δύο νὰ εἶναι ἰσχυρότεροι ἀπὸ τοὺς πολλοὺς. «Καὶ ἔβρουν», λέγει, «κάθε ἀρσενικόν».²⁶ Ἐ ἀντὶ νὰ εἴπῃ δλους τοὺς ἀνδρας, οἱ ὅποιοι ἕνεκα τῆς περιτομῆς ἐξέπλωνον

19. Γεν. 34, 14-15.

20. Γεν. 34, 17.

21. Γεν. 34, 16-19.

22. Γεν. 34, 20.

23. Γεν. 34, 25.

24. Γεν. 34, 25. Ἡ τρίτη ἡμέρα τῆς περιτομῆς εἶναι ἡ κλέον ὀνομασία.

25. Γεν. 34, 25.

καὶ ἦσαν ἀπὸ νὰ εἴπωμεν ἔτοιμοι πρὸς σφαγὴν· καὶ μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἐσφάσαν καὶ τὸν νέον, ὁ ὅποιος προσέβαλε τὴν ἀδελφὴν των.²⁷ Καὶ δὲν τοὺς ἤρακε αὕτη ἡ τιμωρία, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν, λέγει ἡ Γραφή, καὶ ὅλα τὰ ζῶα καὶ δλους τοὺς μὴ φονευθέντας, ἀφοῦ ἐπῆραν ὡς αἰχμαλώτους, ταιουατρόπως ἐπανῆλθον, ἀφοῦ κατέστρεψαν ὀλοκλήρωτὰ τὴν πόλιν.²⁸ Εἶδες, ἀγαπητὲ ἀκροστά, πόσον κακὸν ἐπροξένησε τοῦ ἐνὸς νέου ἡ βρασύτης; Εἶδες ποῖαν καταστροφὴν ἐπέφερον εἰς δλους τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὴν πόλιν; Ἀφοῦ ἐμάθαμεν λοιπὸν αὐτὰ ἄς προσπαθοῦμεν νὰ ἀνακόψωμεν τὰς ὁρμὰς τῶν παιδιῶν μας καὶ νὰ βάζωμεν εἰς αὐτὰ χαλινάρι. Ἐ αὐτὸ πού δημιουργῆ ὁ φόβος καὶ αἱ νοθεύσεις. Καὶ ἄς φροντίζωμεν διὰ τὴν σωφροσύνη των καὶ ὅλα ἄς κόμωμεν καὶ ἄς μεταχειρισθῶμεθα, ὅστε ἡ νεαρὰ ἡλικία νὰ ἠμπορήσῃ νὰ ἀποφύγῃ τὰς ἀπρεπεῖς ἐπιθυμίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κοινὸς ἡμῶν Δεσπότης, βλέπων τὴν ἀσθένειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐνομοθέτησε τὸν γάμον, ὅστε νὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν παρόνομον οὐδέειξιν. Ἄς μὴ παραμελῶμεν, λοιπὸν, τοὺς νέους, ἀλλὰ βλέποντες τὸ κομίνι πού τοὺς καίει, προτοῦ κυλίσουσι εἰς τὴν ἀνηθικότητα, ἄς προσπαθῶμεν νὰ τοὺς συνδῶμεν διὰ τοῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου, ἵδ διὰ νὰ διατηρητῆ εἰς αὐτοὺς ἡ κατάστασις τῆς σωφροσύνης καὶ νὰ μὴ λοιμῶνουν κομμίαν βλάβην ἀπὸ τὴν ἀκολασίαν, ὅστε νὰ ἔχουσι ἀρκετὴν ἀνακούφισιν καὶ νὰ ἠμποροῦν τὰ σκιρτήματα τῆς σαρκὸς νὰ καταστῆλθουσι καὶ νὰ γλυτώσουσι τὴν αἰωνίαν κόλασιν.

Ἄλλὰ ἄς ἴδωμεν ποῖαν διόβεισιν ἐπροξένησαν εἰς τὸν γέροντα αὐτὰ τὰ ὅποια ἔκαμον τὰ παιδιά του· «Διότι εἶπεν ὁ Ἰακώβ», λέγει ἡ Γραφή, «Συμεῶν καὶ Λεῦτ, μὲ καταστήσατε μισητὸν μὲ αὐτὰ πού ἐκάματε, ὅστε νὰ θεωροῦμαι κακὸς εἰς δλους τοὺς κατοίκους τῆς χώρας».²⁹ Πρὸς ποῖον σκοπὸν, λέγει μὲ καταστήσατε τὸσον ἀποκρουστικόν; Διότι ἐκεῖνα τὰ ὅποια διεπράχθησαν ἀπὸ σᾶς θὰ μὴ προξενήσουσι μέγιστον μῖσος ἐκ μέρους ὄλων τῶν

26. Πρὸς Γεν. 34, 26.

27. Πρὸς Γεν. 34, 26-29.

28. Γεν. 34, 29. Ὁ Ἰακώβ ἐπιλήρησε τοὺς νεοὺς του δι' ἑπὶ ἐπῆραν καὶ ἐκ τῶν συνειδήσεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ ποικίλων ἠθολογιῶν καὶ ἐπιθυμιῶν φόβου ἀνεκδήκτου ἐκ μέρους τῶν ἑγγονῶν. Τὸ σὺμῶν τὸν ἔχει ὅλο ἔφασι, καλὴν καὶ κακὴν. Ἐκτὴ εἶναι ἡ τιμωρία τοῦ δεσπομῆς, κακὴ δὲ ἡ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν.

κατοικούντων τὴν χώραν. Ἐπειτα φανερώνει τὴν βελίαν τοῦ τὸν ἔπιασε καὶ λέγει· «Ἐγὼ εἶμαι ἀριθμητικῶς πολὺ κατώτερος αὐτῶν B καὶ ἐὰν συγκεντρωθῶν καὶ ἐπιτεθῶν ἐναντίον μας θὰ μᾶς κατακόψουν. Ἔτσι θὰ καταστραφῶ ἐγὼ καὶ ὅλο τὸ σπίτι μου». 29 Σὺν τὰ τοῦς ἔλεγε· «Δὲν γνωρίζετε ὅτι ἐπειδὴ ἐμεῖς ὀλίγοι θὰ πάθωμε καὶ ἡμεῖς τὰ Γ-δια, ὅπως ἀκριβῶς καὶ αἰεὶ θελήσατε νὰ φερθῆτε ἐναντίον αὐτῶν. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ὁ Συχέμ ἔγινε αἰτίας αὐτῆς τῆς καταστροφῆς εἰς τὸν πατέρα του καὶ εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, τοιοῦτοτρόπως καὶ αἰεὶ εἰς ἐμέ. Διότι ἐξ αἰτίας οὗς θὰ εἶμαι μισητὸς καὶ τίποτε ἐὰν ὑπάρχει πού θὰ ἐμποδίσῃ τὴν καταστροφὴν μου ἐνεκα τῆς τολμῆς σας. Αὐτοὶ δὲ εἶπαν· Ἐπρεπε νὰ μεταχειρισθῶν ὡς πόρνην τὴν ἀδελφὴν μας;» 30 Παρατήρησε ὅτι ἀπὸ σωφροσύνην τὰ παιδιά ἔκαμαν τὴν ἐφοδον, 31 Ἄ διότι δικαιολογούμενοι λέγουσιν εἰς τὸν πατέρα των· Μᾶς ἐντρόπισαν ἢ ὅπως θὰ ἠμπορούσαμε νὰ εἰπωμεν, μετεχειρίσθησαν τὴν ἀδελφὴν μας ὡς πόρνην, διὰ τοῦτο ἐξηναγκάσθημεν νὰ πράξωμεν τοῦτο, διὰ νὰ διδάσκονται καὶ οἱ μεταγενέστεροι νὰ μὴ τολμοῦν νὰ πράττουν τὰ παρόμοια.

Ἄλλὰ πρόσεξε, λοιπόν, ἐδῶ τὴν ἀνέκφραστον τοῦ Θεοῦ προστασίαν τὴν ἀνοφερομένην εἰς τὸν δικαῖον. Διότι ὅταν εἶδε αὐτὸν νὰ φοβῆται νὰ κατοικήσῃ ἐδῶ, δι' ὅσα ἔγινον ἀπὸ τὰ παιδιά του, «εἶπε», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Θεός· Στήκω καὶ πῆγαμε εἰς τὸν τόπον Βαιθήλ καὶ μένε ἐκεῖ». 32 Ἐπειδὴ ἐφοβήθηκες τοὺς κατοικοῦντας ἐδῶ, ἀναχώρησας, εἶπεν ὁ Θεός, ἀπὸ ἐδῶ, καὶ κατοίκησε εἰς τὴν Βαιθήλ. «Καὶ κτίσε ἐκεῖ θυσιαστήριον B εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος σοῦ ἐνεφανίσθη ἐκεῖ, ὅταν ἐφευγες ἀπὸ τὸν ἀδελφόν σου Ἰσὺ διὰ τὴν Χαρρᾶν». 33 «Καὶ εἶπεν ὁ Ἰσὺ εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του καὶ εἰς ὅλους ἄκείνους οἱ ὁποῖοι εὗρισκοντο μαζὶ του. Ἄπομακρύνετε τὰ ἀγάλματα τῶν ξένων θεῶν πού ἔχετε ἡμαῖς σας, πλυθῆτε εἰς τὸ σῶμα καὶ ἀλλάξατε τὰ ἐνδύματά σας. Καὶ κατόπιν ἀφοῦ σηκωθῶμεν ἄς μεταβῶμεν εἰς τὴν Βαιθήλ· ἐκεῖ ἄς κατασκευάσωμεν θυσιαστήριον χάριν τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος ἤκουσε τὴν προσευχὴν μου καὶ ἦτο μαζὶ μου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς βλι-

29. Γεν. 34, 30.
30. Γεν. 34, 31.
31. Γεν. 35, 1.
32. Γεν. 35, 1.

ψεύς μου, με δέωσας καὶ με διεφύλαξες εἰς τὸ ταξιδίόν μου». 34

Κύτταξε, πάλιν, τὴν ὑπακοὴν τοῦ δικαίου καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην. Ὅταν ἤκουσε, «Ἀνέδα εἰς τὴν Βαιθήλ καὶ κατασκεύασε θυσιαστήριον» ἀφοῦ ἐκάλεσε ὅλους τοὺς Ἰσκιούς του εἶπεν· «Ἄπομακρύνετε τοὺς θεούς». Ποίους, δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ θεούς; Διότι πούθεν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ αὐτὸν νὰ ἔχῃ εἰδωλολατρικῶς θεούς. Διότι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκ θείας χάριτος, ὁ δικαῖος ἦταν φιλόθεος. C Ἄλλὰ ὑπαινισσόμενος Ἰσὺς τοὺς θεούς τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὸν Λάδαν, τοὺς ὁποίους ἡ Ραχὴλ εἶχεν ἀφαιρέσει διὰ τοῦτο εἶπεν· ἐπειδὴ πρόκειται νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος πάντοτε με ἐπροστώτευσεν ἀπομακρύνετε ἐὰν ὑπάρχουν εἰς σᾶς μερικὰ εἰδῶλα. Καὶ πλυθῆτε καὶ ἀλλάξατε τὰ ἐνδύματά σας καὶ ἔτσι θὰ ἐκινήσωμεν διὰ τὴν πόλιν. Καὶ ἀφοῦ ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς καθαρῆτε ἔτσι νὰ συγκεντρωθῆτε. Ὅχι μόνον με τὴν λαμπρότητα τῶν ἐνδυμάτων νὰ δείξετε τὴν καθαριότητά σας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν εἰδώλων, ἀφοῦ καθαρῆτε τὰς σκέψεις τοῦ νοῦ, ἔτσι καθαρομένοι ἄς ἀναβῶμεν εἰς τὴν Βαιθήλ. «Καὶ ἔδωκαν», λέγει ἡ Γραφή, «εἰς τὸν Ἰσὺ ὅι οἰκεῖοι του τὰ ἀγάλματα τῶν ξένων θεῶν, τὰ ὁποῖα εὗρισκοντο εἰς τὴν κατοικίαν των καὶ τὰ σκουλαράκια, τὰ ὁποῖα ἐκρέμοντο εἰς τὰ αὐτιά των». 35 Διότι Ἰσὺς καὶ αὐτὰ ἦσαν μερικὰ σύμβολα ἐκείνων τῶν εἰδώλων, D διὰ τοῦτο καὶ αὐτὰ μαζὶ με τοὺς εἰδωλολατρικῶς θεούς προσέφερον εἰς τὸν Ἰσὺ. «Καὶ κατέχωσεν αὐτὰ», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Ἰσὺ εἰς κάποιαν τρεβίνθον ἢ ὁποῖα εὗρισκετο εἰς τὴν Συχέμ καὶ ἐξηφάνισεν αὐτὰ μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν γράφονται ταῦτα». 36 Κατέχωσεν, εἶπεν, αὐτὰ καὶ τὰ ἐξηφάνισε ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἦσαν δοῦλοι τῆς πλάνης νὰ ἀποφύγουν τὴν πλάνην καὶ κανεὶς ἄλλος νὰ μὴ δεχθῇ τὴν δολοφονίαν τὴν προερχομένην ἀπὸ αὐτὰ. Καὶ ἀφοῦ, ἔκαμε ὅλα αὐτὰ ὁ δικαῖος, «Ἀνεχώρησεν». λέγει, «ἀπὸ τὴν Συχέμ» 37 καὶ κατηβήθη πρὸς τὴν Βαιθήλ. E Ἄλλὰ πρόσεξε πάλιν τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ πῶς μᾶς διδάσκει ἡ

34. Γεν. 35, 9-8.

35. Γεν. 35, 4. Ἡ νεώτεια με εἰδωλολατρικῶς παραστάσεις τὰ ἐχρησιμοποίησεν ὡς φυλακτὰ εἰς τὴν Ἀνατολήν.

36. Γεν. 35, 4.

37. Γεν. 35, 5.

Γραφή όλα με σαφήνεια. Διότι όταν εδήγητο, λέγει, ὁ δίκαιος ἐκ τῆς Συχέμ «πέπεσε φόβος Θεοῦ εἰς τοὺς κατοίκους τῶν περὶ τῆς Συχέμ πόλεων καὶ δὲν ἐτόλμησαν νὰ καταδιώξουν τοὺς Ἰσραηλίτας».³⁷ Εἶδες πόσον μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ πόσον φανερά ἡ βοήθεια αὐτοῦ; «Διότι ἔπεσε φόβος Θεοῦ ἐπάνω εἰς αὐτοὺς καὶ δὲν ἐτόλμησαν νὰ καταδιώξουν τὸν Ἰακώβ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀνθρώπους». Διότι, ἐπειδὴ αὐτὸ ἐφοβεῖτο ὁ δίκαιος διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν. **37** Α «Ἐγὼ δὲ εἶμι ἀριθμητικῶς πολὺ κατώτερος αὐτῶν καὶ θὰ καταστραφῶ». Διὰ τοῦτο, λέγει, «ὅτι ἐπέπεσε ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτοὺς καὶ δὲν ἐτόλμησαν νὰ τοὺς καταδιώξουν». Διότι όταν κεῖνος θελεῖ νὰ δώσῃ τὴν ἰσχύϊν του βοήθειαν καὶ τοὺς ἀδυνάτους καθιστᾷ ἰσχυροτέρους καὶ τοὺς ὀλίγους πρὸ δυνατοῦ ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους καὶ τίποτε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθιστᾷ κάποιον πλέον εὐτυχῆ ἀπὸ τοῦ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ βοήθειαν. «καὶ ἐφθασεν», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Ἰακώβ εἰς τὴν Λοιζά, ἡ ὁποία εὐρίσκειται εἰς τὴν γῆν Χαναάν — αὐτὴ εἶναι ἡ Βαιθὴλ — καὶ ὅλος ὁ λαὸς τοῦ εὐρίσκετο μαζί του. Ὁ Ἰακώβ ἔκτισεν ἐκεῖ θυσιαστήριον καὶ ἐκάλει τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου Βαιθὴλ, διότι ἐκεῖ ἐφανερώθη εἰς αὐτὸν ὁ Θεός, ὅτε ἐφρευεν ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του Ἰσαὺ καὶ μετέβαινεν εἰς Χαρράν».³⁸ **Β** «Ὅταν ἐφθασε, λέγει ἡ Γραφή, εἰς τὴν Βαιθὴλ ἔκανε ἐκεῖνος, τὸ ὁποῖον τοῦ εἶχε προστάξει ὁ Θεός καὶ ἀφοῦ ἔκτισε τὸ θυσιαστήριον ἐκάλει τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου Βαιθὴλ. «Ἀπέθανε δὲ», λέγει ἡ Γραφή, «ἡ Δεδώρα ἡ τροφὸς τῆς Ρεδέκκας ἐκεῖ καὶ ἐνεφανίσθη πρὸς χαμηλὰ ἀπὸ τὴν Βαιθὴλ κάτω ἀπὸ μίαν θελονιδίαν. Καὶ ὁ Ἰακώβ ἐκάλει τὸ ὄνομα τῆς θελονιδίαν ταύτης Βελονιδία πένθους».³⁹ Βλέπεις πῶς πάντοτε ἀπὸ τὰ διάφορα συμβάντα ἔδιδε τὰς ὀνομασίας εἰς τοὺς τόπους, ὥστε συνεχῶς νὰ ἐνθυμηταῖ αὐτά. Καὶ πῶς δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ τροφὸς τῆς Ρεδέκκας εὐρίσκετο μαζί με τὸν Ἰακώβ, ὅταν τώρα μόλις ἦλθεν ἀπὸ τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ πρὶν ἀκοῦν νὰ συναντήσῃ τὸν πατέρα του; Ἡ μήπως αὐτὸ δυνάσθε νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὅταν ὁ Ἰακώβ ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸν Λάβαν ἐπεθώμηνεν **С** νὰ ἔλθῃ μαζί του ὥστε ὀσπερα ἀπὸ τὸσον πολλὸν καιρὸν νὰ ἴδῃ τὴν Ρεδέκκαν καὶ πρὶν πραγματοποιή-

37. Γεν. 35, 5.
38. Γεν. 34, 30.
39. Γεν. 35, 6-7.
40. Γεν. 35, 8.

θῆ ἡ συνάντησις αὐτῆ ἐκεῖ εἰς τὴν Βαιθὴλ ἀπέθανε.

Ἄλλ' ἐὰν θέλετε καὶ ἡμεῖς ἐδῶ ἄς σταματήσωμεν τὸν λόγον ἀκούμενοι εἰς ὅσα ἀνωτέρω ἐλέχθησαν, δι' ἐκεῖνο δὲ θὰ παρακαλέσω τὴν ἀγάπην σας, ὥστε καὶ σεῖς πολὺ διὰ τὴν ἀρετὴν νὰ προσπαθῆτε καὶ διὰ τῶν νέων τὴν ἀγνότητα νὰ φροντίζετε. Διότι ἀπὸ ἐδῶ ἤμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν γεννῶνται ὅλα τὰ κακά. Ἡ συνήθεια, θηλαδὴ, τῆς κακίας, καθὼς ὁ καιρὸς περὶ, τὸσον μεγάλην δόξαν προξενεῖ, ὥστε τοῦ λοιποῦ καμμία συμβουλή νὰ μὴ ἤμπορῇ νὰ ὠφελῆσῃ **Д** ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔστω καὶ μίαν φοράν ὑπὸ τῆς κακίας κατελήφθησαν καὶ οἱ ὅποιοι, ὅπως οἱ αἰχμάλωτοι, ἀθροῦνται ὅπου ὁ διάβολος τοὺς διατάσσει. Διότι ἐκεῖνος εἶναι τοῦ διατάσσει καὶ δίδει τὰ καταστρεπτικὰ ἐκεῖνα προστάγματα, τὰ ὅποια μὲ εὐχαρίστησιν ἐκπληροῦν οἱ νέοι τοῦ θλίπουν μόνον τὴν γλυκύτητα τοῦ παρόντος καὶ δὲν σκέπτονται τὴν λύπην τοῦ ἐπακολουθεῖ. Διὰ τοῦτο σὰς παρακαλῶ νὰ βοηθῶμεν τὰ παιδιά μας, διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν τὴν εὐθύνην δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα αὐτὰ πράττουν. Ἡ δὲν γνωρίζετε τί ἔπαθεν ὁ γέρον Ἰσραὴλ, ὁ ὁποῖος δὲν διώρθωνεν ὅπως ἔπρεπε τὰ ἑλαττώματα τῶν παιδιῶν του;⁴¹ Διότι ὅταν ὑπάρχῃ κάποιος πάθος τοῦ ἔχει ἀνάγκην ἐγγχειρήσεως **Е** ἐὰν πρόκειται ὁ ἱστροὺς διὰ πλύσεως νὰ τὸ θεραπεύῃ γρήγορα τὸ καθιστᾷ ἀθεράπευτον, διότι δὲν ἐφαρμῶζει τὴν πρέπουσαν θεραπείαν. Κατὰ τὸν ἴδιον λοιπὸν τρόπον καὶ ὁ πρεσβύτης ἐκεῖνος ὀφείλων νὰ τιμωρήσῃ τὰ παιδιά του ἀντάξια πρὸς τὰ σφάλματά των, ἐπειδὴ μετεχειρίσθη πολλὴν ἐπιεικείαν καὶ ὁ ἴδιος ἐτιμωρήθη μαζί με τὰ παιδιά του. Ἀφοῦ λοιπὸν φοβηθῶμεν ἀπὸ αὐτὸ τὸ παράδειγμα καὶ ἐμεῖς οἱ ὁποῖοι ἔχομεν παιδιά, ἄς προνοήσωμεν διὰ τὴν ἀνομιότητα αὐτῶν καὶ ἐν γένει ὁ καθ' ἑνὸς ἄς φροντίζῃ δι' αὐτοὺς με τοὺς ὁποῖους συγκαταίχει **577** Α καὶ ἄς θεωρῇ κέρδος τὴν ὠφέλειαν τοῦ ἀδελφοῦ του, ὥστε, ἀφοῦ ὁ καθένας διδαχθῆ τὴν ἀρετὴν, νὰ ἤμπορῆσῃ νὰ ἀπορῶν τὴν γνωμίαν τῆς κακίας καὶ ἀφοῦ προτιμήσῃ τὴν εὐσέθειαν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ νὰ προσελκύσῃ τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποῖαν εἶθε νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι, με τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί με τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀνήκει ἡ δόξα, τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

41. Ἠεβλ. Α' Βασιλ. 4, 18.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ

377 B «ΚΑΙ ΕΚΤΥΣΕΝ ΕΚΕΙ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΑΙ ΒΗΑΒΕΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΚΕΙΝΟΥ ΒΑΙΘΕΑ, ΔΙΟΤΙ ΕΚΕΙ ΕΙΚΕ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΘΗ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ Ο ΘΕΟΣ, ΟΤΑΝ ΑΙΤΟΣ ΦΟΒΙΣΜΕΝΟΣ ΕΦΕΙΤΕΝ ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΟΥ ΗΣΑΪ.»¹

Ἐλάτε καὶ σήμερον, ἂν θέλετε, νὰ συνεχίσωμεν ἐκεῖνα ποῦ εἶπομεν προηγουμένως καὶ ἔτσι πάλιν ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα νὰ σᾶς διδάξω. Διότι ἀκόμη καὶ σήμερον εἶναι ἱκανὴ νὰ μᾶς διδάξῃ ἡ ἱστορία τοῦ Ἰακώβ διὰ τὴν πολλὴν φροντίδα τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ πῶς μετὰ τὰς γνωστὰς ὑποσχέσεις τοῦ πρὸς αὐτὸν πάλιν ἐνεδυναμώσεν αὐτὸν ἀμείβων τὴν εὐγνωμοσύνην του. C Ἄφου, δηλαδὴ εἰς τὰ προηγουμένα μᾶς διηγήθη ὅτι σύμφωνα μετὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ἐγκατέλειψε τὴν Συχέμ, δι' ὅσα ἔγιναν ἀκεῖ ἀπὸ τὰ παιδιά του, κατέφυγεν εἰς τὴν Λούζαν. «Καὶ δετισεν ἐκεῖ θυσιαστήριον καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου Βαίθηλ, διότι ἐκεῖ εἶχε παρουσιάσθῃ ὁ Θεός, ὅταν αὐτὸς φοβισμένος ἔφευγεν ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν του Ἡσαΐ». Ἄφου διέταξε λοιπὸν αὐτὸ εἰς τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἀπῆλλαξεν ἀπὸ τὸν φόβον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατείχετο διὰ τὸν φόβον τῶν Συχεμιτῶν, ἐπέβαλεν, λέγει ἡ Γραφή, φόβον εἰς τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων ἐκείνων, ὥστε νὰ μὴ τὸν καταδιώξουν.² Παρατήρησε τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ πόσον φροντίδα μεταχειρίζεται διὰ τὸν Ἰακώβ. Συνετάραξε, λέγει ἡ Γραφή, διὰ τοῦ φόβου τὰς ψυχὰς τῶν κατοικοῦντων τὰς πόλεις ἐκείνας D ὥστε νὰ μὴ τὸν καταδιώξουν. Διότι Ἰσως ἤθελον, νὰ ἔλθουν εἰς δοθήθειαν τῶν Συχεμιτῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὅσα ἔγιναν συνέδησαν παρὰ τὴν γνώμην τοῦ δικαίου καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Συμεὼν καὶ τοῦ Λευὶ ἀδικούμενοι τὴν ἀγνότητα τῆς ἀδελφῆς τῶν ἐκεῖνα ἔπραξαν ὄχι μόνον αὐτὸν καὶ τὰ παιδιά του ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς

1. Γεν. 35, 7.
2. Πρὸς, Γεν. 35, 5.

ἐχθροῦς των, ἐπέβαλεν δειλίαν καὶ τοὺς ἀπέτρεψεν ἀπὸ τὴν ἐναντίον τοῦ Ἰακώβ διώθειν. Εἶδαστε, πόσον σπουδαῖον εἶναι νὰ ἔχη κανεὶς τὴν ἐξ ὕψους δοθήθειαν; Διότι ὅταν ὁ Θεὸς διακρίεται εὐνοϊκὰ πρὸς ἡμᾶς ὅλα τὰ λυπηρὰ γεγονότα ἀπομακρύνονται. Ὅπως δὲ εἰς τὸν δίκαιον ἔδωκε θάρρος, ἔτσι καὶ εἰς ἐκείνους προεκάλεσε φόβον.

Διότι, ἀφου εἶναι Κύριος τοῦ Σύμπαντος, ὅλα τὰ ἀλλάζει σύμφωνα πρὸς τὴν θέλησίν του καὶ ἀποδεικνύει δι' ὄλων τῶν πραγμάτων τὴν πολυμήχανον αὐτοῦ σοφίαν.

Καὶ οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἰσχυρότερος ποτὲ ἀπὸ ἐκείνον ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν θεῖαν δοθήθειαν ὅπως ἀκριβῶς κανεὶς δὲν εἶναι περισσότερο ἀδύνατος ἀπὸ ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἔχει στερηθῆ ἀπὸ αὐτὴν. Ἰδοὺ λοιπὸν αὐτὸς ὁ δίκαιος ἂν καὶ εἶχεν ὀλίγους ἄνδρας μαζί του καὶ ἦτο ἀριθμητικῶς κατώτερος, ἐπειδὴ ἐφρουρεῖτο ἀπὸ τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ καὶ θάρρος ἐλάβασκε καὶ τὴν κακίαν τῶν ἄλλων διέφυγεν. Ἐκείνοι, ὅμως ἂν καὶ ἦσαν περισσότεροι καὶ ἦσαν σύμφωνα εἰς αὐτὸ τὸ θέμα³ A ἐν τούτοις δὲν ἠμποροῦσαν νὰ φέρουν εἰς πέρας κάτι ἀπ' αὐτὰ ποῦ εἶχαν σκεφθῆ. «Διότι», ὅπως λέγει ἡ Γραφή, «ἐπέπεσεν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς γύρω ἀπὸ τὴν Συχέμ πόλεις». Ἄφου, λοιπὸν ἀπηλλάγη ὁ δίκαιος καὶ ἀπὸ τὸν φόβον τῶν ἐντοπιῶν κατοίκων, πρόσεξε πάλιν τὴν ὑπερβολικὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ὁποίαν πρὸς αὐτὸν δεκνύει ὁ Θεός, «διότι ἐφανερώθη», λέγει ἡ Γραφή, «εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐν ᾧ ἦτο ἀκόμη εἰς τὴν Λούζαν». Διὰ τοῦτον πρᾶγμα τοποθετεῖται εἰς τὸ κείμενον τῆς Γραφῆς τὸ «ἀκόμη»; Ὅχι τυχαίως ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς ῥηθῆ, ὅτι καὶ ἦδη εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἐφανερώθη εἰς αὐτὸν προηγουμένως ἀπ' ὅπου ἀποφύγων τὸν ἀδελφὸν του ἐπαρῆντο πρὸς τὴν Μεσοποταμίαν. Καὶ τώρα λοιπὸν λέγει ἡ Γραφή. Ὅπως ἀκριδὸς τότε ἐφανερώθη εἰς αὐτὸν ἐνῶ ἐδίδιξε πρὸς τὴν Μεσοποταμίαν ἔτσι καὶ τώρα ποῦ ἐπανέρχεται εἰς τὸν ἴδιον τόπον φανερώνεται B καὶ ἐπιβεβαιώνει τὰς ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας καθὼς ἐπήγαγε ἔκανε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, προπαρασκευάζων τὸν δίκαιον νὰ ἔχη ἐμπιστοσύνην εἰς τὰ ὑποσχημένα καὶ νὰ μὴ φοβηθῆ κατὰ τὸν χρόνον ποῦ θὰ μεσολαβήσῃ ἐν τῷ μεταξῷ.

«Καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν» τὸ ὄνομα

3. Γεν. 35, 5.
4. Γεν. 35, 9.

σου δὲν θὰ λέγεται πλέον Ἰακώβ ἀλλὰ θὰ ὀνομασθῆς Ἰσραήλ.⁵ Καὶ μοι αὐτῷ τοῦ εἶχε δώσει ἥδη αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν, ὅταν διέβαινον τὸν ποταμὸν Ἰακώβ, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ κάμῃ τὸν δίκαιον θεοαίτερον περὶ αὐτοῦ καὶ τώρα τὴν ἴδιαν εὐλογία τοῦ δίδει καὶ λέγει· «Τὸ ὄνομά σου δὲν θὰ λέγεται πλέον Ἰακώβ, ἀλλὰ θὰ ὀνομασθῆς Ἰσραήλ... Νὰ αὐξάνεσαι καὶ νὰ πληθύνεσαι. Ἔθνη καὶ ὁμάδες ἐθνῶν νὰ προέλθουν ἀπὸ σέ C καὶ βασιλεῖς θὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν ὀσφύ σου».⁶ Πρόσεξε τὸ μέγεθος τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ. Ὅχι μόνον ἐξ ἀπόψεως πλήθους θὰ αὐξήσῃ αὐτὸν, λέγει, ἀλλὰ καὶ ἐνδοξοὶ θὰ γίνουν οἱ ἀπόγονοί του, «Διότι βασιλεῖς θὰ προέλθουν ἀπὸ τὴν ὀσφύ σου». Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ προσηγγεῖλε εἰς αὐτὸν τὴν λαμπρότητα τῶν ἀπογόνων του. «Καὶ τὴν χώραν», λέγει, «τὴν ὅποιαν ἔχω δώσει εἰς τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαάκ, τὴν ἔχω δώσει καὶ εἰς σέ καὶ ὕστερα ἀπὸ σέ θὰ δώσω τὴν γῆν ταύτην εἰς τοὺς ἀπογόνους σου».⁷ Ἐπειδὴ δι' ἄρα ἔγινον εἰς τὰ Σικκιμα ὑπὸ τοῦ Σιμεὼν καὶ τοῦ Λευὶ ἔλεγεν. «Εἶμαι ὀλιγόριθμος, ἐνῶ αὐτοὶ εἶναι πολυάριθμοι καὶ ἐὰν συγκεντρωθῶν καὶ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον μου θὰ με κατακόψουν καὶ ἐστὶ θὰ καταστραφῶ ἐγὼ καὶ ὅλον μου τὸ σπῆτις»⁸ D καὶ δι' ὅλων αὐτῶν ἠδείκνυε τὴν ὀλιγοφυλίαν καὶ τὴν μεγάλην δειλίαν ἀπὸ τὴν ὅποιαν κατείχετο, διὰ τοῦτο ὁ φιλόθεωρος Δεσπότης τώρα λέγει πρὸς αὐτὸν· ἐπειδὴ εἶπες· Εἶμαι ὀλιγόριθμος, μάθε ὅτι καὶ θὰ αὐξήθῃς καὶ θὰ πολλαπλασιασθῶν οἱ ἀπόγονοί σου καὶ τὸσον θὰ εἶναι ἐνδοξοί, ὥστε καὶ ὁμάδες ἐθνῶν καὶ βασιλεῖς θὰ προέλθουν ἐξ αὐτῶν. Καὶ ὄχι μόνον δὲν θὰ καταστραφῆς, ἀλλὰ σὺ καὶ οἱ ἀπόγονοί σου ὅλην αὐτὴν τὴν γῆν θὰ κληρονομήσετε.

Καὶ αὐτὰς τὰς ὑπασχέσεις πρὸς τὸν Ἰακώβ ἀφοῦ ἔκανε, «Ἀπῆλθεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου ὤμιλησε μετ' αὐτόν».⁹ Κύτταξε πᾶσον μεγάλη εἶναι ἡ συγκρατάσις εἰς τὰς λέξεις τῆς θείας Γραφῆς. E «Ἀπῆλθεν», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν τόπον ἐκεῖνον». Ὅχι διὰ νὰ νομισώμεν ὅτι εἰς κάποιον τόπον περικλείεται ἡ θεότης, ἀλλὰ διὰ νὰ διδαχθῶμεν ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ τὴν ἀνεκφράστον φιλοθεωρίαν Αὐτοῦ, ὅτι ἀπὸ συγκρατά-

5. Γεν. 35, 10.
6. Γεν. 35, 10-11.
7. Γεν. 35, 12.
8. Γεν. 34, 30.
9. Γεν. 35, 13.

σιν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν διηγείται ὅλα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἢ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι τὸ ἀνέβη καὶ κατέβη εἶναι ἀνάξιον νὰ λέγεται περὶ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι πρὸ πάντων ἀπόδειξις τῆς ἀνεκφράστου Αὐτοῦ φιλοθεωρίας τὸ ὅτι πρὸς ἰδικὴν μᾶς διδασκαλίαν καταδέχεται νὰ χρησιμοποῖ ἴσα γούρα λόγια. Διὰ τοῦτο χρησιμοποῖ ἀνθρωποπαθεῖς ἐκφράσεις ἐπειδὴ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν κατ' ἄλλον τρόπον τὰ ἀνθρώπινα αὐτὰ νὰ ἀνθέξουν τὸ ὕψος τῶν λεγομένων,¹⁰ A ἐὰν ἐχρησιμοποῖ γλώσσαν ἀναξίαν πρὸς τὸν Δεσπότην. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ ἡμεῖς ἔχοντες κατὰ νοῦν, ἅς μὴ μένωμεν εἰς τὴν ταπεινότητα τῶν λέξεων ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ἅς θαυμάζωμεν τὴν ἀνεκφράστον Αὐτοῦ ἀγαθότητα, ὅτι δὲν παύει νὰ χρησιμοποῖ τὴν ἀσυνκατάβασιν ἕνεκα τῆς ἀδυναμίας τῆς ἰδικῆς μᾶς φύσεως.

Ἀλλὰ πρόσεξε πάλιν τὸν δίκαιον πῶς ἐπιδεικνύει τὴν εὐγνωμοσύνην του. «Διότι ἔστησεν», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Ἰακώβ μίαν λίθην στήλην εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅπου ὤμιλησε μετ' αὐτὸν ὁ Θεός, προσέφερε δὲ θυσίαν αἶνον καὶ ἔχυσεν ὕδωρ εἰς αὐτὴν ἑλαιον διὰ νὰ τὴν καθιερώσῃ πρὸς τὸν Θεόν, ὠνόμασε δὲ τὸ μέρος ἐκεῖνο εἰς τὸ ὅποιον ὤμιλησε πρὸς αὐτόν ὁ Θεὸς Βαιθήλ».¹¹ B Σκέψου, πῶς πάντοτε ὁ δίκαιος μετὰ τὰς δυναμίας ποῦ δίδει εἰς τοὺς διαφόρους τόπους καθιστᾷ ἀληθινότερον τὴν ὑπευθύνισιν τῶν γεγονότων, ὥστε καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς νὰ γίνετο ὀρατότερον τὸ δράμα τὸ ὅποιον ἐδῶ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον εἶδε. «Ἀνεχώρησεν πάλιν», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Ἰακώβ ἀπὸ τὴν Βαιθήλ καὶ ἔστησεν τὴν σκηνὴν αὐτοῦ πέραν ἀπὸ τὸν πύργον Γαδέρ».¹² Πρὸς τὰ ἐμπρὸς πάλιν ἀναχωρεῖ ὁ δίκαιος διαζόμενος σιγὰ - σιγὰ νὰ φθάσῃ τὸν τόπον ὅπου κατακοῦσεν ὁ Ἰσαάκ. «Ἐπειτα», λέγει ἡ Γραφή, «ὅταν ἐπληρώσεν εἰς τὴν τοποθεσίαν Ἐφραθὰ ἐγέννησεν ἡ Ραχὴλ καὶ ἐταλαιπωρήθη πολὺ κατὰ τὸν τοκετόν. Τὴν ὥραν δὲ ποῦ ὑπέφερε σκληρὰ κατὰ τὸν τοκετόν τῆς εἶπεν ἡ μαῖα· ἔχε θάρρος διότι καὶ τὸ τέκνον σου αὐτὸ εἶναι υἱός».¹³ C Μὴ ἔχῃς ἀγωνίαν λέγει, διότι γεννηθῆς υἱόν. Διότι καὶ ἐν σὲ βασανίζουσι οἱ πόνοι τοῦ τοκετοῦ, σκέψου ὅμως ὅτι θὰ ἀπακτήρησιν υἱόν. Ὅτε δὲ πλέον ἡ Ραχὴλ ἐφυ-

10. Γεν. 35, 14-15.
11. Γεν. 35, 16.
12. Γεν. 35, 16-17.

χορηγεί, διότι απέβησαν εκ τού τοκετού εκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ θρέφους «υἱὸς ὀδύνης». Ὁ δὲ πατὴρ του τὸ ὄνομασε Βενιαμίν.¹³ Ἐκείνη μὲν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὄνομα συνέθη εἰς αὐτὴν ὄνομασε τὸ παιδί, ὁ δὲ πατὴρ του τὸ ὄνομασε Βενιαμίν. Καὶ μετὰ ἀπὸ τὸν τοκετὸν, λέγει ἡ Γραφή, «Ἀπέθανε δὲ ἡ Ραχὴλ καὶ ἐτάφη εἰς τὴν ὄδον Ἐφραθά· αὐτὴ εἶναι ἡ Βηθλεὲμ. Καὶ ἐστῆσαν ὁ Ἰακώβ μίαν στήλην εἰς τὸν τάφον τῆς Ραχὴλ».¹⁴ Τὴν λύπην διὰ τὸν θάνατον τῆς Ραχὴλ ἐμετρίασε ὁ γεννηθεὶς υἱὸς καὶ προσπαροικίωσε τὸν δίκαιον νὰ ὑποφέρει μὲ ἡμερίαν τὸν χαμὸν τῆς Ραχὴλ.

Τὸ γεγονός αὐτὸ πάλιν διεδέχθη ἡ θρασύτης τοῦ Ρουβὴν. Ἐ «Διότι ἐπήγευ», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Ρουβὴν καὶ ἐκοιμήθη μὲ τὴν Βαλλὰν, ἡ ὁποία ἦτο παλλακὴ τοῦ πατρὸς τοῦ Ἰακώβ. Ἐπληροφορήθη ὁ Ἰακώβ τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ του καὶ τοῦ ἐφάνη ὅπως ἦτο φυσικὸν πολὺ κακόν. Διότι ἦτο καὶ γεγονός πάρα πολὺ παράνομον».¹⁵ Διὰ τοῦτο μετὰ ἀπὸ αὐτά, ὅταν εἶδε τὸν νόμον ὁ Μωϋσῆς ἀπηγόρευσε υἱὸς καὶ πατέρας νὰ ἔχουν τὴν αὐτὴν σύζυγον. Διὰ νὰ μὴ προχωρήσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ κάμουν συνήθειαν ὁ νομοθέτης τὸ προλαμιδάει λέγων ὅτι ὁ ὑπεύθυνος διὰ τοιοῦτον τι εἶναι ἄξιος τιμωρίας.¹⁶ Ἄλλ' ὅμως ἔτσι καὶ τώρα ἡμετα ὑπέφερον ὁ Ἰακώβ τὴν προσβολὴν ὑπερνωκώμενος ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἀγάπην πού εἶχε πρὸς τὰ παιδιὰ του. Μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτά, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀπαθάνῃ, Ἐ ἐπιπλήττει δημοσίᾳ τὸ παιδί του ἀναγράφων τὴν παρανομίαν του καταρώμενος αὐτὸ διὰ νὰ σωφρονίζωνται καὶ οἱ ἐπόμενοι.

Ἀπὸ τὸ σημεῖον λοιπὸν αὐτὸ, ἀπαριθμεῖ ὁ μακάριος Μωϋσῆς τὰ παιδιὰ τοῦ Ἰακώβ καὶ μᾶς διδάσκει μὲ δσα διηγείται τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου. Διὰ νὰ μὴ νομίσῃς δέ, ὅτι χωρὶς λόγον αὐτὸς συνεξέχθη τὴν Ραχὴλ καὶ τὴν Λείαν καὶ τὰς δύο ὑπηρετριάς, ἀπαδεικνύει¹⁷ Ἄ ὅτι ἐξυπηρετεῖ ἕνα σχέδιον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο συνήνεσε νὰ σκευεῖται αὐτάς, ὥστε νὰ γεννηθοῦν ἐξ αὐτοῦ οἱ δώδεκα φυλαί. Διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν μνημονεύει ἡ Γραφή ὅτι ἀπέκτησε καὶ ἄλλο τέκνον, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι δὲν ἔγινε τοῦ-

13. Γεν. 35, 18.
14. Γεν. 35, 19-20. Μᾶλλον σήμερον διατηρήθη ὁ τάφος αὐτῆς εἰς τὴν Ραχὴλ.
15. Γεν. 35, 21.
16. Δευτ. 18, 18.

το ἄνευ λόγου καὶ ἄνευ σημασίας. «Ἦσαν δέ, λέγει, οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ δώδεκα».¹⁷ Καὶ χωρίζει λοιπὸν τοὺς υἱοὺς τῆς Λείας καὶ τῆς Ραχὴλ καὶ μετὰ ἀπαριθμεῖ τοὺς υἱοὺς τῶν δύο ὑπηρετριῶν καὶ λέγει «Αὗτοι εἶναι οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν εἰς αὐτὸν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν».¹⁸ Καὶ πράγματι ὁ Βενιαμίν τώρα ἐγεννήθη, ὅταν ἐβόασε κοντὰ εἰς τὴν Βηθλεὲμ. Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον ἔτσι λέγει ἡ Γραφή, «Οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν εἰς αὐτὸν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν»; Β Ἰσως διότι προτοῦ νὰ φύγῃ ἀπὸ αὐτῆς ἡ Ραχὴλ εἶχε συλλάβει αὐτόν. «Καὶ ἦλθε», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Ἰακώβ πρὸς τὸν πατέρα του, τὸν Ἰσαάκ».¹⁹ Νὰ σκεφθῆς πάλιν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ, ὅτι δι' ὅλα ἤθελε νὰ πληροφωρῇ τοὺς δικαίους ὁ φιλόανθρωπος Θεός. Διότι, ὅταν ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα του ὁ Ἰακώβ μετὰ ἀπὸ τὸσον πολλὰ ἔτη καὶ πολὺ παρηγορήθησαν καὶ οἱ δύο καὶ τὸ παιδί πού εἶδε τὸν πατέρα του καὶ ὁ πατὴρ πού εἶδε τὴν περιουσίαν τοῦ παιδιοῦ του καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντων. «Τότε ἀπέθανεν», λέγει ἡ Γραφή, «ὁ Ἰσαάκ γέρον καὶ πλήρης ἡμερῶν».²⁰ Διότι ἐὰν τότε, πού ὁ Ἰακώβ ἐκλεψε τὴν εὐλογίαν, λέγει, εἶχαν ἀδυνατίσει τὰ μάτια του ὥστε κατέστη δυνατὸν νὰ γίνῃ ἡ ἀπάτη, κατάλαβε πόσον εἶχε γεράσει τώρα μετὰ τὴν παρέλευσιν τόσον πολλῶν ἐτῶν. «Καὶ ἐθαψαν αὐτόν», συνεχίζει, «ὁ Ἰσαάκ καὶ ὁ Ἰακώβ».²¹ Ὅταν δὲ ἀπέθανεν ὁ πατὴρ των, «Ἄφου Ἰαβὲ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ὁ Ἰσαάκ καὶ δλοὺς τοὺς υἱοὺς του καὶ ὅλα δσα ἀπέκτησε εἰς τὴν χώραν Χαναάν ἀνεχώρησεν. Διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ περιουχὴ πού ἔμεναν λόγῳ τοῦ πλῆθους τῶν ὑπαρχόντων ζώων των. Καὶ κατόκησε λοιπὸν (ὁ Ἰσαάκ) εἰς τὸ ὄρος Σηεῖρ».²² Καὶ ἀπὸ διηγείται ἡ Ἁγία Γραφή ἐκείνουσ πού ἐγέννησε καὶ τὰ ἔθνη πού προήλθον ἀπὸ αὐτὸν λέγει²³ «Ὁ δὲ Ἰακώβ ἔμεινε ὡς ξένος εἰς τὴν χώραν εἰς τὴν ὅποιαν εἶχεν μείνει καὶ ὁ πατὴρ του εἰς τὴν χώραν Χαναάν».²⁴ Ἐ Ἀπὸ τὸ σημεῖον λοιπὸν αὐτὸ ἀκολουθεῖ ἄλλη διήγησις, ἡ

17. Γεν. 35, 22.
18. Γεν. 35, 23.
19. Γεν. 35, 27.
20. Γεν. 35, 29.
21. Γεν. 35, 29.
22. Γεν. 35, 6-7.
23. Ἠβρ. Γεν. 35, 9 κτ.
24. Γεν. 37, 1.

περί τὸν ἀξιοθαύμαστον Ἰωσήφ.

Ἄλλὰ, ἐάν θέλετε, νὰ σταματήσωμεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὸν λόγον, καὶ νὰ φυλάξωμεν δι' ἄλλοτε νὰ ἀρχίσωμεν τὴν ἱστορίαν διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰακώβ, ἀφοῦ ἐκεῖνο μόνον προτρέψωμεν τὴν ἀγάπην σας, ὅτι ἀπὸ κάθε λόγον τῆς Ἁγίας Γραφῆς νὰ κερθίζετε τὴν μεγαλυτέραν ὠφέλειαν καὶ τίποτε ἀπλῶς νὰ μὴ τὸ παρατρέχετε. Διότι τὰ θεῖα λόγια εἶναι θησαυρὸς πνευματικός, καὶ ὅπως ἀκριδῶς ἀπὸ τοὺς ὄλικούς θησαυροὺς καὶ ἓνα λίθον ἐάν λάβῃ κανεὶς, Ἐ πολὺ πλουτίζει, ἔτσι καὶ ἐδῶ αἱ ἀρεταὶ τῶν δικαίων, ἐάν θέλωμεν νὰ προσέξωμεν, τὸσον μεγάλην ὠφέλειαν θὰ ἡμπαρέσουσιν νὰ μᾶς χαρίσουσιν, εἰς τὸ νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν ὅμιον πρὸς αὐτὰς ζῆλον. Διότι τοιοῦτοτρόπως θὰ ἡμπαρέσωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ δοκιμάσωμεν τὴν ἴδιαν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. «Διότι ὁ Θεὸς δὲν κάνει προσωποληψίας, ἀλλ' εἰς κάθε ἔθνος ὁποῖος φοβεῖται τὸν Θεὸν καὶ πολιτεύεται εἰς τὸν θῆλον του μὲ δικαιοσύνην εἶναι δεκτός ὑπ' αὐτοῦ»²⁶ ὥστε, ἐάν ἐπιθυμοῦμεν, τίποτε δὲν ὑπάρχει πού νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ τύχωμεν μίαν τὸσον μεγάλην ἢ ἀκάμην καὶ μεγαλυτέρας ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ βοήθειας. Διότι μόνον ἐάν ἴδῃ ὅτι ἡμεῖς προσφέρωμεν τὴν ἰδικὴν μᾶς συνεισφοράν,²⁷ καὶ προτιμῶμεν ἐκεῖνα πού εἰς αὐτὸν φαίνονται καλὰ ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα, τότε καὶ αὐτὸς θὰ δεῖξῃ τὸσον μεγάλην προσοσίαν, ὥστε εἰς ὅλα νὰ ἐμμεθα ἀκατανίκητοι. Διότι ἔχοντες ἐχθρὸν ὁ ὁποῖος διαρκῆ καὶ ἀδιάλλακτον τὴν ἐχθρὸν ἔχει πρὸς ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο χρειάζεται πολὺ νὰ ἀγρυπνώμεν, ὥστε νὰ ἡμπαρέσωμεν νὰ ὑπερισχύσωμεν τῶν τεχνασμάτων του καὶ νὰ γίνωμεν ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ θέλη του. Δὲν θὰ νικήσωμεν δὲ κατ' ἄλλον τρόπον, παρὰ μόνον ἐάν ἡ συμπεριφορὰ μᾶς εἶναι ἄριστη, ὥστε νὰ ἡμπαρέσωμεν νὰ προσελκύσωμεν τὴν δωθεὴν βοήθειαν. Ἀρίστη δὲ συμπεριφορὰ εἶναι ὁ καθαρὸς βίος. Διότι τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν θεμέλιον καὶ τὴν βάση τῆς ἀρετῆς. Β' Ἐκεῖνος, λοιπόν, πού θὰ ἔχη αὐτὸν θὰ ἡμπαρέσῃ εὐκολώτερον νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ ὄλων τῶν ἄλλων· διότι οὔτε ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν χρημάτων θὰ νικήσῃ οὔτε ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς δόξης, οὔτε ἀπὸ τὸν φόβον οὔτε ἀπὸ ἄλλο τι πάθος. Καὶ τί λέγω ἐγώ. Πραγματικὰ ὅταν κανεὶς ἔχη καθαρὰν τὴν συνείδησιν, καὶ ἀπῆλαγμένην ἀπὸ κάθε κηλίδα θὰ δυνήσῃ νὰ ἔχη ἐντὸς του

26. Πράξ. 10, 34 - 35.

τὸν Δεσπότην τῶν ὄλων. Διότι, ὅπως λέγει ἡ Γραφή «Μακάριοι ἐκεῖνοι πού ἔχουν καθαρὴ καρδίαν, διότι αὐτοὶ θὰ ἴδουσιν τὸν Θεόν».²⁸ Ὅταν δὲ ἀξιώσῃ κανεὶς νὰ ἔχη μέσα του ἐκεῖνον, σὺν νὰ φορῇ τὸ σῶμα ἀπλῶς καὶ χωρὶς λόγον, θὰ συμπεριφέρεται λοιπὸν ἀνάλογα C καὶ θὰ δεῖξῃ πολλὴν περὶφρόνησιν διὰ τὰ ἀνθρώπινα. Διότι ὅλα τὰ ὄλικά πράγματα εἰς τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον θὰ φαίνονται σὺν σκιά, καὶ οὐνερο, καὶ σὺν νὰ εἶναι πολίτης τῶν οὐρανῶν²⁹ τίποτε ἀπὸ τὰ παρόντα δὲν θὰ ἐπιθυμῆσῃ. Τέτοιος ἦτο ὁ Παῦλος ὁ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης· διὰ τοῦτο καὶ ἐφώνασε λέγων· «Ἦ ζητεῖτε νὰ δοκιμάσετε τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος λαλεῖ ἐντὸς μου;»³⁰ Καὶ πάλιν εἰς ἄλλο σημεῖον· «Δὲν ζῶ πλέον ἐγώ, ζῆ δὲ μέσα μου ὁ Χριστός».³¹ Καὶ πάλιν. «Αὐτὴν τὴν ζωὴν πού ζῶ μέσα εἰς τὸ σῶμά μου τώρα, τὴν ζῶ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως».³² Βλέπετε ἄνθρωπον πού φέρει σῶμα, νὰ ὁμιλῇ δι' ὅλα σὺν νὰ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ σῶματος;

Ἄλλοι αὐτὸν ἄς ζηλεύσωμεν καὶ ἄς νεκρώσωμεν τὰ μέλη τῆς σαρκὸς D καὶ ἄς μὴ ἐργαζώμεθα μὲ αὐτὰ τὴν ἀμαρτίαν. Διότι ἔτσι πρὸ πάντων θὰ ἡμπαρέσωμεν νὰ παρουσιάσωμεν αὐτὰ ὡς θυσίαν ἀρεστὴν εἰς τὸν Θεόν. Βλέπετε τί καινούργιον καὶ παράδοξον ἔχει αὐτὴ ἡ θυσία; Ὅταν νεκρώνωνται τὰ μέλη, τότε γίνονται περισσότερο ἀποδεκτὰ διὰ τὴν θυσίαν, ἐνεκα τοῦ λόγου καὶ διατι; Ἐπειδὴ εἶναι πνευματικὴ ἡ θυσία καὶ δὲν ἔχει τίποτε τὸ αἰσθητόν. Διότι εἰς τὴν ὀλικτὴν μὲν θυσίαν οὐκ ἔστι μόνον τὸ νεκρὸν εἶναι ἀπόδλητον, ἀλλὰ καὶ τὸ ζωντανόν, σὺν ἔχη κάποιο ἐλάττωμα, οὔτε αὐτὸ εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ δεκτὸν ποτὲ εἰς θυσίαν. Καὶ αὐτὸ ἔχει νομοθετηθῆ ἀπ' ἀρχῆς³³ οὐκ ἔνευ λόγου, Ἐ ἀλλὰ διὰ νὰ ὀδηγηθῶμεν κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶσ ἀλόγων ζώων νὰ προσφέρωμεν μὲ μεγάλην προσοχὴν τὴν πνευματικὴν καὶ λογικὴν θυσίαν. Διότι, ὅτι ἦτο ἐκεῖ ἀκρωτηριασμένον καὶ εἶχε κομμένο τὸ αὐτὸ καὶ ἦτο κολοσὸν εἰς τὴν οὐράν, αὐτὸ ἐδῶ εἶναι ἡ πανηρία, ἡ ἐπιθυμία, ἡ ἀσελγεία, ἡ χρηματοφιλία καὶ κάθε ἀμαρτία· καὶ ὅτι ἦτο ἐκεῖ τὸ ὑγιὲς καὶ τὸ ἀπῆλαγμέ-

28. Ματθ. 5, 8.

29. Πράξ. Φιλιπ. 9, 20.

30. Β' Κορινθ. 13, 8.

31. Γαλ. 2, 20.

32. Γαλ. 2, 20.

33. Πράξ. Λευκ. 22, 33.

νον έντελώς έλαττώματος, τούτο είναι έδω εκείνο που έγινε έντελώς νεκρό διά τόν κόσμον και έτσι έκαμε τόν έαυτό του κατάλληλον διά τήν πνευματικήν θυσίαν. Αύτά άς μή τά παρατρέχωμεν έτσι, αλλά άφου τά θάλωμεν καλά εις τό μυαλό μας, άς προσπαθήσωμεν να μη φανώμεν κατώτεροι τών 'Ιουδαίων, οι όποιοι καιτοι δέν ειχον τό φώς και εύρίσκοντο εις τήν σκιάν, έδεικνυν τόσην μεγάλη προσοχήν. Διότι όπως εκείνοι οι όποιοι εκάθηντο και ειργάζοντο άκόμη με τό λυχνάρι τόσην πολλήν προσοχήν ειχον, έτσι και ήμεις ³² Α άφου ήξιώθημεν να φωτισώμεν άπό τόν ήλιον τής δικαιοσύνης και άφου αφήσωμεν τήν σκιάν και ώδηγηθώμεν προς τήν άλήθειαν, δέν θα δειξώμεν τήν ίδίαν προσοχήν σχετικά με τήν πνευματικήν αύτην θυσίαν; Και άς μη άφήνωμεν άπαρατήρητα τά θεωρούμενα μικρά άμαρτήματα, αλλά κάθε ήμέραν άς έξετάζωμεν και τά λόγια μας και τά έλέμημά μας και άς τιμωρώμεν τόν έαυτόν μας, διά να έλευθερώσωμεν έαυτούς τής μελλούσης κολάσεως. Διά τούτο λέγει και ό Παύλος: «Διότι εάν έκρίναμε ήμεις τούς έαυτούς μας, δέν θα έκρινώμεθα παρά του Θεού» ³³ Β άσπε, εάν έδω καταδικάζωμεν κάθε ήμέραν τās άμαρτίας μας, έλαττώνομεν τήν ασυτηρότητα τής εκεί κρίσεως. Έάν δε παρομελούμεν α"Όταν κατακρινώμεθα άπό τόν Κύριον, τιμωρούμεθα παιδαγωγικώς» ³⁴ Ας καταδικάσωμεν λοιπόν τούς έαυτούς μας προκαταβολικώς με πολλήν ευγνωμοσύνην και χαρίς να ξέρη κανείς άς καθίσωμεν εις τό δικαστήριον τής συνείδησεως και έτσι άς έξετάσωμεν τās σκέψεις μας και να κρίνωμεν ορθώς, διά να μη άνέχεται ή σκέψις μας να σύρεται προς τά κατώτερα, λόγω του επικρεμαμένου φόβου, αλλά να χαλιναγωγή τήν όρμήν και άφου λοιμθάγη ύπ' όψιν τόν άκοίμητον εκείνον οφθαλμόν κλείει ως διά τείχους τήν εισοδον εις τόν διάβολον. C "Ότι δέ άπό τήν άμέλειαν δλο ύποφέρωμεν, φωνάζει δυνατά ή πείρα τών πραγμάτων. Διότι, όπως εάν θελήσωμεν όλίγον να ξεσηκωθώμε πρέπει να ξετινάξωμεν άπό έπάνω μας τās κακάς σκέψεις που μας ύποβάλλει ούτος, όπως άκριθώς τινάζει κανείς τήν σκόνην, τοιουτοτρόπως και εάν κάποτε πέσωμεν, δέν τό παθαίνομεν αυτό άπό τήν ίδικήν του δύναμιν, αλλά άπό τήν ιδικήν μας άμέλειαν. Διότι δέν μας νικά διά τής βί-

32. Α' Κορινθ. 11, 31.
33. Α' Κορινθ. 11, 31.

ας και άναγκαστικά, αλλά μόνον άφου μας ξεπατήση. Είμεθα δε ήμεις κύριοι να μη ξεπατηθώμεν, εάν θελήσωμεν όλίγον να ξεπνήσωμεν και να είμεθα νηφάλιοι: όχι επειδή μόνον μας έχωμεν τόσην πολλήν δύναμιν, αλλά διότι τότε άξιώνόμεθα και τής θεϊκής βοηθείας. Έάν δηλαδή καταδάλωμεν εκείνο που εξαρτάται άπό ήμάς, θα έπακολουθήση όπωσδήποτε και ό,τι εξαρτάται εκ μέρους του Δεσπότου.

Δ Ας είμεθα λοιπόν νηφάλιοι, σάς παρακαλώ, και άφου γνωρίζωμεν τά τεχνάσματα του πονηρού, άς είμεθα ευπνητοί συνεχώς και άς παρακαλώμεν τόν Θεόν να μας βοηθήση εις τήν έναντίον αυτού πάλην. Διότι, έτσι μόνον και ήμεις θα γίνωμεν άκατανίκητοι και τά τεχνάσματα εκείνου θα ξεφεύγωμεν και τήν δοθήσιαν του Θεού θα έχωμεν και τά αιώνια αγαθά θα κερδίσωμεν, τά όποια είθε δλοι να κερδίσωμεν διά τής χάριτος και τής φιλανθρωπίας του Κυρίου ήμών 'Ιησού Χριστού, μαζί με τόν όποιον πρέπει να αναφέρεται ή δόξα, ή δύναμις και ή τιμή εις τόν Πατέρα Ε και τό "Άγιον Πνεύμα και τώρα και πάντοτε και αιώνως. 'Αμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΣΗΚΟΣΤΗ ΠΡΩΤΗ

«ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒ. Ο ΙΩΣΗΦ ΕΙΣ ΗΛΙΚΙΑΝ ΔΕΚΑΒΗΤΑ ΗΤΩΝ ΕΒΟΛΚΕ ΤΑ ΠΡΟΒΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΟΥ, ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΤΟΥ».

Πάλιν εἰς τὴν συνήθη πνευματικὴν τράπεζαν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς διηγῶμαι, καὶ ἀφοῦ συνεχῶς ὡς εἶπα προηγουμένως πρὸς σᾶς, ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου ἀνεγνώσθησαν νὰ σᾶς παραθέσω τὸ παρὸν πνευματικὸν γεῦμα. Διότι εἶναι ἱκανὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σήμερον ἀνεγνώσθησαν νὰ διδάξουν ὄλους ἡμᾶς, πόση εἶναι ἡ βλάβη τῆς θρασύτητας.¹ Ἀ καὶ πῶς τὸ ὄλεθρον τοῦτο πάθος τοῦ φθόνου ἐδείξε τὴν γνωστὴν του δύναμιν, ἐπαικασθὲν καὶ μεταξὺ συγγενῶν. Διὰ νὰ φαῖν ὅμως ὅτι ἐν συνεχείᾳ προχωρεῖ ὁ λόγος, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀναγνώματός.

«Αὐτὴ εἶναι», λέγει, «ἡ ἱστορία τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰακώβ». Κύτταξε πῶς ὁ θαυμάσιος οὗτος προφήτης (ὁ Μωϋσῆς), ἐν ὅπως ἐστράφη νὰ μᾶς διηγῆται τὴν γενεολογίαν τοῦ Ἰακώβ, ἀμέσως ἐστράφη εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ παιδιοῦ του. Καὶ ἀφοῦ εἶπεν, «Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰακώβ», ἐσταμάτησε νὰ μᾶς διηγῆται ἐν συνεχείᾳ καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντας καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνων πάλιν γεννημένους (ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἔχει κάμει προκειμένου περὶ τοῦ Ἰωσήφ) ἢ καὶ ἀμέσως ἐστραύσε εἰς τὸν Ἰωσήφ, τὸν νεώτερον ἢ, ἠμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν, τὸν τελευταῖον ὄλων τῶν ἀδελφῶν. Καὶ λέγει· «Ὁ Ἰωσήφ εἰς ἡλικίαν δεκαεπτά ἐτῶν ἐδόσκει τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς του μαζί μὲ τοὺς ἀδελφούς του».² Διὰ ποίαν αἰτίαν μᾶς φανερῶναι καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν; Διὰ νὰ μάθῃς ὅτι δὲν εἶναι καθόλου ἐμπόδιον ἡ νεότης διὰ τὴν ἀρετὴν, καὶ διὰ νὰ γνωρίσῃς περισσώτερον καὶ τὴν ὑπακοὴν τοῦ νέου πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐκείνων τὴν ἀγρίον διάθεσιν. Καὶ πῶς,

1. Γεν. 37, 2.

ἐνῷ αὐτὸς εἶχε τοιαύτας διαθέσεις πρὸς αὐτοὺς καὶ ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας του ἠμποροῦσε νὰ προσελκύσῃ τὴν συμπάθειαν αὐτῶν ἠθέλησαν νὰ παρομοιεύσουν τὴν ἀγάπην του. Ὁ καὶ ἐνῷ ἐβόλπον ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὅτι τὸ παιδί ἔρχετο πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ ὅτι ὁ πατὴρ ἠγάπα αὐτό, ἤρχισαν νὰ τὸ φθονοῦν, «Ἐσοκαφάνθησαν λοιπὸν τὸν Ἰωσήφ πρὸς τὸν πατέρα του τὸν Ἰσραήλ».³ Κύτταξε τὸ μέγεθος τῆς κακίας, ὅτι προσπαθοῦν νὰ μετακινήσουν τὴν ἀγάπην τοῦ πατρὸς τῶν καὶ ἐπινοοῦν ἀνυπόστατα πράγματα κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ. Καὶ τὸ μόνον ποῦ κατορθώνουν εἶναι νὰ κάμουν φανερόν τὸν φθόνον των. Διὰ νὰ μάθῃς δέ, ὅτι τοῦτο μόνον ἐκέρδιζον, τὸ νὰ κάμουν φανεράν τὴν κούφην τῶν διαθέσεων παρατήρησε, ὅτι ὁ πατὴρ των ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ των σοκαφάντησαν περισσώτερον ἠγάπα αὐτὸ τὸ παιδί του καὶ αὐτὸ προτιμοῦσε ἀπὸ ὄλους τοὺς ἄλλους. Ὁ Ὁ Ἰακώβ δέ, λέγει, «ἠγάπα τὸν Ἰωσήφ περισσώτερον ἀπὸ ὄλους τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, διότι ἦτο τὸ παιδί τῶν γηρατειῶν του. Ἐνεκα τούτου κατεσκεύασε δι' αὐτὸν ἐπιφανῆρον ποικιλόχρωμον».⁴ Τί σημαίνει «ἠγάπα τὸν Ἰωσήφ περισσώτερον ἀπὸ ὄλους τοὺς υἱοὺς του, διότι ἦτο τὸ παιδί ποῦ ἐγεννήθη ἐπὶ γηρατειά του»; Ἐπειδὴ ἦτο στεροῦνταίος, λέγει, καὶ εἶχε γεννηθῆ ὄταν ἦτο γέρον, διὰ τοῦτο ἠγάπα αὐτὸν περισσώτερον ἀπὸ ὄλας τὰ ἄλλα. Διότι περισσώτερον περιπόθητα φαίνεται ὅτι εἶναι τὰ παιδιὰ ποῦ γεννῶνται κατὰ τὴν γερωνικήν ἡλικίαν καὶ περισσώτερον μποροῦν νὰ ἀποσπάρουν τὴν πατρικὴν ἀγάπην. Ἐ Ἄλλὰ καὶ διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι δὲν ἦτο μόνον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔκαμε τὸν πατέρα του νὰ προτιμᾷ αὐτὸν ἀπὸ τὰ ἀδελφικά του, μᾶς διδάσκει ἡ Ἁγία Γραφή, ὅτι καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἄλλος ἐγεννήθη καὶ ἐν ἡ ἀγάπῃ ἐπιγαίει κατὰ τὴν φυσικὴν οἰκίαν τῶν πραγμάτων, ἐκεῖνος περισσώτερον θὰ ἠγαπάτο, διότι πράγματι αὐτὸς ἦτο υἱὸς τῶν γηρατειῶν του καὶ ἐγεννή-

2. Ἄλλα χειρόγραφα καθὼς καὶ τὸ Ἑβραϊκὸν καὶ ἡ Vulgata ὄντι ἐκατήνεγκαν δὲ Ἰωσήφ ἔχον ἐκατήνεγκαν δὲ Ἰωσήφ, ὅπου ἡ Ἰνδικα εἶναι ὅτι ὁ Ἰωσήφ κατήνεγκε τοὺς ἀδελφούς του πρὸς τὸν πατέρα.

3. Γεν. 37, 3. Ὅπως ὁ «ποιεῖται χιτῶν» ἦτο μακρὸς καὶ μὲ χερτίδας (μανίτικα), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν χιτῶνα τῆς ἐργασίας, ὁ ὁποῖος ἦτο κοντὸς καὶ χωρὶς μανίτικα. Συνίστατο δὲ ἀπὸ πολυχρόμια τεμάχια ὑφάσματος, ὡς ἐλέγχοντο εἰς τοὺς πίνακας τῆς Beni-Hassani.

4. Ὁ Ἰακώβ δὲ ἦτο 80 ἐτῶν κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰωσήφ.
5. Ἀγγλῶν, ὁ Βενιαμίν.

θη τότε πού ὁ δίκαιος ἔφθασεν εἰς τὸ ἔσχατον γῆρας. Τὶ λοιπὸν μπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ; Ὅτι κάποια χάρις οὐρανία ἦτο ἐκείνη πού ἔκαμε τὸν νέον ἀξιογάπητον καὶ ἔνακα τῆς ψυχικῆς του ἀρετῆς τὸν ἀνεδεῖκνυε ἀπὸ ἄλλους περισσότερον ἀρεστών. ⁵⁸⁴ Ἄ Ἀὐτὴ εἶναι ἡ οἰτία πού ὑπάρχει ἐπιπροσθέτως εἰς τὴν Γραφήν· ὅτι ἐπειδὴ ἦτο υἱὸς τῶν γρατειῶν του, διὰ τοῦτα κοί τὸν ἠγάπα περισσότερον, ὄχι διὰ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ χωρὶς τίποτε νὰ ὑποψιάζεται, εἶχε τὸ θάρρος πρὸς αὐτούς, ὅπως ἔχει κανεὶς εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ ὅλα τὰ ζητήματά του ἐξέθετε πρὸς αὐτούς.

Παρατήρησε λοιπὸν εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, πῶς ὁ θαυμάσιος Ἰωσήφ χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ πού ἐγένοντο, **Β** ὅπως ἀκριβῶς εἰς πραγματικούς ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν μετὰ τοὺς ἰδίους πόνους τῆς κοιλίας, εἶται προσφέρεται ἔχων πολὺ θάρρος καὶ συζητᾷ μαζί των μετὰ πολλὴν ἀπλότητα. Ἐκείνοι δὲ ἐπειδὴ ἀκυρεῖσθαι ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ φθόνου, ἦσαν προετοιμασμένοι νὰ μισοῦν αὐτόν. «Διότι ἐταν εἶδον οἱ ἀδελφοὶ ὅτι ὁ πατήρ των αὐτόν περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα παιδιὰ του ἀγαπᾷ τὸν ἐμίσησαν καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀμιλήσουν μαζί του τίποτε τὸ εἰρηνικόν». ⁶ Τὶ σημαίνει, «δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀμιλήσουν μαζί του τίποτε τὸ εἰρηνικόν»; **Γ** Ἐπειδὴ δηλαδὴ τοὺς ἀκυρεῖσε τὸ πάθος, καὶ τὸ μῖσος των ἐμεγάλωνε καθὲς ἡμέραν, καὶ σὰν νὰ ἦσαν αἰχμαλωτισμένοι καὶ τυραννισμένοι ἀπὸ τὸ πάθος ἐφέροντο βολῶς καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀμιλήσουν πρὸς αὐτόν τίποτε τὸ εἰρηνικόν. Καὶ παρατήρησε μετὰ πῶς τὸν τρόπον ἐδήλωσε τὴν αἰτίαν αὐτὴν τοῦ μίσους, ὅτι ἀρχὴ τῆς ὑπῆρξεν ὁ φθόνος, «Διότι εἶδον οἱ ἀδελφοὶ του», λέγει, «ὅτι ὁ πατήρ των ἀγαπᾷ αὐτόν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους υἱούς του». Ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα ἐπροξένησεν τὸν φθόνον δι' αὐτόν, ἀλλὰ ἐκεῖνο πού προσέκαλε τὴν πατρικὴν ἀγάπην ἦτο ἡ ἀρετὴ τοῦ παιδιοῦ. Ἐπρεπε, λοιπὸν, ἐκεῖνοι νὰ μιμηθοῦν τὸν ἀδελφὸν των καὶ νὰ ζηλεύσουν τὴν διαγωγὴν του, διὰ νὰ προσελκύσουν καὶ αὐτοὶ τὸν πατέρα. Τοῦτο

6. Γεν. 37, 4.

ὁμοίως ὅτε τὸ ἐνοσοῦν, **Δ** δεκνύον δὲ ὅλοι μαζί τὸ μῖσος των πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὁ πατήρ των. Καὶ ἐκείνοι μὲν, σὰν νὰ εὐρίσκοντο εἰς πόλεμον, τοιοῦτοτρόπως ἐγεννοῦσαν ἀπὸ μέσα των τὴν κακίαν καὶ τίποτε εἰρηνικὸν δὲν ἔλεγον εἰς αὐτόν, ἀλλὰ ἐφέροντο μετὰ βολιότητα, αὐτὰς δὲ ὁ θαυμάσιος (Ἰωσήφ) διατηρῶν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ χωρὶς τίποτε νὰ ὑποψιάζεται, εἶχε τὸ θάρρος πρὸς αὐτούς, ὅπως ἔχει κανεὶς εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ ὅλα τὰ ζητήματά του ἐξέθετε πρὸς αὐτούς.

Αὐτὸ τὸ πάθος καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἔκαμε τὸν Κάιν νὰ φθῶσῃ εἰς τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ του. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς αὐτοὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἀνάτης τοῦ πατρὸς των, τὴν ὁποῖαν ἐδεῖκνυε διὰ τὸ παῖδί, **Ε** ἦσαν προετοιμασμένοι νὰ μισοῦν αὐτόν καὶ ἐπεχείρουν νὰ τὸν πολεμοῦν καὶ καθὲς ἡμέραν ἐτρέφον μέσα των τὴν σφαγὴν του, κατὰ τὸν ἴδιον, λοιπὸν, τρόπον καὶ ἐκεῖνος (ὁ Κάιν), ἐταν εἶδε ὅτι τὰ δῶρα τοῦ ἀδελφοῦ του ἐγένοντο περισσότερον εὐπρόσδεκτα παρεκινήθη εἰς τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ λέγει· «Ἄς ἐξέλθωμεν εἰς τὴν πεδιάδα». ⁷ Ἐλπείς ὅτι καὶ αὐτὸς τίποτε δὲν ὑποψιάζεται, ⁵⁸⁵ Ἄ ἀλλὰ ὑπακούων εἰς τὸν ἀδελφὸν του ἐξέρχεται μαζί του καὶ γίνεται ὑποχείριος τοῦ μολυσμένου ἐκείνου χειροῦ. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ὁ θαυμάσιος Ἰωσήφ, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὴν κακὴν συμφωνίαν τῶν ἀδελφῶν του, συμπεριεφέρετο πρὸς αὐτοὺς ἀδελφικῶς καὶ τὰ δειρὰ τὰ ὁποῖα ἐφανερώσαν εἰς αὐτόν ὁ θεός, προαναγγέλλων εἰς αὐτόν τὴν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποῖαν ἐπρόκειτο νὰ ἀναβιβασθῇ καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν ἀδελφῶν του, τὰ ἀνεκοίνωνε. Διότι λέγει ἡ Γραφή, καὶ ἐὰν οὐκ εἶπεν εἰς αὐτούς· Ἄκούσατε τὸ δειρὸν αὐτό. Μοῦ ἐφάνητο ὅτι εἶπε εἰς ἐδένετε δεμάτια εἰς τὸ μέσον τῶν χωραφῶν τῆς πεδιάδος καὶ τὸ ἱδικόν μου τὸ δεμάτι ὑψώθη καὶ ἔμεινε ὄρθιον, **Β** τὰ δὲ ἱδικά σας δεμάτια στραπέφθησαν προσκύνησαν τὸ ἱδικόν μου. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ του εἶπον εἰς αὐτόν· μήπως θὰ γίνῃς βασιλεὺς καὶ θὰ βασιλεύσῃς ἐπάνω μας ἢ κύριός μας καὶ θὰ μᾶς διατάξῃς; Καὶ ἠρώτηθη τὸ μῖσος αὐτῶν ἀκόμη περισσότερον διὰ τὰ δειρὰ πού εἶδε καὶ τὰ λόγια πού τοὺς

7. Γεν. 4, 8.

είπε». Διὰ τοῦτο καὶ προκαταβολικῶς μᾶς ἐδίδασκεν, διὰ τὴν ἀρχὴν ἐδείκνυσεν τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, διὰ νὰ μὴ νομίσωμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ ὡς ἀνω γεγονός (τὸ ὄνειρον τοῦ εἰδεῖ) ἤρχισεν ὁ κατ' αὐτοῦ πόλεμος. Καὶ παρατήρησε πόσον πολὺ ἐτύφλωττον τὰ ὄνειρα ἐξηγουῦν οἱ ἴδιοι. Διότι δὲν δύναται νὰ εἰπῶν, ὅτι ὅπο ἄγνωστον ἐκείνων τοῦ ἐπρόκειτο νὰ συμβῶν εἰς τὸ μέλλον ἐφθόνου αὐτῶν, ὅτι ἐνῶ ἔμαθον ἀπὸ τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα τοῦ ἐπρόκειτο νὰ συμβῶν τόσον περισσώτερον ἔμαθον αὐτῶν. Πόσον μεγάλη ἡ ἀφροσύνη. Ἐνῶ ἔπρεπε, ἐπειδὴ ἐγνώρισεν τοῦτο, περισσώτερον ἀγάπην νὰ δείξων εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ἀγάλουν ἀπὸ τὴν μέσση τὴν αἰτίαν τοῦ μίσους καὶ νὰ ἐξορίσων τὸ πάθος τοῦ φθόνου, αὐτοὶ ἐξαλλίσθησαν εἰς τὴν σκέψιν καὶ μὴ ἔχοντες συναισθηθῆναι ὅτι ὅλα ὅσα ἔκανον ἦσαν ἐναντίον των, τόσον περισσώτερον μῖσος ἐδείκνυσεν κατ' αὐτοῦ.

Διὰ ποῖον σκοπὸν, ἄθλιοι καὶ ταλαίπωροι, δεκνύετε τόσον φθόνον, χωρὶς νὰ ἀγνοῆτε οὐτε τὴν ἀδελφικὴν σχέσιν, οὐτε ὅτι ἡ ἀποκάλυψις τῶν ὁνείρων φανερώσει τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς; **D** Μὴ λοιπὸν νομίζετε ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἀναστραποῦν ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὁ Θεὸς προσηγγεῖλε. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἐξηγήσατε τὸ ὄνειρον, τοιοῦτοτρόπως θὰ γίνῃ μετ' ὀλίγον καὶ ἂν ἀκόμη μωρίας ἐπινοήσεις θελήσατε νὰ κάμετε. Διότι καθὼς εἶναι ἀφαιρετικὸς καὶ σαφὲς ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων καὶ ἀποδεικνύει τὸ περισσεύει τῆς δυνάμεώς του, ἐπιτρέπει πολλακίς νὰ ὑπάρξουν πολλὰ ἑμπόδια, διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ, ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐξ ἀρχῆς εἶχον φανῆ κατὰ εἰς αὐτὸν καὶ τὰ ὅποια ἀποδεικνύουν τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεώς αὐτοῦ. Ἀλλὰ τοιαύτη εἶναι ἡ φύσις τοῦ φθόνου· τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν δύναται νὰ σκέπτεται, **E** ἀλλὰ διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὴν τὴν εἰκόνα, ἀφοῦ αἰχμαλωτισθῆ ὁ ἄνθρωπος εἰς αὐτὸν, τὰ πάντα πράττει ἐναντίον τῆς σωτηρίας του.

Καὶ αὐτοὶ μὲν περισσώτερον τὸν ἐμίσησαν ἕνεκα τῆς διηγήσεως τοῦ ὁνείρου, ὃ δὲ θαυμάσιος Ἰωσήφ ὅταν εἶδε καὶ ἄλλο ὄνειρον ἔχει μόνον εἰς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πατέρα του διηγείται, καὶ λέγει, «Μοῦ ἔφαση, ὡς ἐάν ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ἑνδεκά ἀστέραι με ἐπροσκυνούσων. Καὶ ἐπέπληξε αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν· τί

8. Γεν. 37, 5-8.

νομίζεις, ὅτι σημαίνει αὐτὸ τὸ ὄνειρον τοῦ εἶδες; Μήπως θέλεις νὰ πῆς ὅτι ἐγώ, ἡ μητέρα σου ⁸⁸ **A** καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου θὰ ἐλάωμεν νὰ σὲ προσκυνήσωμεν ἐδαφιαίως; Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ τὸν ἐφθόνουν ἀκόμη περισσώτερον. Ἀλλὰ ὁ πατὴρ τοῦ ἐφύλαξε μέσα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τὰ λόγια τοῦ Ἰωσήφ.⁹ Ἐπειδὴ ἔβλεπε ὁ πατὴρ τὸν φθόνον, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν του, διὰ τοῦτο ἐπέπληξε τὸ παιδί του καὶ ἐπεξηγήει καὶ αὐτὸς τὸ ὄνειρον, συλλογισόμενος δὲ ὅτι ὁ Θεὸς ἔκαμε εἰς αὐτὸν τὴν ἀποκάλυψιν, ἐφύλαττε τὰ λόγια εἰς τὴν καρδίαν του. Τὰ ἀδελφία του ὁμοῦ δὲν ἐσκέπτοντο κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Ἀλλὰ τί ἔκαμαν; Πάλιν πολὺ περισσώτερον ἐζήλευσαν. Ἀλλὰ διότι ἔχετε ἐκμανῆ; διὰτί κάμετε πράγματα ἀνθρώπων παραφρόνων; Δὲν βλέπετε ὅτι ἡ ἐπανάληψις τῶν ὁνείρων δὲν ἔγινε ἀπλῶς καὶ ἀνευ λόγου, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθετε ὅτι θὰ πραγματοποιηθῶν ὅπως ἴδωμεν τὰ προαναγγελέντα **B** καὶ νὰ παύσατε τὴν φονικὴν διάθεσιν, ἀφοῦ ἀντιλήφθητε ὅτι ἐπιχειρῆτε τὰ ἀδύνατα; Ἐπρεπε μὲν λοιπὸν, ἀφοῦ φερθήτε καὶ σκεφθῆτε ἀδελφικὰ, νὰ κρίνετε σὺν δικῆ σας τὴν πρόβον τοῦ ἀδελφοῦ σας καὶ τὴν σπουδαίαν θέσιν τοῦ πρόκειται νὰ καταλάβῃ. Ἐπειδὴ ὁμοῦ δὲ αὐτὸ δὲν μπορεῖ καθόλου νὰ γίνῃ λόγος, τοῦλάχιστον ἐκεῖνο ἦτο οὐνεπὲς αἰεὶ νὰ σκεφθῆτε ὅτι ἡ διαμάχη αὐτὴ δὲν ἦτο ἐναντίον του, ἀλλὰ ἐναντίον τοῦ Δεσπότη τῶν ὅλων, ὁ ὁποῖος ἤδη εἶχε φανερώσει αὐτὰ εἰς αὐτόν. Ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, καθὼς σὰς εἶπα προηγουμένως, χωρὶς οὐτε τὴν φύσιν νὰ ἐντρέπωνται καὶ χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ἑξίν τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην σαγήνην τοῦ Θεοῦ, ἠῤῥησαν τὸ ἐναντίον του μῖσος καὶ κρυφίως ἀναβάν τὴν φωτιάν τοῦ τοῦς ἔκακε ἐσωτερικὰ, ὅχι χωρὶς οὐτε ὁ πατέρας των, οὐτε ὁ ἴδιος ὁ νέος νὰ ὑποπιεῖται κάτι τέτοιο, οὐτε ὅτι εἰς τέτοιαν τρέλλαν ἐπρόκειτο νὰ φθάσουν. Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἐπῆγαν οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὰ ποῖμνά των «εἶπεν ὁ πατὴρ των εἰς τὸν Ἰωσήφ. Τὰ ἀδελφία σου δὲν θόσκουν τὰ πρόβατά των εἰς τὴν Συχὲμ; ἔλα νὰ σὲ ἀποστείλω πρὸς αὐτούς. Καὶ ἀπάντησεν ὁ Ἰωσήφ πρὸς αὐτόν· «Εἶμαι πρόθυμος νὰ τὸ κάμω».¹⁰ Εἶδες τὴν φιλοστοργίαν τοῦ πατρὸς πρὸς τὰ παιδία του; Εἶδες τὴν ὑπακοήν τοῦ παιδιοῦ; «εἶπε δὲ εἰς αὐτόν Πήγαυε ἐκεῖ νὰ

9. Γεν. 37, 9-11.

10. Γεν. 37, 13.

Ιδης εάν είναι καλά οι αδελφοί σου και τα πρόβατα και ε-
λα κατόπιν να με πληροφορήσης».¹¹

Όλα δε αυτά έγινοντο διά να αποδειχθή και η αβε-
λική αγάπη του Ίωσήφ, D και να γίνη έντελώς φανερά η
φονική διάθεσις εκείνων. Έγίνοντο δε και ως προδιατύπω-
σις εκείνων που έπρόκειτο να συμβούν εις τὸ μέλλον, και
προβλεγράφοντο ως εν ακιῆ τὰ ἀληθινὰ γεγονότα. Καί κα-
θώς ο Ίωσήφ έπήγαινε πρὸς τοὺς ἀδελφούς του διά να
τοὺς επισκεφθῆ, εκείνοι χωρὶς να έντραποῦν, ότι ήτο α-
δελφός των, ουτε την αιτίαν διά την οποίαν παρευρίσκε-
το, πρώτοι μὲν έσκέπτοντο να τὸν φονεύσουν, κατόπιν δὲ
τὸν επώλουν εις τοὺς θαλάσσους. Τοιουτοτρόπως και ο
Ιδικός μας Δεσπότης, ενεργῶν συμφώνως πρὸς την φι-
λανθρωπίαν του, ήλθε διά να επισκεφθῆ τὸ γένος τῶν αν-
θρωπῶν και ἀφου ανέλαθε την ὁμοίαν πρὸς ημᾶς σάρκα
και ἀφου ήξιώθη να γίνη αδελφός μας έτσι ήλθε. E Διά
τοῦτο φωνάζει ο Παῦλος και λέγει «δὲν έρχεται να βοη-
θήση ἀγγέλου, ἀλλ' έρχεται εις βοήθειαν τῶν ἀπογόνων
τοῦ Ἀδραάμ. Έπρεπε λοιπόν, προκειμένου να βοηθήση
τοὺς ἀνθρώπους, να εξομοιωθῆ καθ' ὅλα πρὸς τοὺς α-
δελφούς του».¹² Ἀλλὰ οί ἀχάριστοι Ἰουδαῖοι τὸν Ιατρὸν
τῶν σωματίων και τῶν ψυχῶν, εκείνον ο οποίος καθ' ἑκά-
στην ἐπιτέλει μύρια θαύματα έπεχέρουν να φονεύσουν
και επραγματοποίησαν την φονικὴν των διάθεσιν και ε-
σταύρωσαν εκείνον ο οποίος διά την ημετέραν σωτηρίαν
κατεδόχη να αναλάβη δοῦλου μορφήν. Ἀλλ' αὐτοί μὲν
καί επεχέρησαν και τὸν ἐφόνευσαν σταυρώσαντες' εκείνοι
δὲ έσκέφθησαν μὲν, δὲν επραγματοποίησαν ὅμως αὐτὰ
ταῦ εἶχαν ἀποφασίσει. ⁵²⁷ A Έπρεπε δὲ η πρόσωπις
να υπολείπεται τῆς πραγματικότητος, διότι ἄλλως δὲν θά
ήσαν εκείνα προτύπως αὐτῶν που έπρόκειτο να γίνουν
μετὰ ταῦτα. Διά τοῦτο εκεί μὲν προκαταβολικῶς, ὡσάν
μέσα εις ακιῶν προβλεγράφησαν. Καί να καταλάβης τὸ
θαῦμα. Δὲν ἐφόνευσαν, ἀλλὰ επώλησαν και ἀφου ἐλέρω-
σαν τὸ ένδυμά του με τὸ αἷμα τοῦ ἐμφίτου τὸ ξερον εις
τὸν πατέρα των και ήθέλησαν να πείσουν αὐτόν, ότι ε-
φρονεύθη τὸ παιδί. Παρατηρεῖς, ότι ὅλα αὐτὰ έγινοντο, διά
να διατηρηται ὡς εν ακιῆ μὴν η εικῶν τῶν πραγμάτων
και να διαφυλάσσεται η ἀλήθεια;

11. Γεν. 37, 14.

12. Ἰερ. 2, 16 - 17.

Ἀλλὰ δε επανέλθωμεν εις την συνέχειαν τοῦ λόγου.
«Ἀπέστειλεν αὐτόν», λέγει η Γραφή, «ο πατήρ του και
ήλθεν εις την Συχέμ. B Καί καθὼς περιεπλανάτο εις την
πεδιάδα, συνήντησεν αὐτόν κάποιος ἀνθρωπος και τὸν η-
ρώτησε λέγων' Τί ζητεῖς ὧδε; Εκείνος δὲ ἀπακρίθη Ζη-
τῶν να εἶρω τοὺς ἀδελφούς μου. Πές μου, εάν γνωρίζης,
που θόσκουν τὰ πρόβατά των;»¹³ Κύπταζε, με πόνον επι-
μέλειαν οὗτος ἀναζητᾷ τοὺς ἀδελφούς του και ερευνᾷ λε-
πτομερῶς και σχολαστικῶς και τὰ πάντα κάμνει ὡστε να
τοὺς Ιδῆ. «Εἶπε δὲ κάποιος», λέγει, «εχουν ἀναχωρήσει ἀ-
πὸ ἔδω, διότι τοὺς ήκουσα να λέγουν, ότι θά πορευθῶν
εις Δωθεσεμ.»¹⁴ Καί ἐπορεύθη ο Ίωσήφ πρὸς την κατεύθυ-
σιν αὐτὴν και εἶρεν αὐτούς. Εκείνοι δὲ εἶδον αὐτόν ἀπὸ
μακριά, πρὶν να πλησιάση και έσκέφθησαν πονηρὰ ἐναν-
τίαν του και ἀπεφάσισαν να τὸν φονεύσουν.»¹⁵ C Σκέψου
εις τὸ σημείον τοῦτο την επανοητικὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ,
ὅτι ἐνῶ αὐτοί εἶχον την διάθεσιν να προβοῦν εις τὸν φό-
νον αὐτοῦ, εκείνος δὲ ο οποίος τὰ πάντα επιτυχάνει και
δύναται να τὰ ἀλλάξῃ επιτρέπει ὡστε να εἶδον εις τὸ
μέσον ἐμπόδια με τὸν σκοπόν να αποδείξῃ τὸν Ιδικόν του
ἀγωνιστὴν λαμπρότερον και να ἐπιφέρῃ κατόπιν την
πραγματοποίησιν τῶν δυνείων. «Εκείνοι δὲ εἶδον αὐτόν»,
λέγει η Γραφή, «ἀπὸ μακριά, πρὶν να πλησιάση και ε-
σκέφθησαν πονηρὰ ἐναντίον του και ἀπεφάσισαν να τὸν
φονεύσουν. Καί εἶπεν ο ένας αδελφός πρὸς τὸν ἄλλον' να,
έρχεται εκείνος που δλέπει τὰ θνεῖρα' ἐλάτε λοιπόν να
φονεύσωμεν αὐτόν και να ρίξωμεν αὐτόν εις ἕνα ἀπὸ τοὺς
λάκκους αὐτοῦς και θά εἴπωμεν εις τὸν πατέρα μας ότι
δυσρον θνητόν τὸν κατέφαγον. Καί έτσι θά ἴδωμεν ποία θά
εἶναι η φεία τῶν δυνείων του.»¹⁶ Εἶδες ότι, ἐπειδη ἐπερί-
μεναν την πραγματοποίησιν τῶν δυνείων, προσεπάθουν
να τὸν φονεύσουν; D Ἀλλὰ διά να μάθουν ότι δὲν εἶναι
δυνατὸν εκείνα, τὰ ὁποία προσηγγείλεν ο Θεός να μὴ
πραγματοποιηθῶν και σκέπτονται και προσπαθοῦν και
ἀποδεικνύουν την κακότητά των. O δε σοφός και
ἐμπειρετικός Θεός και ὅταν ἀκούη σκέπτονται κα-
κά τοὺς κάμνει, ὡστε και χωρὶς την θέλησιν των

13. Γεν. 27, 14 - 16.

14. Δωθεσεμ' πρόκειται διὰ μικρὰν πόλιν καμένην βορείως τῆς Συ-
χέμ.

15. Γεν. 27, 17 - 18.

16. Γεν. 28, 18 - 20.

νά εξυπηρετήσουν τὴν σκοπιμότητα ἐκείνων ποὺ θὰ ἐγίνοντο εἰς τὸ μέλλον. Διότι ὅταν συνεφώνησαν νὰ τὸν φονεύσουν καὶ ἀπέδειξαν ὅτι εἶχαν τὴν διάθεσιν διὰ τὴν σφαγὴν. «Ὅταν ἤκουσε», λέγει, «ὁ Ρουθὴν τὰς ἀποφάσεις των τὸν ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὰ χέρια των καὶ εἶπεν· Ἄς μὴ φθᾶσωμεν μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ ἀφαιρέσωμεν τὴν ζωὴν του. Μὴ θελήσετε νὰ χύσετε αἷμα. Ρίψατε αὐτὸν εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς λάκκους τῆς ἐρήμου καὶ μὴ ἀπλώσατε τὸ χεῖρ σὰς ἐναντίον του. Ἐ Αὐτὰ δὲ τὰ ἔλεγε μὲ σκοπὸν νὰ σώσῃ τὸν Ἰωσήφ ἀπὸ τὰ χέρια των καὶ νὰ τὸν ἀποδώσῃ αὐτὸν εἰς τὸν πατέρα του».¹⁷ Βλέπεις, ὅτι καὶ αὐτὸς δὲν τολμᾷ φανερὰ νὰ σώσῃ τὸν ἀδελφὸν του, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε προηγουμένως νὰ σταματήσῃ τὴν φονικὴν αὐτῶν δι-
 ἄθεσιν λέγει, «Μὴ θελήσετε νὰ χύσετε αἷμα, ἀλλὰ ρίψατε αὐτὸν εἰς ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς ὁδοὺ τοὺς λάκκους». Καὶ ἐπειδὴ θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ ἡ Ἁγία Γραφή τὸν σκοπὸν τοῦ Ρουθὴν λέγει, «ταῦτα δὲ ἔπραττε μὲ τὸν σκοπὸν νὰ σώσῃ αὐτὸν καὶ νὰ τὸν ἀποδώσῃ αὐτὸν εἰς τὸν πατέρα του».

Καὶ ἐνῶ αὐτὰ ἐσκέπτοντο δὲν εἶχαν ἀκόμη φθάσει ὁ Ἰωσήφ, ἀλλὰ ἦλθεν, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶχαν κάμει αὐτὴν τὴν συνδιάλεξιν. «Ἦλθε», λέγει, «ὁ Ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ».¹⁸ Ἄ Θὰ ἔπρεπε λοιπὸν ἐκεῖνοι νὰ προστρέξουν εἰς τὸν ἀδελφὸν των καὶ νὰ τὸν ἀγκαλιάσουν καὶ νὰ μάθουν ἐκεῖνα τὰ ὅποια παρήγγειλε ὁ πατὴρ του, αὐτοὶ δέ, σὺν νὰ ἦσαν ἀκριβῶς ἀγρία θηρία ποὺ ἐλέπτουν ἀνρί, πηδοῦν ἐπάνω του, καὶ «Ἀφῆρσαν ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ τὸν ποικιλόχρωμον χιτῶνα καὶ ἀφοῦ τὸν ἐπῆραν, τὸν ἔρριψαν εἰς ἓνα λάκκον. Ὁ δὲ λάκκος ἦτο ξηρὸς, δὲν εἶχε νερόν».¹⁹ Ὅπως ἀκριβῶς συνεβούλευσεν ὁ Ρουθὴν ἔτσι ἔκαμαν· Καὶ ἀφοῦ ἔρριψαν αὐτὸν, «ἐκάθισαν νὰ γευματίουν».²⁰ Πόση σκληρότης, πόση ἀπανθρωπιά! Ἐκεῖνος μὲν τόσον δρόμον ἔκαμε καὶ τόσην φροντίδα ἔδειξε διὰ νὰ τοὺς ζητήσῃ, ὥστε νὰ ἴδῃ καὶ νὰ εἴπῃ εἰς τὸν πατέρα του τὰ νέα των. Ἐ Ἐκεῖνοι ἀντιθέτως σὺν νὰ ἦσαν θάρσαροι καὶ ἀγριοί, ἐπειδὴ ἐδέχθησαν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ρουθὴν νὰ μὴ χύσουν τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ των, ἠτοιμάζοντο νὰ τὸν κάμουν νὰ ἀποθάνῃ τῆς πείνας. Ἄλλ' ὁ φιλόνητος Θεὸς γρήγορα τὸν ἐγλύτωσε ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν ἀδελφῶν

17. Γεν. 37, 21 - 22.
 18. Γεν. 37, 23.
 19. Γεν. 37, 23 - 24.
 20. Γεν. 37, 25.

του. «Διότι καθὼς ἐκάθισαν», λέγει, «νὰ γευματίουν εἶδαν νὰ ἐρχονται ταξιδιώται Ἰσραηλίται οἱ ὅποιοι κατη-
 θύοντο πρὸς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰούδας· Τί θὰ ἀφελῆθῶμεν, ἐάν φονεύσωμεν τὸν ἀδελφὸν μας καὶ ἀπο-
 κρύψωμεν τὴν δολοφονίαν του; Ἄς πωλήσωμεν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ἑμποροὺς C καὶ ἄς μὴ ταῦθ' ἔπ' αὐτοῦ οἱ φονικαὶ μας χεῖρες, διότι εἶναι ἀδελφός μας καὶ σὰρξ καὶ αἷμα μας».

Κύπτει ὅτι καὶ προηγουμένως ὁ Ρουθὴν μὲ τὸ μικρότερον κακὸν ἠμποδίσεν τὸ μεγαλύτερον· καὶ πάλιν ὁ Ἰούδας συμβουλεύει νὰ πωλήθῃ ὁ ἀδελφός, ὥστε νὰ σώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν σφαγὴν. Ὅλα δὲ αὐτὰ ἐγίναν διὰ νὰ ἐκπληρωθοῦν καὶ χωρὶς τὴν θέλησιν των ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὁ Θεὸς προανήγγειλε καὶ ἐξυπηρετῶν τὴν θέαν οἰκονομίαν. «Καὶ ἀφοῦ ἐδέχθησαν», λέγει ἡ Γραφή, «τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἰούδα, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἀπὸ τὸν λάκκον καὶ τὸν ἐπώλησαν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ἀντὶ εἰκοσὶ χρυσῶν νομισμάτων».²¹ Ὡς πόσον παράνομος συναλλαγὴ, ὡ καταστρεπτικὸν κέρδος, ὡ ἀδικωτάτη πώλησις! Ὁ Ἐκεῖνον ποὺ ἐγεννήθη μὲ τοὺς ἰδίους πόνους μὲ εἰσὰς καὶ ἦτο τόσον ἀγαπητός εἰς τὸν πατέρα, ποὺ ἦλθε διὰ νὰ σὰς ἐπισκεφθῇ, ἐκεῖνον ποὺ οὔτε ὀλίγον οὔτε πολὺ σὰς ἠδικήσε, ἐπιχειρεῖτε νὰ πωλήσατε καὶ μάλιστα νὰ πωλήσατε εἰς θαρσάρους ἀνθρώπους ποὺ κατέρχονται εἰς τὴν Αἴγυπτον; Δικαί' σὰς κατέλαθε τόση μεγάλη τρέλλα; Πόσον μεγάλος ὁ φθόνος; Ποῖα ἡ βασκανία; Ἐάν μὲν φοβήσθε τὰ ὄνειρα καὶ κάμνετε τοῦτο, διότι ἔχετε πεισθῆ ὅτι ὀπωσθήποτε ἔτσι θὰ εἶναι, τότε διὰτὶ ἐπιχειρεῖτε τὰ ἀδύνατα καὶ μὲ τὰς πράξεις σας κηρύττετε τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ὅλα αὐτὰ προανήγγειλεν; Ἐ Ἐάν δὲ εἰς τίποτε δὲν ὑπολογίζετε τὰ ὄνειρα, ἀλλὰ νομίζετε αὐτὰ ὡς παραλήρηματα, διὰτὶ κάμνετε αὐτὰ τὰ πράγματα, τὰ ὅποια θὰ σὰς προσενήσουν αἰώνιον στίγμα καὶ θὰ προκαλέσουν συνεχῆ πένθος εἰς τὸν πατέρα σας; Τόσον ὑπερβολικὸν πάθος ἔχετε, μᾶλλον δὲ δολοφονικὴν διάθεσιν; Διότι ὅταν κανεὶς πῶς εἰς ἄπονον τινὰ πράξιν καὶ διαπιστοθῇ ἀπὸ τοὺς ἀσχημῶς διαλογισμοὺς, δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν, οὔτε τὴν φύσιν ἐντρέπεται, οὔτε ἄλλο τι ποὺ ἠμπορεῖ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ

21. Γεν. 37, 25 - 27.
 22. Γεν. 37, 27 - 28.

εις συμπάθειαν. Αὐτὸ ἔπαθον καὶ αὐτοί. (Δὲν ἔλαθον ὑπὸ δὴν) οὐτε δτι ἦτο ἀδελφός των, οὐτε δτι ἦτο νέος, οὐτε δτι ἦτο τόσοσ ἀγαπητός εις τὸν πατέρα των, οὐτε δτι δὲν ἤξερε τὴν ξενιτειάν καὶ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς εις τὴν ξένην χώραν, 589. Α ὁυτε δτι πρόκειται νὰ διαδίσῃ τόσοσν χώραν καὶ νὰ συζῆ με βαρβάρους. Ἄλλὰ ἀφοῦ ἔβδωσον κάθε συνετήν σκέψιν, δι' ἕνα μόνον ἀφρόντισαν, τὸν φόβον των, ὅπως ἐνάμικον κατὰ πρῶτον νὰ τὸν πραγματοποιήσασιν.

Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν ἔγιναν ἀδελφοκτόνοι. Ἐκεῖνος δὲ πού ἔπαθε αὐτὰ ἐκ μέρους των, ὅλα τὰ ὑπέφερον με γενναϊότητα. Διότι τὸν ἀφροῦρει τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ἐπάνω καὶ ὅλα τὰ δύσκολα τὰ ἔκαμε ἔκολα καὶ εὐχερῆ. Διότι δταν ἔχωμεν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν μέσῳ των βαρβάρων ἐάν εὐρισκώμεθα, καὶ εις τὴν ξενιτειάν ἐάν ἤμεθα, Β δυνάμεθα νὰ περνῶμεν καλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνους πού εὐρίσκονται εις τὸ σπίτι των καὶ ἔχουν ὅλα τὰ καλά των. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἀντιθέτως, ἐάν εἴμεθα εις τὸ σπίτι μας καὶ νομιζώμεν δτι ἔχομεν κάθε ἀνυσιν, ἐάν δὲν ἔχωμεν τὴν ἀνυκὸν βοήθειαν, εἴμεθα πιά ἐλλεινοὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Διότι πολλὴ μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ ἡ ἀδυναμία τῆς κακίας καὶ τοῦτο πρὸ πάντων ἀποδεικνύει εις ἡμῶς αὐτὴ ἐδῶ ἡ ἱστορία. Διότι, εἰπέ μου, ποίους θεωρεῖς ἔλλεινοὺς καὶ ἀξιοδακρύτους, αὐτοὺς πού τόσο ἔκαμαν εις τὸν ἀδελφόν των ἢ ἐκεῖνον πού ἔγινε δούλος τὸν βαρβάρων; Εἶναι φανερόν δτι αὐτοὺς θεωρεῖς. Διότι νὰ σκεφθῆς, λοιπόν, δτι ὁ θαυμασῖος ἐκεῖνος Ἰωσήφ, C ὁ ὅποιος ἀνετράφη ἀπὸ τόσοσ δούλους καὶ ἦτο διαρκῶς εις τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς του, διὰ μιᾶς νὰ ἀναγκάζεται νὰ ὑποστῆ φοβερὰν δουλείαν καὶ μάλιστα δουλείαν εις βαρβάρους ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν ἔφεροντο καλύτερα ἀπὸ θῆρια. Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖνους ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων ἐζημέρωνε καὶ εις ἐκεῖνον πολλὴν ἔδιδε τὴν ὑπομονήν.

Καὶ ἀφοῦ ἐπώλησαν τὸν ἀδελφόν των, σὺν νὰ εἶχαν πλέον τελειώσει τὸν σκοπὸν των, νὰ πῶς συμπεριεφέροντο, ἀφοῦ ἔδωκαν ἀπὸ τὴν μέσση αὐτὸν πού ἐφθόνουν. «Ἐπάστρεψε δὲν, συνεχίζει ἡ Γραφή, «ὁ Ρουδὴν»²⁹ εις τὸν λάκκον καὶ δὲν εἶδεν ἐκεῖ τὸν Ἰωσήφ. Καὶ ἔσχεσε τὰ ἐν-

29. Προφανῶς ὁ Ρουδὴν ἀπασιζέτε, δταν οἱ ὑπόλοιποι ἀδελφοὶ ἐπώλησαν τὸν Ἰωσήφ εις τοὺς ἱμαμαλίτας ἐμπόρους.

δύματά του D καὶ ἐγύρισε πίσω πρὸς τοὺς ἀδελφούς του καὶ εἶπε, Τὸ παιδί δὲν εἶναι μέσο εις τὸν λάκκον. Τί θὰ γίνω λοιπόν ἐγὼ τώρα καὶ πού θὰ ὑπάγω;»³⁰ Ἐπειδὴ λοιπόν ἐβδωξεν ἀνωτέρω ἡ Ἁγία Γραφή, δτι πρὸς τὸν σκοπὸν ταῦτον συνεβούλευσιν νὰ ρίξουν αὐτὸν εις τὸν λάκκον, ὥστε νὰ ἔμπορέσῃ νὰ γλυτώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὰ φονικά των χέρια καὶ νὰ τὸν φέρῃ πίσω εις τὸν πατέρα του δι' αὐτὸ τώρα, λέγει, πού εἶδε δτι ἔπεσε ἔξω εις τὸν σκοπὸν του, ἔσχεσε τὰ ἐνδύματά του καὶ εἶπεν· «Τὸ παιδί δὲν εἶναι μέσο εις τὸν λάκκον. Τί θὰ γίνω λοιπόν ἐγὼ τώρα καὶ πού θὰ ὑπάγω;». Ποῖον, λέγει, θὰ ἔχωμεν ἀπολογίαν καὶ μάλιστα ἐγὼ ὁ θεωρούμενος πρῶτότακος; Διότι ἐνόμιζε δτι αὐτὸς εἶχε φονεῖσθῃ. Ἄλλ' δταν εἶχε γίνε αὐτὸ τὸ ὅποιον ἐπεβίωκον καὶ ἐκεῖνον πού ἠμίσασιν. Ἐστειλαν εις τὴν ξένην χώραν καὶ Ε ἔτσι ἠμπόρεσαν νὰ ἱκανοποιήσασιν τὸν φόβον των, ὅστερα τὰ πάντα μηχανεύονται: διὰ νὰ παραπλανήσουν τὸν πατέρα των καὶ νὰ μὴ φανερωθῇ ἡ κακὴ των συμφωνία. «Καὶ ἀφοῦ βεβαίωσαν, λέγει, «ἕνα ἄρπιον ἀπὸ τὰ γίδια καὶ ἐλέρωσαν τὸν χιτῶνα με τὸ αἷμά του, τὸν ἔφεραν εις τὸν πατέρα των καὶ εἶπον· ἔξετάσέ το μήπως εἶναι ὁ χιτῶν τοῦ υἱοῦ σου ἢ οχι»³¹.

Διατὶ ἔξαπατᾷ τὸν ἑαυτὸν σας, ἀνόητοι; Διότι καὶ τὸν πατέρα σας ἐάν δυνηθῆτε νὰ παραπλανήσετε, θὰ δυνηθῆτε ὅμως νὰ ξεφύγετε τὸν ἀκοίμητον οὐραλμόν, τὸν ὅποιον πρὸ πάντων ἔπρεπε νὰ φοβήσθε; Ἄλλὰ τέτοια εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, μᾶλλον δὲ τέτοια εἶναι ἡ ἀμέλεια τῶν πολλῶν, ἐνῶ ἐκτιμοῦν τὸν φόβον ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων.³² Α καὶ λογαριάζουν τὴν ἐκ μέρους τούτων ἐντροπήν, δὲν βέλουν καθόλου νὰ σκεφθοῦν τὸ φοβερόν ἐκεῖνο δικαστήριον καὶ τὴν ἀφόρητον τιμωρίαν, ἀλλὰ μόνον δι' ἕνα κοπιάζουν, πῶς νὰ ἀποφύγουν τὴν ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων κατηγορίαν, πρῶγμα τὸ ὅποιον καὶ αὐτοὶ ἔπαθον καὶ προσεπάθησαν νὰ ἀπατήσουν καὶ τὸν πατέρα των.

«Διότι ἐγκώρισε, λέγει ἡ Γραφή, «ὁ πατήρ τὸν χιτῶνα τοῦ Ἰωσήφ καὶ εἶπε· Ἄυτός εἶναι ὁ χιτῶν τοῦ υἱοῦ μου, κακὸν θῆριον θὰ τὸν κατέφαγε. Θῆριον θὰ ἤρπασε τὸν Ἰωσήφ»³³. Καὶ πραγματικὰ σὺν νὰ ἔπεσαν ἀνάμεσα

24. Γεν. 37, 29-30.

25. Γεν. 37, 31-32.

26. Γεν. 37, 33.

εις θηρία, ἔτσι ὑπέμειναν ὅλα χωρὶς νὰ εὐρίσκῃ τὴν παραμικρὰν συμπάθειαν. «Ἔσχιζε δὲ ὁ Ἰακώβ τὰ ἐνδύματά του καὶ ἔζωσεν τὴν μέσῃ του μὲ τρίχινον σάκκον καὶ ἐπέμβει τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας».²⁷ Β Πόσον ἀξιοθαύραστοι εἶναι αὐτοί, ὄχι μόνον διότι ἐπώλησαν τὸν ἀδελφὸν των εἰς τοὺς θαρβάρους, ἀλλὰ διότι καὶ τὸν πατέρα των, ὁ ὁποῖος εὐρίσκατο εἰς θασιὰ γηρατεὰ ἐρρίψαν σὲ τὸσον θαρὺ πένθος. «Συνεκεντρώθησαν δὲ», λέγει ἡ Γραφή, «γύρω ὅπῃ αὐτὸν ὄλοι οἱ υἱοὶ τοῦ καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ διὰ νὰ τὸν παρηγορήσουσιν. Ἐκεῖνος ὁμῶς δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ λόγους παρηγορίας καὶ ἔλεγε: Πενθῶν θὰ κατεβῶ εἰς τὸν ἄδην, πρὸς τὸν υἱὸν μου τὸν Ἰωσήφ».²⁸

Νομίζω ὅτι καὶ τὸ ἔξῃς ἔγινε εἰς ἐκείνους καὶ ἄλλη πληγὴ. Διότι ἔδλεπεν ὅτι καὶ πρὸς αὐτὸν, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο παρὼν καὶ ἔθεωρεῖτο ὅτι εἶχεν φονευθῆ ὑπὸ ἀγρίων θηρίων, τὸσον μεγάλον πόνον ἐδείκνυε καὶ περισσώτερον κατετρῶγοντο ἀπὸ τὸν φθόνον. C Ἄλλ' αὐτοὶ μὲν ἐπειδὴ ἔγιναν σκληροὶ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν των καὶ πρὸς τὸν πατέρα, δὲν χρειάζονται κοιμίσαν συγχώρησιν. Οἱ δὲ Μαδθηναῖοι καὶ αὐτοὶ πάλιν ἐξυτηρέτου τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ καὶ πωλοῦν πάλιν τὸν Ἰωσήφ εἰς τὸν Πτεφερῆν τὸν ἀρχιμάγειρον τοῦ Φαραῶ.²⁹ Εἶδες πῶς σιγὰ - σιγὰ προχωρεῖ εἰς τὸν δρόμον του καὶ δι' ὄλων φανερώει τὴν ἀρετὴν του καὶ τὴν ὑπομονήν, διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὸ στεφάνι τῆς βασιλείας, ἀφοῦ ὡς ἀθλητῆς ἀγωνισθῇ γενναίως. Καὶ ἡ ἐξηγήσις τῶν ἐνεργειῶν πραγματοποιηθεῖσα, θὰ διδάξῃ μὲ αὐτὴν τὴν ἐμπειρίαν ἐκείνους ποῦ διέπραξαν αὐτὰ, ὅτι τίποτε δὲν ὠφέλησεν αὐτοὺς ἢ τὸσον μεγάλη αὐτῆ μηχανοραφία. Διότι τὸσην μεγάλην δύναμιν ἔχει ἡ ἀρετὴ, ὥστε καὶ ἰδὲν πολεμῆται νὰ ἀποδεκνύεται ἀκρόμῃ λαμπροτέρα. Διότι τίποτε δὲν ὑπάρχει λαχυρότερον καὶ δυνατώτερον ἀπὸ τὴν ἀρετὴν. Ὅχι μόνον ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της ἔχει τὸσην μεγάλην δύναμιν, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ κατέχων ταύτην ἔχει καὶ τὴν ἀνωθεν εὐλογίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει τὴν ἀνωθεν εὐλογίαν καὶ ἀξιοῦται τῆς θείας βοηθείας, θὰ εἶναι δυνατώτερος ἀπ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὀκατάβλητος καὶ ἀπιστος ὄχι μόνον ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς μηχανο-

27. Γεν. 37, 84.

28. Γεν. 37, 86.

29. Πρβλ. Γεν. 37, 86.

νοραφίας τῶν δαιμόνων. Πράγμα τὸ ὁποῖον ἔαν γνωρίζωμεν, ἂς μὴ ἀποφεύγωμεν νὰ ὑποφέρωμεν, ἀλλὰ νὰ ἀποφεύγωμεν νὰ δαλάπτωμεν τὸν ἄλλον, διότι αὐτὸ εἶναι πραγματικὰ τὸ νὰ ὑποφέρωμεν. Διότι ἐκεῖνος ποῦ προσπαθεῖ νὰ δαλάψῃ τὸν πλησίον, ἐκείνον μὲν καθόλου δὲν δαλάπτει. Ἐ διότι καὶ ἔαν ἀκόμῃ δαλάπτῃ ἐπ' ὀλίγον, ἡ δαλάθη αὐτῆ γίνεται εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν. Διὰ τὸν ἑαυτὸν του ὁμῶς ἀποταμιεύει τὴν αἰώνιον καταδίκην καὶ τὰς ἀφορήτους τιμωρίας, τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἀποφύγωμεν κατ' ἄλλον τρόπον, παρὰ μόνον ἔαν προπαρασκευάσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας νὰ εἶναι ἑτοιμοὶ νὰ ὑποφέρουν καὶ ἔαν κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἐδχώμεθα ὑπὲρ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συμπεριφέρονται ἀπέναντί μας. Αὐτὸ (ἔαν πράττωμεν), θὰ μᾶς δώσῃ μεγάλην ὁμοιότητα καὶ θὰ μᾶς κἀμῃ νὰ ἀξιοθῶμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Αὐτὴν εἶδε ὄλοι ἡμεῖς νὰ κερδίσωμεν.³⁰ Α διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μὲ τὸν ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δόξα, δύναμις καὶ τιμὴ καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.